

FØROYA LØGMAÐUR

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2018

LØGMANSSKRIVSTOVAN

www.lms.fo

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2018

RØÐA LØGMANS

LØGMANSSKRIVSTOVAN

Harra formaður

Lat meg byrja við at seta ein spurning.

Hvat er tað týðningarmesta í lívinum?

Tá ið vit leita inn til sjálva kjarnuna av tí, sum hevur týðning, hvat finna vit so?

Tá ið fólk verða spurð um hetta, er tað serliga eitt afturvendandi svar. Tað týðningarmesta er.. familjan.

***

Hetta hevur eisini verið mítt svar, síðani eg fyrstu ferð helt á mínum dreingjum. Og eg vænti, at øll foreldur, sum hava latið elalítlu hondina taka um fremstafingur kenna hetta aftur. Tankarnir reika til framtíðina hjá hesum lítla, óskrivaða blaðnum.

Tí við føðingini føðist eisini brennandi ynskið um at geva barninum alt tað besta. Góð barnaár, góðar møguleikar at mennast og læra. Møguleikar at fara til arbeiðis, skapa, forvinna. At fáa sær familju.

Øll foreldur munnu eisini kenna ynskið um at spennast eitt trygdarnet út, sum loftar, tá ið lívið verður hart. Vit ynskja barninum bestu kor og góðar fortreytir alt lívið.

At gera hesi ynskini til veruleika er tað, politikkur eigur at snúgva seg um. Tíverri kámost hetta endamálið mangan. Av partapolitiskum smákegla, erni og yvirskriftum.

Men um vit aftur her leita inn til sjálva kjarnuna, so snýr politikkur seg um lív og menniskju. At tryggja karmarnar, so ynskini hjá foreldrimum á føðideildini kunnu gerast veruleiki.

Og tí hava vit lagt okkum eftir at stuðla familjunum. At muna í gerandisdegnum.

Tí øll vinna, tá ið pengarnir koma út til familjurnar heldur enn at savnast á fáum hondum.

Hetta er orsökkin til:

- at barnafamiljurnar hava fingið størri barnafrádrátt og longda barsilstíð.
- at familjur við tveimum arbeiðsmannainntøkum nú hava 13.000 krónur meira at liva fyri um árið eftir skattaminkingina til lág- og miðallønt.
- Og at familjur, ið hava trong kor, hava fingið eitt familjuískoyti.

Tá ið familjurnar fáa størri part av ríkidøminum, brúka tær sínar pengar í Føroyum. Tað hevur virkað til, at byggi-, handils- og tænastrivinnan blóma. Og tað kemur aftur familjunum til góðar við fleiri arbeiðsplássum og fleiri tænastrum.

Soleiðis vinna vit øll.

Tað er gott. Men vit mugu ansa eftir, at búskapurin ikki verður ov heitur. Tað skal eisini vera arbeiði og familjувælferð, tá ið tíðirnar versna.

Nú fara vit skjótt inn í eitt valár. Vit vita, hvussu tað plagar at vera.

Men vit brynja okkum til verri tíðir við at halda somu, varnu kós.

Vit arvaðu ein landskassa, sum hevði havt hall seinastu átta árin. Men síðani 2016 hava vit havt yvirskot.

Fyrstu trý árin í valskeiðnum hava vit tilsamans góða milliard í yvirskoti.

Og búskapurin er hartil støðugt meira sjálvberandi, tí vit hava fastfryst ríkisveitingina. Tá ið búskapurin veksur, meðan ríkisveitingin stendur í stað, minkar týðningur hennara.

Men viðgongdin í lötuni er stór. Búskaparvøkstur. Fólkvøkstur. Løntakaratal. Stórir útflutningur. Lítið arbeiðsloysi. Og lág renta.

Hetta fer at hæsa av. Tí reka vit ein ansnan fíggarpolitikk. Vit flyta samfelagið framá, samstundis sum vit leggja til síðis til verri tíðir.

Við Búskapargrunninum fáa vit spart upp í góðum tíðum og harvið minkað um sveiggini í búskapinum, sum vit áður hava kent so meint.

Men fyri at stýra búskapinum mugu land og kommunur samstarva. Samlaðu íløgurnar hjá landi, kommunum og vinnu eru í lötuni ov stórar. Tað ger, at serliga byggivinnan dýrkar. Tað rakar familjurnar. Landið tekur ábyrgd, og vit ætla at drýggja komandi ílögur yvir fleiri ár. Og kommunurnar áttu at gjørt tað sama. Vit varða jú av somu familjum. Tað má kunna bera til. Í felag.

Harra formaður

Vit yvirtaka í dag familjurættin. Ábyrgdin er stór, tí økið snýr seg um foreldramyndugleika. Samveru. Hjúnaband. Hjúnaskilnað. Arv. Og ættleiðing. Alt viðurskifti, sum ávirka familjulívið.

Tí familjur eru so ymiskar.

Um tit komu til hús við mær, høvdu tit upplivað mína familju – konuna og synir okkara. Onkur vildi helst kallað okkum “eina kjarnufamilju”.

Men.. hvat er í grundini ein kjarnufamilja?

Eru familjur ikki eins ymiskar og fólkin, sum eru í teimum?

Sjálvur eri eg giftur. Summi liva saman ógift, onnur eru stök, uppafstur onnur fráskild. Nøkur hava mist makan.

Vit eiga trýggjar dreingir. Summi eiga fleiri børn, summi færri og summi eingi. Summi eru fosturforeldur, onnur fáa gávubørn, sum koma inn í lívið saman við makanum. Summi ættleiða.

Nøkur børn hava mist foreldur, onnur gerast tvíbólað, tá ið foreldrini hvør í sínum lagi fáa nýggjar makar.

Men ein familja er ein familja. Hon er kjarnueindin í samfelagnum, og hon er tað týðningarmesta hjá teimum, sum eru í henni.

Vit eiga at stuðla øllum familjum.

Tað gera vit eisini – nú. Í Føroyum er nú rúm fyri øllum familjum.

Og nú vit yvirtaka familjurættin, gera vit sjálv av, hvussu karmarnir skulu skipast. Nýggj ættleiðingarlóg er samtykt, og nú er ætlanin at smíða nýggja lóg um foreldramyndugleika og samveru. Hetta eru eym – men neyðug – mál. Tað er ein stór ábyrgd. Men vit taka hana á okkum.

Heldur enn at dvølja í fortíðini føra vit samfelagið inn í nútíðina, so fortreytirnar skulu verða tær allarbestu – eisini í framtíðini.

Og síðani løgtingsvalið 2015 hava vit sæð eina støðuga gongd móti einum javnari, rúmligari og meiri modernaðum samfelagi.

Fyrrárið gleddi eg meg til, at vit á fyrsta sinni skuldu gerast 50.000 fólk. Longu nú eru vit 51.000. Hví?

Jú, størsta broytingin er, at vit vinna kappingina um fólk. Nettotilflytingin er metstór. Eisini fleiri útlendingar velja Føroyar. Okkara samfelag dregur, tí tað er nútímansgjørt.

Verandi vinnur blóma – og fleiri fólk merkir eisini fleiri hugskot; fleiri vinnuvegir, størri inntøkur. Arbeiði er til allar hendur. Men okkara familjuvinarligu átøk hava sanniliga eisini munað.

Stóri fólkavøksturin – serliga av ungum fólk – vísir, at tað var rætt at skipa fleiri útbúgvingar, fleiri lestrar- og lærupláss, bíligari ferðaseðlaprísir og hægri lestrarstuðul – eisini 12. mánaðin.

Men vit settu okkum eisini onnur mál. Fyri summi tóktust tey veruleikafjar, tí onnur annaðhvørt ikki torðu ella ikki kláraðu at gera nakað við tey.

Men vit rukku teimum, førdu Føroyar inn í nútíðina og brynja okkum til framtíðina. Við broytingum í fiskivinnuni, alivinnuni, pensjónsøkinum og við skattaumleggingini hava vit tryggjað, at tað verður tryggari, liviligari og javnari í Føroyum.

Og hetta er ikki tikið úr leysum lofti.

Hagtøl hjá Hagstovuni vísa svart upp á hvítt, at vit liva í einum javnari samfelag.

Nýggjastu tøluni eru frá 2016, og síðani tað hava fleiri átøk minkað enn meiri um ójavnun.

***

Hetta var eisini eitt av endamálunum við nýggju fiskivinnuskipanini: At býta tað, sum tilfeingið gevur, javnari og rættvísari.

Nú er sligið púra fast, at fiskiríkidømið er ogn Føroya fólks – ikki privat ogn. Samstundis staðfestu vit, at fiskiríkidømið er grundarlagið undir okkara búskapi – og undir føroysku familjunum.

Verandi reiðari hava fingið góðar treytir í nýggju skipanini, og vit fara uttan iva skjótt at síggja nýggjar íløgur. Men menningarkvotur og uppboðssøla geva eisini øðrum møguleika at fáa atgongd til fiskivinnuna. Endamálið er at fáa kapping um virðisøkingina úr livandi tilfeinginum. Úr hesi kapping sprettur bæði nýggjur dynamikkur – og størri inntøkur til reiðari, manningar og samfelag.

Næsta stig er at seta skipanina við veiðigjaldi í verk. Tá fara tey, ið hava framíhjárætt til tilfeingið – og sum fáa ein eyka stóran vinning – at lata eitt sindur eyka til vælferðarsamfelagið. Og veiðigjaldið fylgir gongdini í vinnuni. Forvinnur tú einki, rindar tú einki. Forvinnur tú lítið, rindar tú lítið. Forvinnur tú nógv, rindar tú meiri.

***

Fiskivinnan og alivinnan eru ryggurin í vælferðarsamfelagnum. Skapti og rindaði vinnan ikki so nógv, sum hon ger, vóru møguleikarnir hjá nýføðinginum nógv skerdir.

Men vit rinda øll eftir førimuni. Og tað áliggur okkum at fáa hvørja krónu at røkka so langt sum gjørligt. Júst tí var pensjónsnýskipanin so týðningarmikil, tí hon styrkir haldførið og framtíðartryggjar vælferðarsamfelagið.

Pensjónsnýskipanin tryggjar eisini øllum føroyingum eina góða pensjón.

Hon rindar meiri út og gevur størri frælsi.

Í ár hækkaði útgjaldið úr Samhaldsfasta, men á nýggjárinum hækkar útgjaldið aftur, og tá hava allir verandi fólkapensjónistar fingið tilsamans túsund krónur afturat at liva fyri. Um mánaðin. Hvønn mánað. Eftir skatt.

Pensjónsnýskipanin munar eisini væl hjá komandi pensjónistum við lágari ella miðal inntøku, tí tey fáa somuleiðis meira at liva fyri.

Pensjónsaldurin hækkar varisliga, og nýggja pensjónsskipanin letur fólk sjálvi áseta býtið millum arbeiðslívið og pensjónstilveruna.

Pensjónisturin, sum arbeiðir nógv, kann útseta pensjónina og afturfyri fáa hægri pensjón, tá ið hann seinni fer at arbeiða minni ella gevst heilt.

Pensjónisturin, sum vil arbeiða nakað, fer at hava meira eftir, nú arbeiðslønin verður munandi lagaligari mótroknað.

Pensjónisturin, sum ikki arbeiðir, fær sum øll onnur størri útgjald úr Samhaldsfasta.

Og tey, sum eru niðurslitin fyri pensjónsaldur, kunnu fara frá fyrr.

Skipanin er gjord soleiðis, tí vit vita, at tað enn er siðvenja í Føroyum, at ættarliðini hjálpa hvør øðrum. Pensjónistar gera eitt stórt, virðismikið arbeiði. Tey ansa børnum, fara við og eftir teimum, gera døgurða og hýsa ungum familjum. Tíbetur er tað framvegis soleiðis. Hetta er føroysk mentan, hetta eru føroysk virði – og tað skal endurspeglast í okkara almennu skipan.

Og tí hevur tað eisini stóran samfelagsligan týdning, at pensjónistarnir hava frælsi at skipa sína pensjón eftir tørvi.

Tí støðurnar eru ymiskar.

Nøkur mugu gevast at arbeiða langt fyri tíð og gerast fyrítíðarpensjónistar. Teirra tilverugrundarlag er nú styrkt, millum annað við 1000 krónum afturat um mánaðin. Tað er ikki annað enn rímiligt.

***

Tað er jú so skjótt, at heilsan kann fara at bila. Vit eru ikki harrar yvir øllum.

Lívsins krongluta gøta førir okkum mangan hagar, vit ikki ætlaðu okkum.
Til dømis inn á sjúkrahúsini.

Dagliga eru nógvar familjur í sambandi við heilsuverkið um bæði smátt og stórt. Pentur í smá, skurslað knø – ella álvarsamar skurðviðgerðir. Vit brosa um barsilssongina og drýpa høvur um deyðssongina.

Og tá ið vit hava stovnað familju, er óttin fyri, at okkurt ilt skal henda børnunum ella okkum foreldrum, ein støðugur fylgisveinur.

Tá er gott at vita, at vit hava eitt trygt heilsuverk, sum loftar okkum.

At vit nú hava savnað sjúkrahúsverkið undir einari felags leiðslu styrkir tað, og styrkta samskipanin kemur øllum til góðar.

Tað munar eisini, at fleiri átøk í okkara ætlan at menna sjúkrahúsverkið eru sett í verk.

Um 10 serlæknar hava tikið við føstum starvi, síðani vit stovnaðu serligu serlæknapuljuna. Tað ger, at bíðilistarnir eru styttrir. Ein lungnalækni og fleiri psykiatarar eru settir, og pínuviðgerð fæst nú í Suðuroy.

At føroysk læknalesandi hava fingið framíhjárættindi til lestrarstørv í Føroyum fer sannlíkt at fáa fleiri teirra at starvast í okkara heilsuverki seinni.

Og eisini tænastrur verða heimtiknar – borgarar við seinheilaskaða og mønuskaða fara at fáa endurvenjing á Klaksvíkar sjúkrahúsi.

Framvegis eru tó tøk at taka.

Játtanin til sjúkrahúsverkið er vaksin nógv seinastu árin, men kortini røkkur hon ikki. Tað má loysast.

Hartil skulu uppgávarnar hjá sjúkrahúsunum bítast skynsamari, og felags visitasjón og bíðilisti skulu skipast.

Fyrsti liður í heilsuverkinum eru tó kommunulæknarnir, og teir eru nú vorðnir fleiri. Tveir afturat í Suðurstreymoy, ein á Eiði og ein á Skálafjørðinum. Komandi ár kemur ein afturat í Norðoyggjum, og tá verða 35 kommunulæknastørv samanlagt kring landið – tað er metnógv.

Hetta er alt týðandi partar av trygdarnetinum, sum vit spenna út undir familjunum.

Men áðrenn nakar kann fáa hjálp mugu virðini skapast.

Dugnaligar fyrirøkur og iðin arbeidssfólk skapa fíggjarliga grundarlagið, sum føroyska samfelagið stendur á.

Eins og børnini, ið fyrstu tíðina eru smá og trilvandi, men sum so vaksa bæði í vavi og viti, er alivinnan eftir fáum árum vaksin, so hon nú er fremsta útflutningsvinnan. Við nýggju alilógini eru aliloyvini greiðari, og dentur er lagdur á, at vinnan skal virða náttúruna og ta vistfrøðiligu skipan, hon virkar í.

Tráa vit ov nógv eftir løtuvinningi kemur tað aftur um brekku við sjúkum, felli og spiltari náttúru. Her mugu vit læra av fortíðini.

Men menning skal vera møgulig, og nýggja lógin letur til dømis upp fyri aling á landi, frálандаaling og at ala millum annað tara og skeljar. Og í Svínoy verður eitt nú loyvt at ala rognkelsi. Hetta økir um virkseimið innanlands.

Men eisini uttanlands eru batar. Vit hava arbeitt miðvíst fyri, at alivinnan og aðrar útflutningsvinnur hava minst líka góða marknaðaratgongd sum kappingarneytarnir. Og vit eru komin langt við arbeiðinum at betra um okkara handilsviðurskifti við Suður Korea, Japan, Kina, ES, Russland og Brasilia.

Hetta verður gott fyri vinnulívið, men eisini fyri føroyskar familjur, sum fáa bíligari vørur.

Vit samráðast eisini við íslendingar um at broyta Hoyvíkssáttmálan, tí samsvar má vera millum sáttmálan og fiskivinnulóggávuna um útlenskan ognarskap. Hartil skal betri javnvág tryggjast í handlinum landanna millum.

Tað eru framvegis fiski- og alivinnan, sum skapa tað mesta. Men umsetningurin og størvini í ferðavinnuni vaksa nú støðugt. Fleiri útbúgva seg í ferðavinnu, og tann møguleikin er batnaður við ferðavinnuútbúgvingini í Vestmanna.

Fyrimunurin við ferðavinnuni er, at ferðafólk mangan søkja til tey støð, sum ikki hava fingið so stóran lut í búskaparvøkstrinum. Og til ber at skipa ferðavinnutilboð – upplivingar, túrar og matstovur – allastaðni.

Og serliga matstovurnar – bæði tær smáu og tær altjóða viðurkendu – hava saman við ferðavinnuni veruliga tikið dik á seg. Fyri ferðavinnuna er tað bara ein fyrimunur, at siðbundin føroyskur matur nú lættari kann seljast. Eitt annað nýbrot hjá matstovu- og ferðavinnuni er, at vit ætla at broyta matstovulógina, so tað verður lættari at fara undir matstovuvinnu og skipa fyri tiltøkum.

Men ferðavinnan gevur eisini avbjóðingar. Náttúran er viðbrekin og má verjast, og tað sama má okkara siðbundni liviháttur og rætturin at ganga í náttúruni.

Tí hoyra ferðavinnan og náttúruvernd saman. Og nú kemur tiltrongda lógin, sum skal verja og varðveita náttúruna.

At hava náttúruna fyri eyga er eisini avgerandi, nú vit fara undir at seta fleiri vindmyllulundir upp. Málið er, at komandi børn skulu arva eina reinari náttúru enn vit sjálvi gjørdur – bæði á fjalli og í fjøru.

Longu um 7 ár skal helvtin av øllum sethúsum og bygningum hitast við grønari orku. Hetta krevur nóg, og vit arbeiða í tveimum sporum: Vindmyllulundir verða í næstum settar upp í Suðuroy og á meginøkinum. Hetta fer at trífalda vindorkumáttin.

Og samstundis mugu familjurnar fáast við í skiftið, bæði í mun til upphiting og ferðslu. Longu nú er vorðið nógv bíligari at velja grøna orku.

Grøn orka snýr seg um at hugsa nýtt og gagnnýta tað, sum er okkum gudgivið.

Hetta sama ger seg galdandi í landbúnaðinum. Vit skulu hugsa nýtt um tað, vit longu hava, og framleiða fleiri vørur; tað veri seg kjøt, mjólkurúrdráttir og grønmeti. Verandi lendi skal gagnnýtast betur, og veltast skal upp úr nýggjum.

Og nógvar fyrítøkur vilja velja upp úr nýggjum. Tað er eitt glógvandi árræði í lötuni. Síðan vit gjørdur tað lættari at stovna íverksetarafeløg, eru fleiri enn 420 nýggj vinnu- og íverksetarafeløg sett á stovn, meira enn eitt hvønn gerandisdag. Vit vóna, at tey fáa ein lönandi rakstur og skapa arbeiðspláss kring landið.

Harra formaður

Familjurnar eru kjarnin í samfelagnum. Og tað, sum eyðkennir eina góða familju – sama hvussu hon sær út – er samanhald. At hvør hjálpir øðrum. At sterkastu herðarnar bera tyngstu byrðarnar, men so hvørt, sum børnini vaksa, verður ábyrgd lögð á tey.

Hetta kunnu vit eisini flyta yvir á samfelagið. Tí menningin er treytað av, at vit arbeiða saman. Um vit ikki gera okkara skyldu, men bara krevja, fer skjótt at vanta í.

Tí hevur júst samhaldsfesti verið eitt skjaldrarmerki hjá okkum frá fyrsta degi. Millum inntøkubólkar. Ættarlið. Og ymsu økini í landinum.

Tí byggja og menna vit húsarhaldsskúla í Klaksvík, miðnám á Kambsdali og nýggja útbúgving í list, sum partvíst verður í Sandoyinni. Tí er ætlanin, at Strandferðslan fær avloysaraskip næsta summer. Og tí flyta vit fyrisitingina hjá Vága- og Norðoyartunlinum til Runavíkar á nýggjárinum.

Føroyar skulu vera eitt land. Fortreytin fyri hesum er, at vit síggja alt landið sum eina eind. Og einki knýtir landið so væl saman sum samferðslukervið.

Men samferðslukervið er slitið. Tørvur er á nógvum nýggjum tunlum. Tað má tó ikki vera soleiðis, at um vit ikki fáa fyrst, so skal eingin hava. Allir skulu gerast. Fyrst Hvalbiartunnilin, síðani tunlarnir norður um Fjall og síðani hinir. Hetta skal tó gerast við skili, og vit kunnu ikki gera allar í senn.

Eysturoyartunnilin og Sandoyartunnilin fara at skapa móguleikar og styrkja bondini millum oyggjarnar og ymsu økini. Tað verður skjótt at koyra úr Húsavík til Haraldsunds.

Men serliga suðuroyingar verða tó framvegis uttan fyri stóra meginøkið.

Fólk og vinna í Suðuroynni stríðast fyri at skapa trivnað og vøkstur. Vit vilja standa saman við teimum. Tí vøkstur skal vera um alt landið. Smábørn í Suðuroynni skulu ikki vera við skerdan lut sammett við børnini í restini av landinum.

Ein serskipan fyri Suðuroynna er nýggja alilógin, ið fer at tryggja stórar íløgur og fleiri arbeiðspláss í oynni.

Nýggi Hvalbiartunnilin bætir um móguleikarnar fyri vinnumenning og trivnaði, og hartil koma eftirskúli og útbúgving fyri námsfrøðilig hjálparfólk afturat.

Við átøkunum í Suðuroynni verða móguleikar og virði býtt javnari.

Harra formaður

Tað er ikki sosialar skipanir, vit hugsa mest um á føðideildini. Ei heldur, tá ið vit við fullari orku virka á arbeiðsmarknaðinum.

Tí var tað ein góð áminning, sum stjórin í eini av sterku alifyritøkunum, Hans Jákup Mikkelsen, gav okkum fyrr í vár. Hann greiddi frá, hvussu hann bráðliga varð syftur av ovastu rók og endaði sum tann veikasti. Hetta kann henda okkum øllum.

Boðskapurin var hesin: Sjálvandi skulu vit við at rinda skatt hjálpa, har tørvur er. Afturfyri fáa vit hjálpa, tá ið okkum tørvar hana.

Hesum taki eg undir við.

Tí eg kann bara ímynda mær, hvussu torført tað man vera, tá ið stóru dreymarnir á føðideildini við eitt verða knústir. Til dømis at vita, at barni ella maka tinum tørvar hjálpa, men eingin hjálpa er at fáa. Í onkrum førum megna karmarnir illa at rúma teimum, ið hava – ella fáa – serligan tørv.

Tí mugu vit broyta karmarnar. Tað skal vera rúm fyri okkum øllum í Føroyum.

Og tað fer til dømis at vera ein stór hjálpa hjá nógvum familjum, tá ið higartil størsta sosiala bústaðarbygging stendur liðug. Komandi fimm árinu eru 200 milliónir settar av til vardar bústaðir, nýtt Barnaheim og heim til børn og ung við autismu.

Børn og ung við ávísimum sosialum- og sálarligum avbjóðingum – og familjur teirra – fara at fáa tiltrondra hjálp.

Tí víst eiga hesir borgarar eins stóran lut í føroyska samfelagnum og øll vit onnur. Tað er sagt so ofta, men nú verða tey raðfest.

Tí vit taka ábyrgd.

Harra formaður

Tá tú setur fótur undir egið borð, er júst ábyrgd eitt lyklaorð.

Ábyrgd av tær sjálvum. Av børnunum og makanum.

Ábyrgd av at forvinna, at tryggja tykkara støðu - men eisini ábyrgd av at rætta øðrum eina hond. Tí vit liva øll í samspæli við onnur.

Tá tú ert í einum samfelagi, krevur tað samábyrgd. Eingin kann sleppa sær undan.

Tað er eisini galdandi á uttanríkisøkinum.

Síðan tað gjørdist greitt, at Bretland fer úr ES, hava vit verið virkin. Tikið ábyrgd. Tveir bretskeir ráðharrar hava vitjað seinasta árið og umrøtt framtíðar viðurskiftini millum Føroyar og Bretland.

Tað er eisini tí at vit taka ábyrgd, at vit hava fleirfaldað játtanina til neyðhjálp og menningarsamstarv.

Vit vita, at ynskini á føðideilidini neyvan eru eitt serføroyskt fyrbrigdi. Foreldur um allan heim ynskja børnunum tað besta. Nú kunnu vit betur enn nakrantíð hjálpa teimum ringast støddu. Skjótt verður ein leitur klárur, sum tryggjar, at føroysk vinna, førleiki og vitan í størri mun verða gagnnýtt í menningarsamstarvi og neyðhjálp kring heimin.

Og tað er eisini tí, at vit taka ábyrgd, at vit eru farin undir at fremja integratiónspolitikkin. Tað búðu slakir 1300 útlendingar við øðrum tjóðskapi enn norðurlendskum í Føroyum við ársenda 2017. Hesir samborgararnir – og ikki minst børn teirra – mugu fáa móguleikar og eggjast til at virka í samfelagnum á jøvnum føti við føroyingar.

Tað er eisini at vísa ábyrgd at yvirtaka málsøki so hvørt, sum vit megna. Í dag er tað familjuøkið, og vit arbeiða við at yvirtaka loftferðsluøkið. Uppskotið um at yvirtaka kortmyndugleikan verður lagt fyri Løgtingið í næstum, og vit samráðast um at yvirtaka útlendingamál.

Tað hevði somuleiðis verið at tikið ábyrgd at samtykt okkara egnu stjórnarskipan.

Stjórnarskipanararbeiðið fyllir skjótt 20 ár, og eg havi lagt stóra orku í málið alt valskeiðið, men tað hevur verið tungt.

Stjórnarskipanin er ikki eitt samgongumál. Hon er eitt mál fyri alt lögtingið og allar føroyingar. Tí má alt Løgtingið eisini vera við. Viljin hjá andstøðuni hevur verið avmarkaður, men eg fari kortini at tosa við formenninar eina ferð enn at vita, um grundarlag er fyri at arbeiða víðari.

***

Harra formaður

Tá ið vit á midnátt savnast til midnáttarsangin, savnast vit um mentanina. Hon er samfelagslímið, og hon minnir okkum á, at sama hvussu ósamd vit eru, so eru vit kortini eitt fólk. Tað hevur stóran týdning.

Men vit taka mangan mentanararbeiðið fyri givið. Í mun til fólkatálið eiga vit helst metnógv listafólk. Her heima fáa tey tó sjáldan tann heiður, tey eiga uppibornan.

Men nú hava tey fingið betri kor. Játtanin til Mentanargrunnin er økt, og skipanin við listafólkalønum tryggjar betri umstøður.

Fleiri filmsverkætlanir eru ávegis, og Filmshúsið er farið at marknaðarføra føroyskar filmar og Føroyar sum filmsland. Næsta stigið er at fyrireika eina tónleikaútlutningsstovu.

Størsti mentanarvarðin er kortini føroyska málið. Og tað má takast í álvara, nú enskt trokar seg inn við rúkandi ferð hjá okkara smæstu.

Tí er 2018 blivið »Ár fyri málmennning hjá børnum«. Ein rúgva av átøkum og verkætlanum er sett í verk. Millum annað Barnasangbók Føroya, sum í heyst verður latin øllum nýfðingum í vøggugávu.

Tí vit vita, at tá ið vit leita inn til kjarnuna, er tað familjan – børnini – sum er tað týdningarmesta.

Tað er løtan, tá ið foreldur á fyrsta sinni halda á barninum, sum gevur okkara politikki endamál og tyngd. Nú hava børnini framúr góðar møguleikar at mennast, skúlast og nýta síni evni í einum nútímans samfelagi, har tey seinni kunnu fara í vinnu – ta vinnuna, tey ynskja – og skipa familjuna – ta familjuna, tey ynskja. Um illa vil til, verða tey loftað, og á ellisárum verða tey styðjað.

Hetta er tað, politikkur nú snýr seg um. Fólk og familjur.

Kjarnuna í okkara samfelag.

FRÁGREIÐING LØGMANS Á ÓLAVSØKU 2018

Vit hava miðvíst arbeitt við at skipa Føroyar samhaldsfastar, sjálvbjargnar og tíðarhóskandi. Nú ræður um at halda á og halda fast, so vit ikki enda aftur í fortíðini og missa tað, ið vunnið er.

Tí vit síggja nú, at vit øll vinna, tá ið familjurnar hava tað gott.

Eg ynski øllum góða ólavsøku.

Gud signi Føroyar!

Aksel V. Johannesen
løgmaður

ÍSKOYTISPARTUR TIL RØÐUNA

STJÓRNAR- OG LÓGAMÁL

Dagføring og feroyskan av revsilógini (tingseturnar 2016–2021)

Landsstýrið hevur sett sær fyri at fáa alla revsilógina dagfórda og á feroyskum máli. Revsilógin er býtt í tveir partar: ein almennan part og ein serligan part. Í almenna partinum, kap. 1–11, eru reglur um treytirnar fyri at revsa, so sum aldur á gerningsmanninum, ríkisborgaraskapur, brotsstaður, neyðverja, saknæmi (tilregnelighed), reglur um brotsroynd, meðvirkni og reglur um dømdu revsingina. Í serliga partinum eru tey vanligu brotsverkini, so sum brotsverk móti statinum, tí almenna reglulagnum, lívi og likami, persónliga frælsinum, kynslig brotsverk, fíggarbrotsverk, narkotikabrotsverk o.a. Tað eru bara tey álvarsligastu brotsverkini, sum eru regluset í revsilógini. Onnur brotsverk eru regluset í serlógávuni.

At dagføra alla revsilógina er eitt sera stórt arbeiði og rættiliga tíðarkrevjandi, og tí er dagføringin av revsilógini býtt upp í hóskandi partar. Hetta ger tað samstundis møguligt hjá landsstýrinum og Løgtinginum at kunna viðgera dagføringarnar betur og gjøllari, bæði málsliga og innihaldsliga. Dagføringin av allari revsilógini fer væntandi at taka umleið 5–6 ár.

Í tingsetuni 2016 vórðu reglurnar um kynslig brotsverk í kap. 24 í revsilógini dagfórda, nútímansgjørðar og orðaðar á feroyskum. M.a. varð neyðtøka víðkað til eisini at fevna um annan ólógligan tvingsil, misnýtslu av persóni í hjálparleysum tilstandi ella støðu og samlegu við børn undir 12 ár. Ásetingin um ólógligan tvingsil, misnýtslu av sálarsjúkum og onnur grov misnýtsla varð víðkað til eisini at fevna um brot framt í hjúnalagi. Fyrningarfreistin varð longd fyri ávís brotsverk, og ættleiðing og lívfrøðiligur skyldskapur vórðu javnsett í sambandi við blóðskemd.

Í tingsetuni 2017 vórðu kapitlarnir 25–29 dagfórdir og umsettir til feroyskt. Hesir kapitlar fevna um hesi brotsverk: Kapittul 25: Brot móti lívi og likami. Kapittul 26: Brot móti persónliga frælsinum. Kapittul 27: At valda ónáðir og ærumeiðing (Freds- og ærekrænkelse). Kapittul 28: Fíggarbrotsverk. Kapittul 29: Serligar ásetingar viðvíkjandi lögfrøðiligum persónum.

Í komandi tingsetu er ætlanin at leggja lógaruppskot fyri Løgtingið um dagføring av kapitlunum 14–19 í revsilógini. Síðan verður tey næstu 3 árin hildið fram við at dagføra hinar kapitlarnar í serliga partinum, og at enda kapitlarnar í almenna partinum.

Lógardygd

Seinastu árin hevur verið arbeiðt miðvíst við at bøta um dygdina á lóggávuvarbeiðnum hjá landsstýrinum. Tann 1. mars 2015 kom í gildi *rundskriv um uppseting og broyting av lögtingslógum og kunngerðum, um uppseting av ríkislógartilmælum og um uppseting av uppskotum til samtyktar frá landsfyrisingini*. Rundskrivið hevur fimm partar, sum eru partur I–V. Rundskrivið ásetur bindandi reglur um, hvussu m.a. lögtingslógir, kunngerðir, ríkislógartilmæli og uppskot til samtyktar frá landsfyrisingini skulu setast upp. Frá 1. juli 2017 varð rundskrivið víðkað við reglum um, hvussu rundskriv (cirkulære) og leiðbeiningar skulu setast upp, og nær tað er rættast at nýta tey.

Lógartænastan arbeiðir nú við at dagføra og víðka rundskriv við frá 2015, sum fær heitið *Rundskriv um lógarsmíð*. Hetta arbeiðið verður liðugt í heyst.

Fyri at kunna um innihaldið í rundskrivinum hevur lógartænastan á Løgmannsskrivstovuni eisini havt skeið um lógardygd fyri starvsfólkum í landsfyrisingini umframt fyri tey, sum arbeiða við lóggávu á stovnunum, sum stjórnarráðini varða av. Tað eru gjørdar skabilónir at nýta til at skriva uppskot til lógir, kunngerðir, ríkislógartilmæli o.a. Øll lógar- og kunngerðauppskot skulu eftirkannast av lógartænastuni, áðrenn tey verða lögð fyri Løgtingið ella kunngjørd í Kunngerðablaðnum. Eisini verður ein ársfrágreiðing um eftirkanning gjørd, hvørs endamál er at upplýsa stjórnarráðini um tað, sum lógartænastan í síni eftirkanning er komin fram á, og sum verður hildið at hava almennan áhuga hjá øllum stjórnarráðunum.

Endurskoðan av persónsupplýsingarlógini

ES hevur samtykt eina nýggja Persónátaforordning, sum er komin í staðin fyri higartil galdandi direktiv 95/46. Fyriskipanin kom í gildi í ES- og EØS-londunum tann 25. mai 2018. Í Føroyum er galdandi løgtingslóg nr. 73 frá 8. mai 2001 um viðgerð av persónsupplýsingum, sum í stóran mun er grundað á ES-direktivið 95/46 eins og onnur líknandi lóggáva í Norðurlondum. Við avgerð hjá ES-kommissionini 5. mars 2010[1] vórðu Føroyar góðkendar sum trygt triðjaland. Nú ES hevur fingið nýggja fyriskipan um persónsupplýsingar, mugu vit endurskoða okkara lóggávu um persónsupplýsingar fyri at staðfesta, um tað fer at verða neyðugt at gera broytingar í føroysku lóggávuni, um Føroyar framhaldandi skulu vera góðkendar sum trygt triðjaland.

Lógartænastan er farin undir hetta arbeiðið, og ætlanin er, at lógaruppskotið skal vera liðugt í 2018.

Arbeiðið at gera nýggja rættargangslóg fyri Føroyar

Rættargangslógin fyri Føroyar er rættiliga afturúrsgld í mun til rættargangslógina, sum er galdandi fyri Danmark. Talan er ikki einans um smávegis frábrigdi, men um sera umfatandi og prinsipiellar munir á lóggávunum. Fleiri enn 200 lógarbroytingar eru gjørdar í donsku rættargangslógini, sum ikki eru settar í gildi fyri Føroyar. Flestu av hesum lógarbroytingum eru grundaðar á nýggja tøkni, eina fjølbroyting av rættarstøðuni, eina betring av rættartrygdini og at geva almenninginum betri innlit í arbeiðið hjá dómstólunum. Hetta er sera óheppið, í øllum førum so leingi sum Føroya rættur er ein samfeldur partur av tí donsku dómstólaskipanini, og hvørs dómar skulu roynast av landsrætti og Hægstarætti.

Danski løgsmálaráðharran setti í 2017 ein arbeiðsbólk við umboðum frá landsstýrinum, Føroya rætti, Fútanum, Føroya Advokatfelagi, Fróðskaparsetrinum, Ríkisumboðnum, Domstolsstyrelsen, Dommerforeningen og Løgsmálaráðnum at gera uppskot til eina fullkomna dagføring av rættargangslógini fyri Føroyar. Arbeiðsbólkurin hevur gjøgnumgingið alla lógina, og arbeiðið er komið væl áleiðis. Væntandi verður tað liðugt fyrst í 2019.

Viðurskiftini millum Føroyar og Danmark

Ríkisfundurin í ár varð hildin í Føroyum 12. juni. Fundurin er eitt høvi at styrkja samstarvið millum Føroyar, Danmark og Grønland. Á fundinum umrøddu lögmaður og danski forsætismálaráðharrin, hvussu Føroyar kunnu vera enn virknari partur í norðurlendska samstarvinum. Og í sambandi við,

at Danmark hevur formansskapin í í Norðurlandaráðnum í 2020, vísti lögmaður á, at sjálvsagt er, at Føroyar hava ein sjónligan og virknan lut í formansskapinum, og at Føroyar taka ábyrgd av einum parti av ábyrgdarøkjunum.

Føroyar vilja hava størri rásarúm á altjóða pallinum. Verandi støða er ikki nøktandi fyri Føroyar. Landsstýrið hevur sum eitt av sínum málum, at uttanríkispolitiska lógin skal endurskoðast. Tíðin er komin til, at vit í nógv størri mun røkja okkara egnu uttanríkispolitisku áhugamál sum Føroyar – og ikki undir øðrum navni. Semja varð gjørd við dansku stjórnina fyrr í ár um at seta ein felags embætismannabólk at kanna, hvørjir møguleikar eru. Hetta arbeiðið verður væntandi liðugt í heyst, og fáa vit tá at síggja, hvat spyrst burtúr. Tað er kortini ikki ósannlíkt, at niðurstøðan verður, at vit ikki kunnu koma nevnivert longur innan fyri verandi ríkisrættarligar karmar.

Føroyingahavnin

Í januar í ár læt ein kanningarnevnd frá sær forkanning av Nordafar-støðini og Føroyingahavnini í Grønlandi. Niðurstøðan er, at har er alt so illa farið, at har gerst onki annað enn at rudda alt økið, sum tað er. Kostnaðurin fyri uppruddingina er alt eftir, hvussu gjølliga farið verður til verka. Gott 60 mió. kr., um alt verður ruddað burtur, men góðar 20 mió. krónur, um størru maskinurnar og betongelementini standa eftir, og alt verður brent á staðnum. Frágreiðingin varð í februar lögð fyri grønlenskar myndugleikar. Málið bíðar nú eftir einum grønlenskum tilmæli um, eftir hvørjum leisti teir halda, at ruddast skal. Tá ið grønlenska útspælið fyriliggur, má kjakast um tilmælið við teir, og málið má leggjast fyri Løgtingið at veita neyðugu játtanina til uppruddingina.

Stjórnarskúli

Stjórnarskúlin á Løgmannsskrivstovuni er ein felags skúli fyri alla landsfyrisingina. Endamálið við skúlanum er miðvíst at menna førleikarnar hjá øllum starvsfólkunum í fyrisingini við støði í missiónini, visjónini og virðunum hjá landsfyrisingini. Undirvíst verður t.d. í fyrisingarlóg, lógardygd, leiðslu og samskipti. Samstarvað verður við føroyskar og útlenskar veitarar og ráðgevar. Skúlin er partur av OECD Global Network of Schools of Government.

Heimsmálini hjá ST

Landsstýrið hevur samtykt at arbeiða fram ímóti heimsmálunum hjá ST, nevnd á enskum Sustainable Development Goals Agenda 2030. Málini eru sett fyri tíðarskeiðið 2015 til 2030 og skulu seta eina greiða kós fram ímóti burðardyggari menning til gagns fyri bæði menniskju og náttúru. Endamálið er, at hvørt landið tekur útgangsstøði í egnum veruleikum og við egnum raðfestingum virkar fyri at fremja málini.

Landsstýrið hevur sett sær fyri at gera eina støðulýsing sum grundarlag undir eini komandi ætlan fyri at røkka heimsmálunum í landsins politikki. Arbeidsbólkur hevur eyðmerkt, hvørji stjórnarráð hava ábyrgd av teimum 169 undirmálunum, sum eru knýtt til tey 17 høvudsmálini. Bólkurin ger eisini eina støðulýsing. Føroysk týðing av øllum málunum verður lögð fram um stutta tíð.

Kunning um arbeiðið hjá landsstýrinum við heimsmálunum er á heimasíðu landsstýrisins (foroyalandsstyri.fo) og á teirri ensku síðuni (government.fo). Nám hevur gjørt eina temasíðu um Heimsmálini, sum er at síggja á snar.fo.

FISKIVINNU- OG LANDBÚNAÐARMÁL

Fiskivinnumál

Í samgonguskjalinum er ásett, at eitt av høvuðsmálunum, ið farast skuldi undir at loysa alt fyri eitt, var at seta í verk eina nýskipan av fiskivinnuni.

Hetta mál er rokkið. *Løgtingslóg um fyrisiting av sjófeingi* varð samtykt í desember 2017, og loysir hon av gomlu lógina, *løgtingslóg um vinnuligan fiskiskap*, ið var grundarlagið fyri skipan av fiskivinnuni frá 1994 til árslok 2017.

Nýggja lógin byggir millum annað á hesar høvuðstættir og broytingar í mun til verandi lóg:

- *Stovnsrøkt og burðardygg veiða*: Uppskotið byggir á at fylgja lívfrøðiligum tilmælum og at gera umsitingarætlanir (langtíðarætlanir) fyri at umsita og gagnnýta ymsu fiskastovnarnar.
- *Vinnulig og búskaparlig burðardygð*: Atgongdin at bjóða seg fram at fiska verður betrað og partvíst marknaðargrunnað: Tí verða rættindi at veiða boðin út á almennum marknaði. Rættindi at veiða verða boðin út til persónar ella feløg, ið eru heimahoyrandi í Føroyum, og atgongdin er ikki longur avmarkað til tey fáu, sum eiga eitt veiðiloyvi.
- *Sosial burðardygð og vinnulig nýskapan*: Harafturat eru bodnar út *menningarkvotur* at søkja eftir umsókn, ið verða knýttar at virksemini og inntøkuskapan í ávísum økjum í landinum.
- Feløg og einstaklingar, ið hava rættindi at veiða, skulu vera búsitandi og fult skattskyldug í Føroyum.
- Allur fiskur skal landast í Føroyum, og minst 25% av allari veiðu skal bjóðast út á almennari uppboðssølu. Undantøk kunnu gerast í serstøðu.
- Samstundis, sum møguleikin at bjóða seg fram verður stimbraður, verða atlit tikin at verandi vinnu. Persónar og feløg, sum í 2017 tóku lut í fiskiskapi, halda fram, eftir at nýggja lógin er samtykt, tó við ymsum tillagingum. Sama er galdandi fyri feløg, sum við gildiskomu lógarinnar ikki lúka nýggju treytirnar um føroyskan ognarrætt. Hesi feløg fáa eina skiftistíð at laga seg til nýggju krøvini.

Øll mið og mál, ið sett verða, skulu byggja á tað grundfestið, at sjófeingi Føroya er ogn Føroya fólks og kann hvørki í lóg ella verki gerast privat ogn. Sjófeingið skal tryggja varandi grundarlag undir føroyska búskapinum.

Partar av nýskipanini eru royndir og settir í verk. Uppboðssøla av veiðirættindum hevur verið í 2016, 2017 og 2018. Tvey tey fyrstu árin kundi uppboðssølan lýsast sum royndaruppboðssøla. Uppboðssølan í 2018 er beinleiðis partur av nýskipanini, ið er lógarfest sum varandi skipan. Í 2018 verður sølan skipað sum trý sløg av rættindum; 1 árs rættindi, 3 ára rættindi og 8 ára rættindi.

Lógarkravið um avreiðing um føroyskan bryggjukant varð virkið 1. januar 2018, og kravið um, at 25% av veiddum fiski skal bjóðast út um uppboðssølu, hevur havt gildi síðani 1. apríl 2018.

Í hesum døgum fyrireikar Fiskimálaráðið tilfar til uppskot til samtyktar um umsitingarætlan og veiðireglur. Uppskotið, sum fer at áseta karmar og mannagongd fyri mest loyvdu veiðu eftir botnfiski og áseting av fiskidagatali í feroyskum sjógvi, verður latið Løgtinginum seinni í ár.

Í sambandi við nýskipan av fiskivinnuni hevur samgongan sett sær fyri at seta eina nýggja skipan í verk um veiðigjald. Í nýggju skipanini skal gjaldið beinleiðis standa í mát við tað serstaka avlopið, tilfeingisrentuna, galdandi fyri ávísar fiskiskapir eftir ávísam fiskasløgum. Hugsjónin aftan fyri veiðigjaldið er, at gjaldið beinleiðis fylgir tí fíggjarligu gongdini í vinnuni. Ein skatting av tilfeingisrentuni er eitt gjald av eyka stórum vinningi og kann ikki samanberast við vanligan partafelagsskatt ella verandi skipan um veiðigjald, ið byggir á eitt fast gjald fyri hvørt veitt kilo.

Landsstýrismaðurin í fiskivinnumálum legði fram uppskot um veiðigjald fyri Løgtingið seinastu tingsetu, sum tó ikki varð samtykt. Nýtt lógaruppskot verður tí lagt fyri Løgtingið, soleiðis at málið um eina dagfórda tilfeingisskattaskipan verður rokkið hesa tingsetuna.

Nýskipanin av fiskivinnuni byggir á ta ætlan, at ymsir partar verða fyrireikaðir í 2018 við gildiskomu í 2019. Í hesum sambandi verður ein skipan ment, ið nýtast skal í sambandi við miðsavnan av veiðirættindum. Endamálið við skipanini er at tryggja eitt dagført yvirlit yvir, hvussu rættindini eru savnað. Skipanin skal eisini nýtast í sambandi við uppboðssølu av veiðirættindum og áseting um, at kvotupartar skulu bjóðast út alment, tá ið avhendað verður.

Fiskivinnugransking og -royndir

Landsstýrið hevur sett sær fyri, at veiða og alt av fiskinum eigur at verða fingið til lands og í størsta mun virðisøkt í Føroyum.

Við grundfesti í hesum setningi eru munandi størri upphæddir játtaðar til fiskivinnuroyndir.

Hartil er skipaður ein Fiskivinnugrunnur við 6 mió kr. í fíggjarligum innskoti. Upprunaætlanin um framtíðarfígging stendur við. Eitt fast lutfall av inntøkuni frá uppboðssølu av veiðirættindum skal flytast í henda grunn eins og árlig játtan á fíggjarlógini. Harnæst skal grunnurin taka ímóti stuðli og fígging frá øðrum.

Í 2018 hevur verið arbeitt við at nýskipa bygnaðarliga partin av virkseminum fiskivinnuroyndir, nýskapan, menning og gransking. Nýggja skipanin fevnir um at skipa virksemið soleiðis, at ein “Mátislíknandi” skipan verður sett í verk. Eitt tilmæli er gjørt í samstarvi við íslenska stovnin Mátis. Hetta byggir á at skapa betri móguleikar fyri virðisøking í øllum liðum í fiskivinnuni. Virksemið verður skipað við einum stýri og einum ráðgevandi ráði (ið hevur breiða umboðan fyri vinnu og aðrar áhuga-partar). Stýrið setur ein samskipara, og vald verða nøkur “satsingarøki”, har verkætlanarleiðarar verða settir í 3–5 øki í landinum at skipa arbeiðið við nýskapan, menning og gransking á teimum valdu økjunum. Hartil verður framvegis ein partur skipaður, har vinnurekandi, granskarar og onnur kunnu søkja um stuðul til gransking og royndir.

Havstovan

Í 2017 varð stig tikið til at byggja nýtt rannsóknarskip. MEST stendur fyri arbeiðinum, ið gongur sum ætlað. MEST hevur gjørt sáttmála við skipasmíðju í Litava um at smíða skrokkin, og á sumri 2019 kemur skipið á Skála at verða smíðað endaliga. Arbeiðið er ein sera umfatandi uppgáva og avbjóðing hjá føroyskum skipasmíði og fevnir hartil um nógvar føroyskar fyritøkur sum undirveitarar. Skipið skal latast landsstýrinum í 2020.

Við hesum skipi hava Føroyar ognuð sær eitt sera framkomið rannsóknarskip, ið skal styrkja um allar okkara rannsóknir bæði í heimasjógv og í altjóða samstarvi. Hetta fer eisini at styrkja leiklutin hjá Føroyum sum eitt sera áhugavert øki innan gransking av havtilfeingi, havumhvørvi og havøki – og skipið verður ein týðandi liður í hugsjónini um, at Føroyar skulu gerast undangonguland í vitan, gransking og burðardyggari umsiting av havinum.

Nýggja skipið skal eisini styrkja um støðu okkara í altjóða høpi, tað veri seg innan altjóða gransking ella í samráðingum um býti av kvotum millum lond.

Í sambandi við nýskipan av fiskivinnuni verður serligt ráð skipað fyri Havstovuna. Vinnan á sjónum og Havstovan eru umboðað. Fremsta endamálið er at styrkja samskipti og samstarv millum vinnu og Havstovuna, sum í longdini gagnar fiskiveiðifyrisitingini í síni heild.

Í hesum døgum hevur Havstovan týðandi leiklut í arbeiðinum at fáa til vega tilfar í sambandi við umsitingarætlan og veiðireglur.

Landbúnaður

Játtanin til ítøkilig øki og virkseimi innan landbúnaðin er hækkað seinastu árin. Økini fevna um royndir og menning innan framleiðslu av grønmeti og framleiðslu av kálvakjøti og stráfóðri og móttøku av ull.

Í 2016 varð stig tikið til eina arbeiðsætlan um at seta ítøkilig mál fyri landbúnaðin. Stórir partur av tilfarinum er nú framleitt, og í næstum verða ítøkilig stig tikin.

Landsstýrismaðurin ætlar at taka stig til ítøkiliga skipan, ið skal stimbra undir velting og uppdyrking. Skipanin skal mennast sum ein felags skipan millum Búnaðargrunnin og Búnaðarstovuna, sum skulu leggja eina *velti- og uppdyrkingarætlan*. Ætlanin kann fevna um lendi hjá ávísam bónda eins og eina størri ætlan, ið fevnir um fleiri øki og alt landið.

Fíggingin til stráfóðurstuðul á Løgtingsins figgjarlóg kann partvíst nýtast til skipanina. Sjálvt arbeiðið at velta og uppdyrka verður fíggað av festi- ella felags festikontu í Búnaðargrunninum. Bygnaðarlaga verður verkætlanin skipað sum eitt *veltingartoymi*, ið verður mannað av fólki við serstøkum verkligum kunneleika til arbeiðið. Besti maskinútbúnaður skal standa veltingartoyminum tøkur. Yvirskipaða

leiðslan av veltingartoyminum verður fólk við serstøkum ástøði í velting og uppdyrking, so sum faklig umboð fyri Búnaðarstovuna ella Búnaðargrunnin. Bóndin, ið umsitur lendið, har velt verður, er sera týðandi partur av arbeiðinum.

Endamálið við átøkunum, ið tikin eru, er greiða málið um – á burðardyggum og umhvørvisvinarligum grundarlag – at virðisøkja okkara egna tilfeingi. Vit skulu skapa vaksandi framleiðslu av dygdargóðum føroyskum vørum, tað veri seg kjøt, mjólkurúrdráttir ella grønmeti. Harnæst skulu Føroyar í munandi størri mun gerast sjálvveitandi við fóðri og tøðum. Verandi lendi skal gagnnýttast betur, og ferð skal setast á arbeiðið at velta upp úr nýggjum.

Avgjørt er at byggja eitt biogassverk í Føroyum, ið bæði kann framleiða orku til samfelagið og tøð til landbúnaðin. Tað er alifyritøkan Bakkafrost, sum byggir verkið inni á ídnaðarøkinum á Skarðshjalla. Henda verkætlanin verður framd í samstarvi millum Bakkafrost, landbúnaðin og orku- og umhvørvismyndugleikarnar.

Fiskimálaráðið fylgir ætlanini og ger sítt til, at góðu endamálini – serstakliga í landbúnaðin – verða rokkin.

Aðalorðaskifti um frágreiðing um landbúnað verður í hesi tingsetu.

Tilbúgving

“Tilbúgving Føroya”, ið lýsir karmarnar og ábyrgdarøkið viðvíkjandi tilbúgvingini í Føroyum á sjónum, í luftini og á landi, er dagförd og latin øllum viðkomandi pørtum til kunnleika. Frágreiðing um tilbúgving verður latin Løgtinginum til aðalorðaskiftis í heyst. Við hesum grundarlagi verður lógin um tilbúgving eftir sett, og stig verða tikin til móguligar dagføringar av lógini.

Góð veðurtænasta er týðandi partur av góðari tilbúgving. Í tí sambandi hevur landsstýrismaðurin sett ein arbeiðsbólk við serkønnum á økinum at gera eina frágreiðing, ið lýsir eina ætlan um dagfórda, útbygda og nøktandi veðurtænastu í Føroyum. Frágreiðingin verður latin landsstýrismanninum seint í 2018 ella fyrst í 2019.

FÍGGJAR- OG BÚSKAPARMÁL

Ein sjálvbjargin og sjálvberandi búskapur er millum stórmálini, ið landsstýrið og samgongan hava sett sær. Stór átøk eru framd fyri at røkka hesum máli frá tí, at samgongan tók við landsins leiðslu á heysti 2015.

Millum átøkini eru:

- hall vent til avlop á fíggjarlóg landsins.
- bygnaðarligt hall vent til bygnaðarligt avlop.

- búskaparliga langtíðarhaldfærið styrkt.
- virðini býtt javnari – eitt nú við skattalætta til lág- og miðallønt, hægri barnafrádrátti, hægri útgjaldi úr samhaldsfasta, skattalætta til fyriritðarpensjónistar, umframt fleiri tilfeingisgjöldum í alivinnu og uppisjóvarvinnu.
- pensjónsnýskipan samtykt
- fleiri og fjøltáttaðir bústaðir – eitt nú við at Bústaðir hava fingið fíggarligt rásarúm til 200 bústaðir afturat og munandi skattalækking av langtíðarútleigaðum íbúðum. 50.000 kr. í árligari leiguinntøku eru nú skattafríar, og skal bert rindast 25% av leiguinntøku, ið er oman fyri hetta.
- stuðla undir grønarí Føroyum – vektgjald á akførum umlagt til umhvørvisgjald tongt at útláti, hægri avgjald á dálkandi brennievni, umframt at borgarar kunnu fáa afturborið mvg-útreiðslur, um tey gera íløgur í el- ella vetnisakfar ella velja grønar hitaskipanir til bústað.
- fíggarlig trygd veitt fyri, at Føroyar kunnu bjóða seg fram sum vertir fyri Oyggjaleikum. Hetta kann fáa stóran týðning fyri okkara ítróttar fólk, ferðavinnu og marknaðarføring av Føroyum og føroyskum vørum og tænastrum.
- limaskapur í altjóða skattafelagsskapum (Global Forum) og luttøka í skattasamstørvum (BEPS) á jøvnum føti við lond kring heimin.
- fíggarligt støðufesti uppræðfest – eitt nú við stovnan av Landsbanka Føroya, Føroya váðaráði og herdari bankalóggávu.
- hagtalsøkið styrkt – eitt nú við játtan til framleiðslu av nýggjum lønarhagtølum
- Búskapargrunnur Føroya vorðin eitt virkið búskaparamboð at røkka einum støðugari og meira sjálvberandi føroyskum búskapi – eitt nú við, at partur av avlopi landsins verður árliga settur í grunnin, tilfeingisinntøkur landsins beindar í grunnin og javnaðar yvir 7 ár inn á fíggarlógina, og realavkast grunsins rindað landinum, um inntøkuminking er, men ikki um inntøkuvøkstur er.
- føroyski búskapurin vorðin minni tongdur at ríkisstuðlinum – við at fastfrysta ríkisstuðulin soleiðis, at hann er vorðin ein støðugt minni partur av búskapinum. Ríkisstuðulin er nú bert 3% av BTÚ.
- varligan rakstrarvøkstur á í miðal 3% árliga – hóast stóran fólkavøkstur, lutfalsliga fleiri eldri og munandi framgongd í samfelagnum sum heild.

Landsstýrið heldur fram á somu kós við at bjálva føroyska búskapin og at brynja føroyska samfelagið til framtíðina. Landsstýrið raðfestir tí hesi átøk í hesi tingsetu.

Fíggarlóg

Tá ið samgongan tók við landsins leiðslu á heysti 2015, hevði landið havt stórt hall síðan 2008. Málið var beinanvegin at venda halli til avlop. Landsstýriskvinnan í fíggarlógum legði tí vegna samgonguna fram eina fíggarlóg fyri 2016 við avlopi. Endaliga rakstrarúrslitið fyri 2016 gjørdist 158 mió. kr. í avlopi, og nú landsroknskapurin fyri 2017 er gjørdur, vísir hann, at úrslitið í 2017 gjørdist 563 mió. kr. í avlopi. Fíggarlógin og játtanir fyri verandi ár vísa 330 mió. kr. í avlopi, men endaliga úrslitið fyri árið kann sjálvandi víkja frá hesum, um so er, at inntøkur landsins gerast størri ella minni enn væntað. Fíggarlógin fyri 2019 skal leggjast fyri Løgtingið áðrenn 1. oktober 2018, og verður hon smíðað sambært játtanarkørmunum fyri 2019, ið vorðu samtyktir á Løgtingi í vár. Málið er, at úrslitið verður 400 mió. kr. í fíggarlógini fyri 2019, ið skal grundast á varligan og skynsaman fíggarpolitikk. Fíggarlógaruppskotið fyri 2019 verður lagt fyri Løgtingið í september 2018.

Játtanarkarmar

Játtanarkarmarnir leggja yvirskipaðu fíggarpolitisku karmarnar fyri landið og politisku kós samgongunnar komandi fimm árin. Innan hesar játtanarkarmarnar, ið fevna um umleið 5 mia. kr. á útreiðslusíðuni og tað sama á inntøkusiðuni, verður politikkur samgongunnar framdur. Fíggarlógir landsins skulu í høvuðsheitum fremjast innan fyri samtyktu játtanarkarmarnar.

Samtyktu játtanarkarmarnir fyri 2019–2023 hava vaksandi avlop úr 400 mió. kr. upp í 556 mió. kr. komandi árin. Hetta tí, at landsstýrið og samgongan meta, tað er alneyðugt við munandi avlopum í góðum tíðum til tess at rinda aftur skuld og at bjálva føroyska búskapin til verri tíðir. Soleiðis kunnu vit fáa ein meira sjálvberandi og sjálvbjargnan búskap.

Játtanarskipanin styrkjast

Løgtingslóg um landsins játtanarskipan hevur nú 9 ár á baki. Arbeitt hevur verið við at endurskoða lógina, og verður dagförd lóg lögð fyri Løgtingið í tingsetuni. Ætlanin er eitt nú at tillaga ásetingar um játtanarkarmarnar og sum heild styrkja játtanarlógina fyri at betra búskaparstýringina í Føroyum.

Búskapargrunnur Føroya – eitt virkið búskaparamboð

Búskapargrunnur Føroya er nú vorðin eitt virkið amboð til tess at røkka einum meira støðugari, sterkari og sjálvbjargnari føroyskum búskapi, ið tekur hædd fyri bæði núverandi og komandi ættarliðum.

Í 2016 varð á fyrsta sinni peningur settur í Búskapargrunn Føroya. Talan var um 23 mió. kr. frá søluni av seinasta partinum av LÍV til fakfeløgin. Hartil varð lógarbrotying samtykt, ið ásetir, at partur av avlopi landskassans frameftir verður settur í Búskapargrunnin. Ítøkiliga er talan um, at 20% av avlopi landskassans upp til 200 mió. kr., og 50% av avlopi landskassans oman fyri 200 mió. kr. verða sett í Búskapargrunn Føroya. Íroknað árið 2018 væntast umleið 450 mió. kr. at verða í Búskapargrunni Føroya.

Í vár varð útgjalds- og inngjaldsparturin tillagaður, soleiðis at Búskapargrunnurin í enn størri mun røkkur endamáli sínum. Tilfeingisinntøkur landsins verða nú beindar í Búskapargrunnin, og vøxsturin í hesum verður javnaður yvir 7 ár inn á fíggarlógina. Harumframt fer grunnurin bert at rinda realavkast inn á fíggarlógina, um inntøkuminking er hjá landinum, men onki verður rindað úr grunninum, um inntøkuvøxstur er hjá landinum.

Í hesi tingsetuni verða dagføringar av lógini um Búskapargrunn Føroya lagdar fyri Løgtingið, soleiðis at grunnurin í enn størri mun kann røkka endamáli sínum.

Talgildur samleiki og talgildar tænastrur til allar føroyingar

Verklagslógin um Talgildu Føroyar er samtykt, og arbeitt verður við verkætlanini. Endamálið er at geva føroyingum talgildar loysnir, sum kunnu lætta um gerandisdagin, gera vælferðarsamfelagið betri og styrkja kappingarførið hjá vinnu og landi.

Seinasti parturin av menningini av talgilda samleikanum fer fram í hesi tingsetuni. Hvør einstakur føroyingur fer at fáa egnan talgildan samleika, og hesin samleikin fer eitt nú at kunna koma í staðin fyri fleiri “log-in” skipanir, ið føroyingar nýta í dag, til gagns fyri bæði borgarar og vinnu.

Sambært ætlan verður nýggi Tænastuportalurin hjá Talgildu Føroyum millum fyrstu tænastrur, ið føroyingar fara at kunna nýta nýggja talgilda samleikan til. Tænastuportalurin fer at geva borgarum atgongd til allar almennar tænastrur, millum annað hjá TAKS, Akstovuni og Almannaverkinum.

Føroysku bankarnir fara eisini at brúka talgilda samleikan til sínar talgildu tænastr, eitt nú sum atgongd til netbankan.

Ein nýggj virkisskrá og talgilding av galdandi grunddátuskráum eru eisini partar av Talgildu Føroyum, eins og settur er í verk ein talgildur “motorvegur”, sokallaða Heldin, sum fer at gera alt dátasamskiptið millum stovnar, fyrítøkur og borgarar tryggari og lættari at menna frameftir.

Sum liður í verkætlanini Talgildu Føroyar verður lóggáva lögð fyri Løgtingið í hesi tingsetuni. Talan er um lóg um talgildan samleika og lóg um nýggja eindarskrá.

Varskógvaraskipan fyri starvsfólk hjá landinum

Tað almenna røkir týðandi tænastr vegna fólk og land. Í mongum fòrum er talan um tænastr, ið hava beinleiðis við vælferðina hjá einstøkum borgarum at gera. Tíðin er komin til, at vit gera eins nógv fyri at skapa trygd um tænastr til borgaran, sum gjørt verður fyri at skapa trygd um figgjargeiran. Fyri at styrkja figgjargeiran og figgjjarliga støðufestið er sett í verk lógarkrav um, at starvsfólk, ið virka innan figgjargeiran, skulu kunna boða ikki minni enn tveimum varskógvaraskipanum frá møguligum óreglu-semi: Einari innanhýsis og einari hjá figgjareftirlitinum.

Í hesi tingsetu verður lóg um varskógvaraskipan fyri starvsfólk hjá landinum lögð fyri Løgtingið. Endamálið er at styrkja rættartrygdina og vælferðarsamfelagið í Føroyum.

Fjoltáttaðan bústaðarmarknað

Eitt fjoltáttað útboð av bústøðum, serliga íbúðir fyri rímiligan kostnað, lestraríbúðir og bústaðir til fólk við serligum avbjóðingum, eru týðandi tættir í at skapa trivnað og fólkavøkstur og at lækka kostnaðarstöðið.

Bústaðir væntast at taka í nýtslu samanlagt umleið 100 nýggjar leigubústaðir í 2018 og 2019 og aðrar 100 í 2020. Við hesum fara Bústaðir at hava um 450 leigubústaðir, harav minst 5. hvør íbúð er latin Almannaverkinum. Hartil hava Bústaðir eisini aðrar byggiaetlanir. Tó loysir hetta bert avmarkaðan part av bústaðaravbjóðingini. Vegna fólkavøkstur og broytingar í búsetingarmynstrinum verður mettt, at tørvur er á umleið 2.000 nýggjum íbúðum kring alt landið. Tað almenna skal ikki loysa hesa avbjóðing einsamalt. Tað er og verður neyðugt, at tað privata og aðrir partar eisini fremja átøk at loysa bústaðaravbjóðingina.

Pensjónsnýskipan í verki

Pensjónsnýskipanin varð samtykt á Løgtingi í vár. Fyrstu partarnir av henni komu í gildi í ár, og næstu partarnir koma í gildi í 2019 og í 2020. Í tann mun, at nakrar lógir skulu tillagast í kjalarvørrinum av pensjónsnýskipanini, verður hetta gjørt í hesi tingsetu. Hetta verður sjálvandi gjørt í samráð við teir partar, ið hava gjørt semju tvørtur um samgongu og andstöðu um pensjónsnýskipanina.

Eldraekið eftirmetast

Ábyrgdin av eldraekinum varð flutt frá landi til kommunur 1. januar 2015. Samstundis fluttu útreiðslur og inntøkur frá landi til kommunur samsvarandi ávísam leisti. Landsstýrið hevur avgjørt at eftirmeta lóggávu, figgingarleist og bygnað í sambandi við, at eldraekið varð flutt til kommunurnar. Í tann mun, at landið og kommunurnar eru samdar um ávísar tillagingar, ið kunnu verða til fyrimuns fyri bæði land og kommunur, verða lógarbroytingar lagdar fyri Løgtingið í tingsetuni.

Landsbanki Føroya styrktar heimildir

Landsbanki Føroya og Føroya váðaráð eru stovnsett og skulu í felag virka fyri fíggjarligum støðufesti í Føroyum. Føroyar eru seinastu áratíggjuni raktar av fleiri fíggjar- og búskaparkreppum. Tær hava kostað samfelagnum, vinnuni og Føroya fólki nógv, bæði tá ið um ræður fíggjarlig virði, trivnað, sjálvbjargni og fólkatal. Við lógarbroying í bankalóggávuni í hesi tingsetu fara Landsbanki Føroya og Føroya váðaráð, eisini í bankalóggávuni, at fáa víðkaðar heimildir til atgongd til upplýsingar frá føroysku bankunum. Talan er um upplýsingar, ið eru neyðugar fyri støðugt at halda eyga við yvirskipaðu fíggjarligu váðunum í Føroyum og at ávara um møgulig tekin um váða. Eisini verða nakrar dagføringar í lógini um Landsbanka Føroya og Føroya váðaráð lagdar fyri Løgtingið hesa tingsetuna.

Realurin betri lógarkarmar

Dagføringar í lógini um Føroya Realkreditstovn (Realin) verður lagdar fyri Løgtingið í tingsetuni. Endamálið er, at lógarásetingarnar gerast betri og meira tíðarhóskandi eitt nú viðvíkjandi eftirliti, bygnaði og eigarapolitikki landsins.

Bankalóggávan dagførd

Lóggávan fyri føroysku bankarnar verður dagførd í tingsetuni soleiðis, at føroyskir bankar leypandi eru fevndir av somu lóggávu sum peningastovnar í Evropa.

Tryggja at virðisskapan í Føroyum kemur føroyingum til góðar

Til tess at styrkja eftirlitið við, at virðisøking í Føroyum kemur føroyska samfelagnum til góðar, verður eftirlitið við transfer-pricing og tunn-kapitalisering hert í lóggávuni. Eisini verður nýggj lóg um veiðigjald lögð fyri Løgtingið í tingsetuni sum partur av fiskivinnunýskipanini, og skulu dagføringar eisini til í skattalógini samsvarandi hesum.

Virkið altjóða skattasamstarv

Týðandi stig eru tikin fyri í størri mun at luttaka í altjóða skattasamstarvi. Føroyar hava fingið limskap í Global Forum og verða í 2018 og 2019 eftirmettar eins og onnur limalond. Landsstýrið hevur eisini boðað frá, at Føroyar skulu fylgja krøvunum í sokallaða BEPS-skattasamstarvinum. Í tingsetuni verða møguligar dagføringar í skattalógum lagdar fyri Løgtingið í tann mun, at hetta verður mettt neyðugt, fyri at Føroyar til fulnar fylgja BEPS-krøvunum. Føroyar skulu gera sítt til at samstarva um skattaupplýsingar tvørtur um landamørk og á tann hátt at fyrbyggja skjattaskjólum kring heimin.

Linkingarháttur í norðurlensku dupultskattaavtaluni broytast frá eksemption til kreditt

Á vetri 2015 boðaði landsstýrið Norðurlondum frá, at ætlanin var at broyta linkingarhátt í sambandi við norðurlensku skattaavtaluna soleiðis, at farið verður frá ekseptions- til kredittlinking. Endamálið við at skifta linkingarhátt í norðurlensku dupultskattaavtaluni er at skapa meira einsháttaða skatting í Føroyum fyri persónar, ið hava bústað í Føroyum, men arbeiða í øðrum Norðurlandi.

Broytingin er samsvarandi ynskjum Løgtingsins. Síðan tá hevur verður arbeitt við málinum, har øll Norðurlond hvør í sínum lagi hava skulað góðkent hetta í parlamentum sínum. Nú hava øll londini góðkent broytingarynski Føroya, og protokollin hesum viðvíkjandi kann væntandi undirskrivast seinni í summar. Samsvarandi hesum verður lógaruppskot lagt fyri Løgtingið eftir ólavsøku.

Kapitalvinningskattalógin endurnýggjast

Kapitalvinningskattalógin verður dagførd í hesi tingsetuni. Kapitalvinningskattalógin er í longri tíð endurskoðað. Endurskoðanin hevur til endamáls at tryggja, at hol ikki er í lógini, at greina lögfrøðilig ivamál og koma við uppskotum, ið gera lógina lættari at umsita. Eisini verður hugt eftir, í hvønn mun lógin er búskapar- og vinnupolitiskt skilagóð.

Aðrar dagføringar av lóggávu

Umframt tað omanfyri verða ymsar dagføringar av lóggávu eisini lagdar fyri Løgtingið í hesi tingsetuni. Eitt nú er ætlanin at tryggja tollvaldinum heimild til at fáa atgongd til ferðafólkalistar fyri at styrkja eftirlitið við smugling av rúsevnum og at herða ásetingarnar fyri leigubilar til tess at tryggja, at greiðari skilmark er millum akfør, ið verða seld, og akfør, ið eru til leigu. Eisini verður toll- og vøruskráin dagførd, so sum vanligt er á hvørjum ári.

UTTANRÍKIS- OG VINNUMÁL

Rúsdrekkalógin

Matstovuvinnan hevur í fleiri umførum víst á, at teimum tørvar móguleikan at hava eitt breiðari úrval av m.a. dygdarvíni at bjóða gestum. Fyri at røkka hesum máli, sum eisini er í samsvari við ferðavinnupolitikkin, ætlar landsstýrið í hesi tingsetuni at broyta rúsdrekkalógina soleiðis, at fyrirtekur, ið lúka ávísar treytir, kunnu innflyta vín beinleiðis. Hesar fyrirtekur kunnu síðani selja innfluttu vøruna til annaðhvørt Rúsdrekkasølu Landsins ella til aðrar fyrirtekur, ið hava skeinkiloyvi, t.d. matstovur. Einkarrætturin hjá Rúsdrekkasølu Landsins at selja beinleiðis til brúkaran verður ikki broyttur.

Matstovulóg

Eisini fyri matstovuvinnuna ætlar landsstýrið at fremja broytingar. Til tess at fara undir hesa vinnu, krevjast loyvi frá fleiri ymsum myndugleikum. Heilsufrøðiliga starvsstovan skal góðkenna køkin eftir heilsufrøðiligum reglum, kommunalu brunamyndugleikarnir skulu góðkenna hølini eftir brunareglunum, Loyvisnevndin skal veita skeinkiloyvi eftir rúsdrekkalógini, og politiið skal lata sonevnt alment loyvi, har aðrar treytir, m.a. upp- og afturlatingartíðir, verða ásettar. Aftur at hesum skal kommunan sum heild taka støðu til ætlaða virksemd, og um hon tekur undir við, at ávíst virksemi verður skipað á ávísam staði. Talan er um eina tunga fyrisitingarlíga umsóknarmannagongd, ið kann taka drúgva tíð.

Ætlanin er tískil at áseta tær yvirskipaðu reglurnar í einari lóg. Meginendamálið við hesum er at gera tað lættari at fara undir hesa vinnu, eins og myndugleikaeftirlitið verður lættari.

Samstundis er ætlanin at skilja ímillum ymisk sløg av virkseimi soleiðis, at ymsar treytir verða settar, alt eftir hvat slag av virkseimi, talan er um. Á henda hátt ber til at skilja ímillum t.d. matstovur, kaféir, skeinkingarstöð, dansistöð og mentanarhús, eins og loyvini fara at samsvara við tað veruliga virkseimið.

Við hesum broytingum verður mettt, at tað verður lættari at fara undir matstovuvinnu, eins og tað verður lættari at fara undir annað stuttleikavirkseimi, t.d. á mentanarøkinum, tí reglurnar sum heild gerast meira tíðarhóskandi.

Einskiljing av Posta

Landsstýrismaðurin í uttanríkis- og vinnumálum arbeidir við einari tilgongd at einskilja Posta. Posta er í dag ein væl rikin fyrirtøka. Postur er ein lutfalsliga lítil partur av virkseminum hjá Posta, sum í størri mun er ein logistikk- og flutningsfyrirtøka í kapping við privatvinnuna.

Almennu áhugamálini viðvíkjandi postvirkseimi eru skipað í postlógini. Tí er ikki neyðugt, at landið eisini eigar fyrirtøkuna, sum rekur postvirkseimið í Føroyum.

Einskiljingin skal ikki ávirka postútberingina. Sama veitingarskylda, sum í dag tryggjar postútbering kring landið, verður áløgd einskilda felagnum. Við skylduni fylgja neyvar treytir um sama prís og sama reglusemi. Í sölusáttmálanum verður veitingarskyldan áløgd keyparanum í minst 10 ár.

Integratiósslóg

Talið á útlendingum í Føroyum við øðrum tjóðskapi enn norðurlendskum er vaksið støðugt seinastu árin. Sambært hagtølum hjá landsfólkayvirlitinum búðu slakir 1300 útlendingar við øðrum tjóðskapi enn norðurlendskum í Føroyum við ársenda 2017. Umráðandi er, at útlendingar, sum ikki stedga í Føroyum í styttri arbeidssøringum, verða integreraðir í føroyska samfelagið, t.e. at teir kunnu virka í samfelagnum á jøvnum føti við føroyingar og fáa sær útbúgving, virka á arbeidsmarknaðinum og í frítíðar- og mentanarlívinum. Hetta er bæði útlendingunum og føroyska samfelagnum til gagns.

Fyri at stuðla undir hesa tilgongd er arbeidið at orða ein integratióspolitik byrjað. Við integratióspolitikkinum setir landsstýrið sær mál fyri væleydnaðari integratióin í Føroyum, og í tilhoyrandi virkisætlan verður útgreinað, hvørji øki eiga at verða raðfest fyri at rækka málunum, og hvør er ábyrgdari. Málið um eina møguliga integratiósslóg verður somuleiðis viðgjørt. Fyrimunurin við eini integratiósslóg er, at ætlanirnar verða ásettar í lóg. Tá er onki ivamál um rættindi og skyldur, og hvussu viðurskiftini skulu skipast og fíggjast. Kommunurnar og partarnir á arbeidsmarknaðinum verða partur av hesum arbeiði.

Útlendingalóg

Tilgongdin við at yvirtaka útlendingamál gongur væl, tó eru enn viðurskifti, sum greiða má fáast á, áðrenn málsøkið er klárt at yvirtaka. Millum annað má avtala gerast við Schengen um marknaeftirlit. Føroyska útlendingalógin er ikki broytt nevnivert síðani 2001. Orsakað av broytingum í tilflytingarmynstrinum, og tí avvarðandi føroyskir og danskir myndugleikar eru samdir um, at ávísar broytingar eiga at fremjast áðrenn yvirtøkuna, fara stig at verða tikin til at broyta útlendingalógina.

Endamálið er at tryggja, at tey, sum fáa rætt til at búgva og virka í landinum, hava virðiligar umstøður og hava møguleika at brúka evni og førleikar sínar til fulnar – sær sjálvum og samfelagnum, sum tey hava valt at gerast partur av, at gagni.

Skapandi vinnur

Aðalorðaskiftið í februar, har ið politikkurin fyri skapandi vinnur varð viðgjørdur, vísti, at Løgtingið hevur stórar vónir til skapandi vinnurnar, og at stór undirtøka er fyri at skipa karmar, sum kunnu stuðla enn meira upp undir menningina av hesum vinnugeira.

Filmshúsið er farið at virka. Fleiri stórar føroyskar filmsverkætlanir eru longu ávegis nú, og Filmshúsið er farið undir at marknaðarføra føroyskar filmar og Føroyar sum filmsland á altjóða pallinum.

Hildið verður fram at menna samlaða vinnuframaumhvørvið og karmarnar fyri skapandi vinnur eins og lýst í politikkinum fyri skapandi vinnur. Farið verður nú undir at fyrireika tónleikaútflutningsstovu eftir sama leisti sum Filmshúsið, sum hevur felags skrivstovuhald og tætt samstarv við Vinnuframa.

Ferðavinna

Tað gongur væl í ferðavinnuni; umsetningurin og talið av størvum er í støðugum vøkstri. Alsamt fleiri fólk útbúgva seg innan ferðavinnuna, og ynskja tey at virka í hesum vaksandi partinum av føroyska búskapinum.

Ferðavinnan gevur møguleikar kring alt landið, og møguleikarnir eru kanska størstir á teimum støðum, sum enn ikki hava fingið so stóran lut í stóra búskaparvøkstrinum seinastu árin.

Men ferðavinnan gevur eisini nýggjar avbjóðingar. Náttúran er viðbrekin og má verjast, og eisini mugu vit finna leiðir til at varðveita og menna okkara siðbundna livihátt.

Til at samskipa og stuðla upp undir arbeiðið hjá kommunum, ferðasmiðjum, bóndum og øðrum áhuga-bólkum varð Menningardeildin á Visit Faroe Islands í ár sett á stovn. Saman við politisku myndugleikunum arbeiðir deildin við at seta tilmælini í verk, sum vórðu lýst í heildarætlanini fyri ferðavinnu í Føroyum, og at skipa innlendis ferðavinnumenningina soleiðis, at íbúgvar kring landið og ferðafólkini fara at trívast saman.

Alilóggávan

Alivinnan er eftir fáum árum vordin fremsta útflutningsvinna í Føroyum. Hetta er ikki minst fram-sóknum leiðslum og dugnaligum starvsfólki í alivinnuni at takka. Vit eiga øll at hava felags áhuga í at tryggja, at karmarnir um alivinnuna frameftir eru soleiðis háttáðir, at teir ikki einans tryggja lønsemi her og nú, men eisini viðvirka til eina vinnu, sum í longri tíðarhøpi livir í samljóði við vistfrøðiligu skipanina.

Í vár samtykti Løgtingið við stórum meiriluta nýggju alilógina. Við nýggju lógini eru loyvisviðurskiftini vordin greiðari, og størri dentur er lagdur á, at alivinnan skal hava minst møgulig árin á umhvørvið, hon virkar í. Eisini letur lógin upp fyri nýggjum vinnumøguleikum viðvíkjandi aling á landi, frálanda-aling og aling av millum annað tara og skeljum.

Ein skilagóð loysn er eisini funnin á loyvisviðurskiftunum í Suðuroy, sum fer at skapa størri virksemi og hava við sær íløgur í oynni. Í Svínoy verður nú loyvt at ala rognkelsi. Hetta skapar nýtt virksemi og nýggj arbeiðspláss í oynni.

Eigarapolitikkur landsins

Tilmæli um eigarapolitikk landsins varð handað landsstýrismanninum í uttanríkis- og vinnumálum í vár. Eigarapolitikkurin fevnr um partafeløg og onnur líknandi vinnufeløg, sum landið eigur, og sum liggja uttan fyri fíggjarlógina og landsfyrisingina. Eigarapolitikkur landsins mælir til leiðreglur um, hvussu eigaraleikluturin hjá landinum eigur at úttinnast, og um, hvussu leiðslan í almennu vinnufeløgum útinnir sín leiðsluleiklut. Endamálið við eigarapolitikkinum er:

- at landið skal virka sum ein professionellur eigari,
- at vinnufeløg landsins virka eins og eitt væl rikið privat vinnufelag, við atliti at munadyggum rakstri og íløgum, gjøgnumskygni og eftirmeting av úrslitum, og
- at tryggja kapping á jøvnum føti millum almenn og privat vinnufeløg.

Landsstýrið fer í heyst at leggja fyri Løgtingið frágreiðing um eigarapolitikk landsins til aðalorðaskiftis. Orðaskiftið skal eisini viðgera leiklutin, samanseting og samsýningar- og lønarpolitikk til nevnd og leiðslu.

Loftferðsluokið

Tá ið samgongan tók við, varð farið undir eina tilgongd at fáa loftrúmið á føroyskar hendur. Semja er við donsku stjórnina um ein leist og tilgongd fyri yvirtøkuna. Í lötuni verður lögð til rættis ein fôrleikamenning, so føroyskir myndugleikar kunnu røkja uppgávuna til fulnar, tá ið yvirtøkan verður framd. Samstundis er komið á mál við avtalu millum føroyskar og danskar myndugleikar um loftferðslutænastuna í Vágum, og farið verður undir hesa yvirtøku í næstum.

Uttanríkismál

Samgongan hevur sett sær sum mál, at Føroyar skulu reka egnan málvísan uttanríkispolitikk og sita við borðið, tá ið viðkomandi avgerðir verða tiknar fyri land og fólk okkara. Strembað verður eftir sjálvstøðugum limaskapi í norðurlenskum, evropiskum og alheims stovnum. Arbeitt verður við at endurskoða uttanríkispolitisku heimildarlógina, taka burtur avmarkingar og forðingar og soleiðis fáa fleiri og betri handilssambond og sáttmálar.

Marknaðarfremjandi átøk á sendistovunum

Útflutningur er ein høvuðssúla undir okkara búskapi og vælfærd. Marknaðarføring av føroyskari vinnu er tí fokusøki í uttanríkispolitikinum, og ein serlig játtan er sett av til marknaðarfremjandi átøk. Játtanin hevur verið brúkt til at fíggja eina røð av tiltøkum, ið sendistovurnar hava fyriskipað í samstarvi við vinnulívið. Marknaðarframatiltøk hava verið í Beijing, Moskva, St. Pætursborg, Brússel,

London, Reykjavík, Istanbul, Vladivostok, Sakhalin og Kamchatka. Í heyst skipar sendistovan í Reykjavík fyri rundferð kring landið, har føroyskar veitingarfyrirætøkur fáa møguleika at kunna seg við vaksandi íslensku alivinnuna.

Fríhandil og marknaðaratgongd

Turkiska tjóðartingið staðfesti fríhandilssáttmálan millum Føroyar og Turkaland í fjør. Stutt eftir, at sáttmálin kom í gildi, varð skipað fyri einum marknaðarátaki fyri føroyskt vinnulív, sum landsstýrismaðurin stóð á odda fyri.

Í fjør lækkaði tollurin á føroyskum útflutningsvørum í Suðurkorea munandi. Arbeitt hevur síðan verið við at bøta enn meira um marknaðaratgongdina í Suðurkorea, og samskiptið við myndugleikarnar har eráhaldandi. Eins og Suðurkorea hevur kinesiski marknaðurin stóran áhuga millum føroyskar útflytarar. Heilsufrøðiligur sáttmáli er komin í gildi, sum tryggjar makrelútflutning til Kina. Uttanríkis- og vinnumálaráðið er í støðugum samskipti við kinesiskar myndugleikar um møguleikarnar at fara í gongd við ítøkiligar samráðingar um ein fríhandilssáttmála.

Eftir fund millum landsstýrismannin og japanska uttanríkisráðharran í februar byrjaði ein tilgongd at gera ein fríhandilssáttmála millum Føroyar og Japan. Partarnir eru í regluligum sambandi, og tað er okkara vón, at okkurt ítøkiligt fer at spyrjast burturúr.

Semjuskjal (MoU) við EABS

Í næstum fara Føroyar og Eurasiatiska búskaparsamveldið (EABS) at skriva undir Semjuskjal, eitt sonevnt *Memorandum of Understanding*. Semjuskjalið er eitt úrslit av miðvísium arbeiði fyri at styrkja um handilssambandið millum Føroyar og Russland, sum saman við grannalondunum Hvítarusslandi, Kasakstan, Kirgistan og Armenia er limur í EABS. Avtalan er eitt stig ímóti einum fríhandilssáttmála við EABS, haruppií Russland.

ES

Landsstýrið ætlar at styrkja samstarvið við ES. Landsstýrið er farið undir eina tilgongd at sannføra ES og limalondini um týðningin av einum nútíðarhóskandi og meira skipaðum sambandi millum Evropasamveldið og grannatjóðina í norðri. Málið er at økja tilvitanina í ES-kervinum um Føroyar sum framfýsnan og virðismiklan samstarvspart umframt at gera vart við ítøkiligar avbjóðingar, sum føroyingar og føroyskt vinnulív renna seg í í ES-skipanini – millum annað tollforðingar á ávísium útflutningsvørum.

Brexit

Síðan tað gjørdist greitt, at Bretland fer úr ES, hevur landsstýrið fylgt gongdini neyvt. Føroyar hava stóran áhuga í fleiri viðurskiptum viðvíkjandi Brexit – serliga í handils- og fiskiveiðuhøpi, eins og Føroyar í hesum høpi eisini eru áhugaverdar fyri Bretland. Virkni leikluturin hjá landsstýrinum hevur havt við sær, at tvær bretska ráðharravitjanir hava verið í Føroyum seinasta árið, har viðurskiptini millum Føroyar og Bretland hava verið umrødd. Eisini hevur landsstýrismaðurin hitt bretska

handilsmálaráðharran í London, har teir umrøddu, hvussu handilsviðurskiftini millum Føroyar og Bretland kunnu skipast, tá ið landið er farið úr ES. Stremban eftir at tryggja føroysk áhugamál í sambandi við Brexit heldur fram komandi árið.

Arctic Hubs

Fyri bæði at varpa ljós á Føroyar sum eitt arktiskt land og fyri at varpa ljós á Arktis í Føroyum var stór altjóða ráðstevna tíðliga í mai. *Arctic Hubs*, sum ráðstevnan æt, setti sjóneykuna á vinnuligt vakstrarvirksemi, samferðslu og undirstøðukervi, og fólkavøkstur og demografi í arktiskum økjum. Á ráðstevnuni, har fleiri enn 100 framløgur og fyrilestrar vóru, nýttu bæði vinna og almennu Føroyar høvið at vísa seg frá síni bestu síðu. Millum gestirnar, sum vóru úr fleiri enn 20 londum, vóru ráðharrar, tinglimir, borgarstjórar, sendifólk, vinnulívsvólk, granskarar og miðlafólk.

Í mun til Arktis er umráðandi ikki bara at síggja avbjóðingar, men eisini at síggja møguleikar, sum bæði veðurlagsbroytingar og heimspolitiska rákið móti norðri hevir við sær.

Sjálvstøðugur føroyskur limaskapur í norðurlendska samstarvinum

Landsstýrið hevur arbeitt við at vinna Føroyum sjálvstøðugan limaskap í norðurlendska samstarvinum. Umsóknin um fullan limaskap varð á ársfundi Norðurlandaráðsins í fjør útsett, tí partarnir í felag arbeiða við eini aðrari loysn. Ríkisrættarlígu karmarnir tykjast í lötuni forða fyri fullum limaskapi, men vónandi kann fáast í lag ein millumloysn, lík teirri vit kenna frá føroyska atlimaskapinum í altjóða felagsskapum sum FAO, IMO og UNESCO, men har Føroyar hava atkvøðurætt á yvirtiknum málsøki.

Danmark tekur við formansskapinum í Ráðharraráðnum í 2020. Tá er ætlanin, at Føroyar skulu hava ein virknan sjálvstøðugan leiklut á fleiri økjum – møguliga eftir einum leisti, sum ber í sær, at Føroyar, Grønland og Danmark býta formansskapin í trý.

Samstarv í útnorðri

Í august í fjør skrivaðu uttanríkisráðharrarnir í Grønlandi, Íslandi og Føroyum undir sonevndu Útnorðuravtaluna. Endamálið við henni er at styrkja sambandið og samstarvið millum londini í Útnorðri, serliga við atliti at handli. Avtalan fekk nakað seinni umrøðu í fjølmiðlunum, millum annað tí danska uttanríkisráðið valdi at boða Íslandi frá, at hon eftir teirra tykki ikki hevur rættarvirknad. Landsstýrið ætlar kortini at halda seg til avtaluna og hevur tí í samsvari við ásetingarnar í avtaluni boðið uttanríkisráðharrunum í Íslandi og Grønland á trípartafund í Føroyum fyrst í september.

Ísland/Hoyvíkssáttmálin

Samráðingar eru byrjaðar millum føroyskar og íslenskar myndugleikar um at broyta Hoyvíkssáttmálan. Endamálið er at tryggja, at ósamsvar ikki verður millum sáttmálan og lógina um fyrisiting av sjófeingi, tá ið ásetingarnar um útlendskan ognarskap í lógini um sjófeingi koma í gildi um nøkur ár. Vit vóna, at hesar samráðingar fara at røkka á mál, og at eitt uppskot til broyting av Hoyvíkssáttmálanum er liðugt í heyst.

Landgrunsmálið

Føroyar, Noreg og Ísland komu í vár ásamt um býtið av ytra landgrunninum norðan fyri Føroyar. Eftir ætlan verða sáttmálarnir undirskrivaðir í heyst, og síðan fer at bera til hjá Føroyum at gera forkanningar við tí fyri eyga at fyrireika eina møguliga gagnnýtslu av ráevnum í landgrunsøkinum.

Menningar og neyðhjálp

Sum partur av altjóða samfelagnum hava Føroyar skyldu at hjálpa neyðstøddum úti í heimi. Játtanin til menningarhjálp hevur verið ov lítil borin saman við tey lond, vit sammeta okkum við. Landsstýrið hevur tí fleirfaldað játtanina til neyðhjálp og menningarsamstarv. Føroyar kunnu tí betur enn nakrantíð við stuðli virka fyri at tryggja sosial framstig og búskaparvøxtur í menningarlandum. Eisini kunnu vit veita teimum ringast støddu í heiminum munabetri hjálp, tá ið vanlukkan ella hungursneyð raka.

Okkara lutur eigur ikki at liggja eftir.

Í løtuni verður seinasta hond lögð á at menna ein leist, sum millum annað skal tryggja, at fleirfaldaða játtanin í størri mun enn fyrr verður brúkt soleiðis, at eisini føroyskur førleiki og vitan verða gagnnýtt í menningarsamstarvi og neyðhjálp kring heimin.

UNESCO-sáttmálin um verju av siðarvi heimsins

Í vár tók Løgtingið undir við, at UNESCO-sáttmálin um verju av siðarvi heimsins skal setast í gildi fyri Føroyar. Sáttmálin hevur til endamáls at tryggja, at siðarvur mannaættarinnar, til dømis skaldskapur av mannamunni, framburður, siðir og siðbundið handverk, verður varðveittur. Dømi um siðarv føroyinga eru føroyski dansurin, kvæðini, føroyskt bátasmíð og siðir í sambandi við tilfeingi í sjónum og á landi.

SAMFERÐSLU- OG ARBEIÐSMARKNAÐARMÁL**Samferðsluætlan**

Eitt væl útbygt og vælverkandi samferðslukervi er ein fyrirtreyt fyri menning og trivnað í Føroyum. Arbeitt verður støðugt við at betra samferðsluna, samferðslukervið og tænaustøðið um alt landið. Tað skal bera til at ferðast skjótt, væl og trygt allastaðni til gagns fyri borgarar og vinnu.

Arbeiðið at dagføra samferðsluætlanina er byrjað. Ætlanin umfatar árin 2019–2030. Tað er umráðandi, at breið undirtøka verður fyri ætlanini fyri at tryggja eina støðuga og skilagóða útbýgging av samfelagnum.

Undirsjóvartunlar

Byggingin av Eysturoyar- og Sandoyartunlunum gongur sum ætlað. Liðugt verður at bora í Eysturoyar-tunlinum tíðliga í 2019. Boraðir eru nú 6.180 metrar av tilsamans 11.250 metrum, og borað verður eysturoyar- og streymoyarmegin samstundis. Roknað verður við, at latið verður upp fyri almennari ferðslu miðskeiðis í 2020.

Fyrireikingar verða nú gjørdar til at fara undir Sandoyartunnilin. Arbeidsvegir og byggipláss verða gjørd liðug, soleiðis at klárt verður at bora, so skjótt sum Eysturoyartunnilin er boraður ígjøgnum.

Tá ið Sandoyartunnilin verður liðugur, er tað bert Suðuroyggjin av stóru oyggjunum, sum ikki hevur vegasamband til meginøkið. Suðuroyggjin er í eini serstøðu, og er umráðandi at leggja ætlanir fyri einum Suðuroyartunli.

Hvalbiartunil og tunnilið

Verklagslóg um Hvalbiartunil er samtykt. Allar fyrireikingar verða gjørdar í ár, herímillum arbeidsvegur, og farið verður undir at bora tunnilin tíðliga í 2019.

Tunnilið verður skipað á Landsverki, sum skal bora tunlar til smærru bygdirnar, so langt játtanin røkkur á hvørjum ári.

Tunlar Norður um Fjall

Tunlarnir norður um Fjall lótu upp ávikavist í 1965 og 1967 og eru sostatt næstelstu tunlar í Føroyum. Teir eru ótíðarhóskandi og lúka als ikki dagsins krøv til dygd og ferðslu. Tað er neyðugt at gera nýggjar tunlar, sum lúka øll nútíðarkrøv, borgarum og vinnu til gagns.

Eftir verandi íløguaetlan verður ikki farið undir at gera tunlarnar norður um Fjall fyrr enn í 2022. Tað er ikki nøktandi, og landsstýrið arbeidir við loysnum, soleiðis at verkætlanin at gera tunlarnar norður um Fjall verður framskundað.

Sum kunnugt verða fleiri stórar verkætlanir framdar, og er íløgukarmurin avmarkaður, men vónandi ber til at dagføra íløguaetlanina, soleiðis at allar fyrireikingar til verkætlanina verða lidnar í 2019, og at farið verður undir at gera tunlarnar norður um Fjall skjótari enn upprunaliga ætlað.

Viðlíkahald av landsvegum

Landsvegakervið veksur alsamt í vavi, og fleiri krøv verða sett til vegir, tunlar, brýr, viðlíkahald og rakstur. Seinastu á leið 20 árin er játtanin til viðlíkahald minkað nógv, og hetta sæst aftur á standinum á landsvegakervinum. Arbeitt hevur verið við ymsum loysnum at fáa meira játtan til viðlíkahald av landsvegum. Samstundis verður arbeitt við at gera átrokandi ábøtur vegna vantandi viðlíkahald.

Viðlíkahald av bygningum

Viðlíkahaldstørvurin av landsins bygningum er sera stórus, og ætlanin er tí at finna loysnir á málinum.

Javnseting av ferða- og flutningskostnaði

Landsstýrið samdist í samgonguskjalinum um at javnseta ferða- og flutningskostnaðin við almennu felagsferðsluna. Samferðslumálaráðið hevur í eina tíð arbeitt við spurninginum, og undirtøka tykist vera fyri at javnseta ferðakostnaðin hjá sjóvegis ferðandi við ferðingina í undirsjóvartunlunum. Hetta kann gerast, við at ferðandi til gongu ferðast ókeypis, og golið verður fyri akfarið. Ætlanin er at seta hesa skipan í verk 1. januar 2019, eftir at Strandferðslan hevur tillagað sínar skipanir.

Samstundis sum ætlanin er at javnseta ferðakostnaðin hjá fastbúgvandi her á landi, er ætlanin at hækka ferðakostnaðin hjá teimum, ið ikki eru fastbúgvandi her á landi. Hetta kann t.d gerast við, at fastbúgvandi á oyggjum, ið ferjur hjá Strandferðsluni sigla til, ferðast ókeypis, onnur fastbúgvandi her á landi rinda ein vanligan prís, og ikki fastbúgvandi í Føroyum rinda ein hægri prís.

Nýtslugjaldið í Vága- og Norðoyatunlinum tryggjar viðlíkahaldið

Sambært lógunum um Vága- og Norðoyatunnilin skal allur útveganarkostnaðurin, eisini partapeningurin, av at byggja tunlarnar báðar gjaldast aftur, áðrenn tunlarnir kunnu latast landinum aftur. Havast má tó í huga, at hesar báðar farleiðirnar – ið áður blivu røktar við ferjum og tí høvdu nógv minni reglusemi og minni ferðslu – eru lívsæðrin hjá Norðoyggjum og Vágum. Tað er tí av størsta týðningi, at tunlarnir altíð verða viðlíkahildnir og dagførdir, so altíð er koyrandi í teimum. Besta tryggin fyri hesum er eitt framhaldandi nýtslugjald. Í dag er gjaldið komið niður á 25 krónur fyri hvønn bil aftur og fram uttan mun til talið av fólki í bilinum. 1. august lækkar gjaldið niður í 20 krónur. Arbeidspendlarar fáa 17 krónur í ferðastuðli, so nettokostnaðurin fyri at koyra ígjøgnum tunnilin verður eftir prís-lækkingin 3 krónur um dagin.

Suðuroyartunnilin skal kannast

Tá ið Sandoyartunnilin er liðugt boraður, er natúrligt at seta sjóneykuna á Suðuroynna og meta, um tað er ráðiligt at fara undir ein undirsjóvartunnil ímillum Suðuroynna og Sandoyinna. Avbjóðingin er, at hetta er ein verkætlan, sum lættliga kann kosta 3 milliardir krónur. Eysturoyar- og Sandoyartunlar kosta eins nógv, men ferðslan í Eysturoyartunlinum verður væntandi munandi nógv størri enn í t.d Suðuroyartunlinum. Avgerðin um Suðuroyartunnilin skal tó kanska serliga metast saman við tørvin á einum nýggjum Smyrli um nøkur ár. Leysligar metingar siga, at eitt nýtt skip kostar 1 mia. kr. Í ár verða innleiðandi jarðfrøðiligar kanningar gjørdar til Suðuroyartunnilin.

Avloysaraskip til Strandferðsluna

Strandferðslan hevur í fleiri ár víst á tørvin á einum avloysaraskipi, so lættari verður at handfara óvæntaðar støður og óhapp, umframt at nógv er at spara í viðlíkahaldi, tá ið árliku dokkingarnar av øllum skipunum fara fram. Eisini fer at bera til at útvega eykainntøkur upp á ymiskar mátar. Higartil hevur Strandferðslan verið noydd til at leiga privatar bátar, sum eisini eru upptiknir í ferðavinnuflutningi. Hetta er als ikki nøktandi og setur Strandferðsluna støðugt í eina sera trupla støðu. Landsstýrið hevur sett sær fyri at útvega hóskaði avloysaraskip til næstu summarsigling.

Innkomuvegurin til Havnar

Landsstýrið og Tórshavnar Kommuna gjørdi í oktober 2016 avtalu um gerð og figging av innkomuvegnum. Ynskiligt var, at innkomuvegurin var klárur, tá ið Eysturoyartunnilin letur upp, men avbjóðandi hevur verið at fáa neyðugu figgingina til vega. Vegurin verður tí ikki liðugur til upplatingina av tunlinum, men hann eigur ikki at blíva meira enn í mesta lagi 2–3 ár seinkaður. Ferðslulopið frá eini verkætlan sum Eysturoyartunlinum hendir so líðandi stutt áðrenn og nakað aftaná, at tunnilin er latin upp, og ferðslulopið er longu í gongd.

Betri lønarhagtøl

Samferðslumálaráðið hefur seinasta árið staðið á odda fyri eini verkætlan og arbeiðsbólki við umboðum fyri partarnar á arbeiðsmarknaðinum, sum hefur lagt lunnar undir at fáa betri lønarhagtøl til vega. Nú er komið á mál við at útvega fígging og at seta gongd á nevnda arbeiðið. Í Føroyum eru 32.000 störv og 2.000 føroyskir arbeiðsgevarar, sum rinda 740 milliónir krónur mánaðarliga. Løngjaldingar verða almannakunngjördar mánaðarliga, men manglandi vitan um, hvussu nógv løntakarin arbeiðir, og lønina fyri hetta er ein samfelagslig avbjóðing. Partarnir á arbeiðsmarknaðinum – fakfeløg og almennir og privatir arbeiðsgevarar – hava tí í mong ár víst á tørvin á betur greinaðum og meiri upplýsandi lønarhagtølum.

Útjavningarstuðulin til útjaraðakið (útoyggjastuðulin) endurskoðast

Sambært reglugerðini er tað bara fastbúgvandi á útoyggj, ið kunnu fáa stuðulin, men okkurt bendir á, at umsitingin av stuðlinum má skipast betur, so tað bara eru tey, ið hann veruliga er ætlaður til, ið fáa stuðulin. Eitt uppskot hefur verið at fáa kommunurnar eisini at virka við til at tryggja, at so verður. Skotið hefur eisini verið upp, at flutningsfeløgini útflyggja eitt kundannummar til hvørja bílegging, og at ein harumframt skal senda vátan um flutningin, t.d. við farmabrævi, inn til ein umsitarar av stuðlinum. Í lötuni umsita trý flutningsfeløg, Strandferðslan, Posta og Atlantsflog, stuðulin, við 550, 100 og 350 túsund krónum hvør árliga. Seinastu árin hefur samlaða upphæddin, 1 millión krónur, ið árliga verður jattað til at javna meirkostnaðin av at flyta olju, landbúnaðarvörur og annan farm hjá fastbúgvandi á útoyggj, verið ov lítil, tí stuðulin røkkur mangan bara til hálva árið.

ALS

Uppskot til lögtingslóg um broyting í ALS-lógini verður lagt fyri Løgtingið fyrst í tingsetuni. Endamálið er at fáa ALS-lógina at samsvara við norðurlendskan sáttmála um almannatrygd.

Barsilsskipanin

Tíðarskeiðið, ið foreldur hava rætt til barsilspening eftir barnsburð, er í samgonguskeiðnum longt 8 vikur. Fyrst úr 38 upp í 44 vikur og síðan úr 44 til 46 vikur. Málið er, at barsilspeningur skal veitast í 1 ár eftir barnsburð.

Ætlanin er at gera eitt uppskot til lögtingslóg um broyting í barsilslógini, har hædd verður tikin fyri, at summar kvinnur noyðast at fara til fastlandið í eina tíð áðrenn væntaðan barnsburð. Endamálið við uppskotinum er, at menn hjá kvinnum, ið noyðast at fara til fastlandið áðrenn væntaðan barnsburð, fáa rætt til barsil og barsilspening í tvær vikur áðrenn væntaðan barnsburð. Orsøkin er, at hesar familjurnar koma í eina trupla stöðu, tá ið annar forsyrgjarin noyðist at fara frá børnunum í eitt tíðarskeið áðrenn barnsburð.

Føroya Vanlukkuþryggingarráð

Ætlanin er at leggja uppgávnar hjá Føroya Vanlukkuþryggingarráð til Arbeiðs- og brunaeftirlitið at umsita. Henda umskipan fer at knýta fleiri fyrisitingarligar eindir undir Samferðslumálaráðnum saman, soleiðis at tær kunnu virka sum ein heild. Væntandi verða nógv samvirkunarárin. M.a. fer tað at gagna

fíggjarligu og umsitingarligu orkuni munandi, tað verður lættari hjá borgarum og arbeiðsgevarum at boða frá arbeiðsskaðum, tí hetta bert skal gerast á einum staði, og nærur øll vitan um arbeiðsóhapp, arbeiðsumhvørvi, skaðar og árin verður savnað í einum stovni.

Arbeiðsumhvørvislógin

Ætlanin er at herða revsiásetingarnar í arbeiðsumhvørvislógini. Ætlanin er at nýta revsiásetingarnar í donsku arbeiðsumhvørvislógini sum fyrimynd.

Brunalóg

Samferðslumálaráðið hevur tær fyrisitingarheimildir, sum eru hjá landsstýrinum í løgtingslóg um tilbúgvung í §§ 35–39 og § 43. Hesar ásetingar snúgva seg um bruna. Ætlanin er at taka hesar brunaásetingarnar úr tilbúgvungarlógini og gera eina sjálvstøðuga brunalóg.

Verkfall/verkbann

Sáttmálarnir hjá Fíggjarmálaráðnum gingu út 1. oktober 2017, og samráðst hevur verið og verður framvegis um nýggjar sáttmálar millum Fíggjarmálaráðið og viðkomandi arbeiðsmarknaðarpartar. Tvær ferðir hetta tíðarskeiðið hevur samfelagið merkt sviðan av stríðsstigum á arbeiðsmarknaðinum, og fleiri ferðir hevur verið hótt við nýggjum stórum verkföllum. Løgmaður hevur heitt á Samferðslumálaráðið, sum varðar av arbeiðsmarknaðarmálum, um at umhugsa, hvussu lóggáva kann setast í verk, har tað púra greitt framgongur, hvussu skal farast fram í verkfalsstøðu, har lív ella stór samfelagsvirði eru í váða. Kannað verður í løtuni, hvussu hetta kann gerast. Hugt verður at, hvussu gjørt verður í okkara grannalondum, har sama arbeiðsmarknaðarmodell verður nýtt.

Hýruvognar

Seinastu árin eru Føroyar farnar frá at vera eitt samfelag, har neyðugt var at sigla millum flestu oyggjar, til at vera eitt samfelag knýtt saman í einum vegakervi við undirsjóvartunlum. Hetta hevur havt við sær, at út við 90% av Føroya landi nú er samanbundið, og letur hetta tí upp fyri nýggjum møguleikum innan eitt nú hýruvognskoyring.

Løgtingslóg um hýruvognskoyring frá 1982 er ikki dagførd síðan 1990. Lógin er tískil ikki nútíðarhóskandi, samstundis sum hon er kappingaravlagandi. Tí verður mett, at tíðin er búgvin til at fara undir at gera eina nýggja løgtingslóg um hýruvognar, sum javnsetur allar hýruvognskoyrarar um landið.

ALMANNAMÁL

Avrik

Pensjónsnýskipanin

Samgongan setti sær fyri at tryggja øllum føroyingum eina góða pensjón nú og framyvir, sum samstundis skuldi eggja pensjónistum til at arbeiða og soleiðis styrkja búskaparliga haldfærið. Fortreytirnar fyri hesum vórðu tryggjaðar, tá ið Løgtingið í vár samtykti tey seks lógaruppskotini frá Almanna- málaráðnum og Fíggjarmálaráðnum, ið nýskipanin byggir á. Við nýskipanini fara komandi pensjónistar

við lágari ella miðal inntøku frá 2020 at fáa hægri pensjón, og tað fer at loysa seg betur at arbeiða, tí arbeiðslønin verður munandi lagaligari mótroknað. Vit fáa eina smidligari pensjónsskipan, ið er lagað til nútíðarsamfelagið, har fólk pensjónistar hava fleiri møguleikar at seta saman arbeiðslívið og pensjónstilveruna. Pensjónisturin, sum ikki arbeiðir, ella sum bert hevur smávegis av arbeiði aftrat pensjónstilveruni, fær ágóða av hægri útgjaldi úr Samhaldsfasta. Pensjónisturin, sum arbeiðir nakað, fær harumframt ágóða av lægri mótrokning, og pensjónisturin, sum arbeiðir nógv, kann útseta pensjónina og afturfyri fáa hægri pensjón, tá ið hann velur at arbeiða minni ella at gevast á arbeiðsmarknaðinum.

Eisini verandi pensjónistar fara at fáa einar 1.000 krónur meir um mánaðin eftir skatt og hava fingið møguleika fyri at velja, um tey vilja mótroknast sum hjún ella stök. Harumframt kemur javningin av almannaveitingum í eina fasta legu, og verða allar almannaveitingar javnaðar við støði í lønar- og prísgongdini – eisini grundupphæddin í fólk pensjónini, sum annars ikki er javnað síðani 1999.

Vardir bústaðir raðfestir

Samgongan hevur valt at seta neyðug tiltøk í verk at bøta um bústaðarumstøðurnar hjá fólki við serligum tørvi og hevur tí í tíðarskeiðnum 2018–2022 sett 200 mió. kr. av á fíggjarlógini til átøk, sum fara at útvega fleiri tíðarhóskandi vardar bústaðir í Suðurstreymoy.

Átøkini tey næstu árin fevna um bústaðir til fólk við menningartarni, sálarsjúku og seinheilaskaða, umframt nýggjan bú- og viðgerðarstovn til børn og ung við autismu og eitt nýtt barnaheim. Byggiarbeiðið upp á tvey sambylir og bú- og viðgerðarstovnin til børn og ung við autismu umframt nýtt barnaheim er boðið út.

Familjuískoyti

Samgongan setti sær beinanvegin fyri at bøta um fíggjarligu korini hjá barnafamiljum. Fyrsta fetið varð longu tikið í fyrstu tingsetuni við lógini um familjuískoyti, sum veitti barnafamiljum við lágari inntøku ein fíggjarligan styrk, sum skuldi seta kósina móti einum javnari Føroyum. Á heysti 2017 varð inntøku-markið hjá pørum fyri at fáa familjuískoyti hækkað úr 230.000 kr. upp í 280.000 kr. fyri at bøta um korini hjá lágløntum pørum og børnum teirra.

Leigarar og útleigarar betur tryggjaðir

Løgtingslóg um útleigan av bústøðum varð sett í gildi í 2010. Bert smávegis tillagingar eru gjørdar í lógini síðani tá, og tørvur hevur verið á ávísam tillagingum í leigulógini. Tær vórðu samtyktar á seinasta degi Løgtingsins fyri summarsteðgin.

Umframt tekniskar broytingar og greiðari allýsingar eru fleiri innihaldsligar broytingar gjørdar. M.a. at brunatrygd og brunaverja nú verða tiknar í størri álvara. At eftirspurningurin eftir bústøðum er so ovurhonds stórur, og at lítlar og ongar treytir hava verið settar til leigubústaðir, hevur við sær, at standurin á leigubústøðum kann vera sera vánaligur og í førum hættisligur. Leigunevndin hevur víst á, at hon í sínum virki er komin fram á leigubústaðir, ið ikki lúka krøvini til brunatrygd og rýmingarleiðir. At hesi viðurskifti ikki eru í samsvari við reglur á økinum, kann hava vanlukkuligar avleiðingar.

Krøv til bústaðir er kommunalt ábyrgdarøki. Við lógarbroytingini fáa kommunurnar heimild at gera skrá yvir leigubústaðir, ið lúka lógarásett krøv til bústað. Talan er í høvuðsheitum um reglur um brunatrygd og brunaverju. 1. januar 2017 kom nýggj byggireglugerð í gildi, ið eisini setir onnur krøv til bústað. Byggireglugerðin er tó bert galdandi fyri bústaðir, ið eru nýbygdur, umbygdur ella umvældur eftir 1. januar 2017.

Eisini fær leigunevndin heimild at taka mál upp av sínum eintingum, tá ið leigunevndin í sambandi við kærsmål um onnur viðurskifti kemur eftir, at leigubústaðurin ikki lýkur lógarásett krøv til bústað.

Samstundis er ásett við lóg, at Almannaverkið fær atgongd til fimtu hvørja íbúð, ið Bústaðir standa fyri at byggja.

Javnstøða

Landsstýrið setti sær fyri at raðfesta javnstøðu millum kynini frammarlaga og at styrkja javnstøðupolitikkin. Javnstøðulógin hevur skjótt 25 ár á baki, men hetta er fyrstu ferð, at vit hava orðað ein javnstøðupolitik. Í vár var javnstøðupolitikkurin hjá landsstýriskvinnuni í almannamálum til aðalorðaskifti í Løgtinginum.

Javnstøðupolitikkurin hjá samgonguni, “Tí tað loysir seg”, miðar ímóti at gera Føroyar til eitt enn betri land at liva í, har øll hava somu móguleikar fyri at mennast og trívast í øllum lívsins viðurskiftum, sum er ein fyrirtreyt fyri vøkstri og menning.

Tað snýr seg í stóran mun um at gera fólk tilvitað um tær ósjónligu forðingarnar, sum gera seg galdandi.

Landsstýriskvinnan í almannamálum hevur raðfest fimm høvuðsøki: Økt tilvitan um kyn og javnstøðu, Javnstøða í arbeiðslívinum, Menn og javnstøða, Harðskapur og haturstala og Lóggáva og altjóða sáttmáli.

Til hvørt høvuðsøki er orðað ein røð av átøkum, sum skulu virka fyri at menna eitt tíðarhóskandi vælferðarsamfelag fyri alt fólk í Føroyum.

Javnstøðuarbeiðið verður raðfest frammarliga komandi árinum við fleiri átøkum, sum skulu virka fyri at menna eitt tíðarhóskandi vælferðarsamfelag við ríkum móguleikum og javnbjóðis rættindum fyri øll. Átøk í javnstøðuætlanini skulu millum annað virka fyri einum fjølbroyttari arbeiðsmarknaði.

Harðskapur

Arbeiðið sambært ”Heildarætlan um kynsligan ágang” gongur væl. Tilboðið um sálarfrøðiliga hjálp til teirra, sum hava seinárin orsakað av kynsligum ágangi í barnaárunum, varð boðið út í fjør. Hetta tilboð hevur fingið sera góða móttøku, og higartil hava á leið 40 fólk fingið hjálp frá sálarfrøðingi. Í summar fór átakið ”Steðga haturstalu” av bakkastokki. Tiltakið vendir sær serliga til ungdómin og er eitt samstarv millum Amnesty International, Fólkahaelsuráðið, Føroya Politi og Almannamálaráðið.

Mál

Tænastur til fólk, ið bera brek

Landstýrið hevur sett sær fyri, at nýskipanir skulu fremjast, sum tryggja øllum borgarum, ið bera brek, góða tænastu, rættartrygd og møguleikar at liva og virka í Føroyum.

Landstýriskvinnan við almannamálum hevur fingið handað tilmæli um Tænastupolitikkk við heitinum “Borgarin takast upp á ráð” umframt eina frágreiðing, sum lýsir tænastur, sum verða veittar í dag, og hvørjar avbjóðingar eru, bæði tá ið hugsað verður um lóggávu, fíggarjarkarm og tænastur. Tænastupolitikkurin stingur út í kortið, hvørjar meginreglur tænasturnar frameftir skulu byggja á, hvørjar tænastur skulu veitast, og hvussu tær skulu skipast.

Aðalorðaskifti hevur verið í Løgtinginum um tænastupolitikkin, og politikkurin fekk sera jaliga undirtøku frá øllum flokkum.

Nýggja sosiallóggávan, eisini nevnd vælfærdarlóggáva, verður frameftir evsta fíggarliga trygdarnetið fyri teir borgarar, ið ikki sjálvir megna at upphalda sær sjálvum og sínum, og fyri teir borgarar, ið hava tørv á tænastum, verður lóggávan karmur um teirra gerandisdag og virki.

Uppskotið til nýggja sosiallóggávu livir upp til tey krøv, sum nútíðarsamfelagið setur, har dentur verður lagdur á sjálvsavgerðarrætt borgarans, soleiðis at tænastur og veitingar verða veittar við støði í tørvi og ynski borgarans í mun til egna lívsstøðu, og soleiðis at borgarin hóast tarn ella sjúku fær eitt fyri hann nøktandi og innihaldsríkt lív.

Endamálið við uppskotinum er at fáa til vega ein lógarkarm, ið er tillagaður til føroysk viðurskifti. Uppskotið setir kós fyri, hvussu ein stórur partur av føroysku vælfærdartænastunum verður skipaður frameftir.

Í mun til tænasturnar so er størsta fram brotið, at viðlíkahaldsvenjing til borgarar, sum hava umfatandi og varandi skert virkisfæri orsakað av breki ella varandi sjúku, umsíðir kann skipast sum almenn tænasta. Seinnu árinu eru munagóð átøk framd viðvíkjandi at fáa skipaða endurvenjing til føroyingar bæði innan heilsuverk, almannaverk og í kommunum. Frameftir verður eisini viðlíkahaldsvenjing ein partur av hesum.

Síðsta hond verður í løtuni lögð á lógarsmíðið, og væntandi verður nýggj lóggáva um almannahjálp, tænastur, rættartygd og tvingsil lögð fyri Løgtingið fyrst í hesari tingsetuni. Hon avloysir forsorgarlógina og veitir okkum sosiallóggávu, ið hóskar til dagsins avbjóðingar.

Børn og ung við fjøltáttadum avbjóðingum

Høvuðsráðfestingin á almannaøkinum komandi árinu er fyrirbyggjandi, skjót og tvørgeirilig átøk fyri børn og ung við ymiskum avbjóðingum. Talan er um børn og ung við avbjóðingum, eitt nú víðfevnd-

um sárligum ella sosialum trupulleikum og álvarsligum trupulleikum av rúsdrekka- og rúsevnamisnýtslu, sum gera, at tey hava trupult við at megna sítt lív.

Landsstýriskvinnan í almannamálum fekk í apríl í ár handað tilmælið “Megna títt lív” frá einum arbeiðsbólki við umboðum fyri Almannamálaráðið, Heilsu- og innlendismálaráðið, Almannaverkið, Psykiatriska depilin á Landssjúkrahúsinum og Kriminolforsorgina.

Í tilmælinum verður víst á, at tilboðini til hesi ungu tróta ikki í Føroyum, og er ein av høvuðsboðskapunum, at vit eiga at gagnnýta verandi tilboð. Hinvegin er tørvur á, at onkur loftar teim ungu og samskipar tilboðini, sum tey ungu fáa.

Felags fyri hesi børnini er, at teimum tørvar tvørgeirilig átøk, har fleiri myndugleikar eru felags um at loysa avbjóðingarnar. Millum annað er ætlanin, at skipað verður eitt tvørfakligt matrikulleyst toymi, ið verður sett burturav at taka sær av hesum ungu, við serstakari játtan til endamálið. Toymið skal millum annað virka sum bindilið millum tann unga og teir stovnar/myndugleikar, ið veita viðgerð og tænastr. Toymið skal tryggja, at ein ætlan verður gjørd saman við tí unga og avvarðandi myndugleikum og stovnum. Ætlanin skal gerast við støði í lívsstøðuni, tørvinum og ynskjunum hjá tí unga og skal fevna um:

- bústað
- luttøku á arbeiðsmarknaðinum
- skúlagongd og útbúgving
- heilivág/psykiatriska viðgerð/sálarfrøðiliga viðgerð
- viðgerð fyri rúsdrekka-/rúsevnamisnýtslu
- figgjarviðurskifti
- sosial sambond og frítíðarítriv

Tað er Almannaverkið, sum skal samskipa átakið, sum ætlandi verður sett í verk í heyst.

Ein annar bólkur er børn/ung við autismu, ADHD, ADD og sárligum, psykiatriskum og sosialum avbjóðingum. Tey hava brúk fyri tilboði í eitt avmarkað tíðarskeið á einum nýggjum bú- og viðgerðartilboði, ið verður skipað sum eitt heildartilboð. Almannaverkið, psykiatriin, Sernám og barnaverndartænastrarnar veita í felag hesum ungu og familjum teirra hjálp.

Ætlanin er eisini miðvíst at viðka “góðu tilgongdina” til at fata um allar familjur, sum hava barn, ið ber brek, í árunum 2019–2022, í samsvari við tilmælið í tænastrupolitikkinum.

HEILSU- OG INNLENDISMÁL

Familjurættarliga økið

Familjurættarliga økið á føroyskar hendur í dag

Í fjør samtykti Løgtingið at yvirtaka familjurættarliga økið. Yvirtøkan fær gildi í dag – ólavsoðudag 2018. Familjurættarliga økið fevnir um málsøkið persóns-, húsólka- og arvarætt og fevnir um lóg

um foreldramyndugleika og samveru, lóg um hjúnaband og hjúnaskilnað, arvalógina, ættleiðing, verjumálslógina og fleiri aftrat hesum. Hetta eru økir, ið røkka heilt inn í føroysku familjuna. Við yvirtøkuni hava vit tryggjað, at tað verða føroyingar og okkara Løgting, sum fara at taka stig til at broyta reglurnar á økinum og avgera, hvussu tær skulu vera. Nýggj ættleiðingarlóg varð samtykt í vár, sum er eitt stórt og týðandi mál fyri nógvar føroyingar, og ætlanin er at fara í holt við at smíða nýggja lóg um foreldramyndugleika og samveru.

Sjúkrahúsverk Føroya

Øll trý sjúkrahúsini í Sjúkrahúsverki Føroya eru í stórari menning, men vit mugu hava fyri eyga, at góða gongdin við, at vit gerast alt fleiri fólk í Føroyum – samstundis sum vit liva longur, og útboðið av viðgerðum økist í hvørjum – leggur stórt trýst á heilsutænasturnar.

Menningarætlanin fyri sjúkrahúsverkið verður sett í verk

Arbeiðið við at seta menningarætlanina í verk er av álvara farið av bakkastokki, og fleiri av tilmælunum eru longu sett í verk. Ein ovasti leiðari er settur fyri sjúkrahúsverkið, sum saman við lokalu leiðslunum myndar leiðsluna í sjúkrahúsverkinum í dag. Arbeitt verður í lötuni við at gera eitt greitt uppgávubýti millum fysisku eindirnar í sjúkrahúsverkinum. Ein høvuðsuppgáva hjá nýggju leiðsluni er at fáa sett tilmælini í menningarætlanini í verk, og tað, sum hevur fremstu raðfesting, er at fáa skipað eina felags visitasjón og ein felags bíðilista í sjúkrahúsverkinum.

Fleiri serlæknar eru settir starv í føroyska sjúkrahúsverkinum. Við støði í “Menningarætlanini fyri sjúkrahúsverkið” varð avgerð tikin um, at serlig játtan skuldi setast av til at fáa fleiri serlæknar og onnur serútbúgvinn starvsfólk til føroyska sjúkrahúsverkið. Átakið hevur víst seg at muna, og er talið av serlæknum væl hægri, enn tað var fyri nøkrum árum síðani. Um 10 serlæknar aftrat hava tikið við føstum starvi í føroyska sjúkrahúsverkinum, síðani samgongan tók við. M.a. bjóðar serlækni nú pínuviðgerð í Suðuroy, ein lungnalækni er settur og fleiri psykiatarar. Umframt settu størvini eru tænar eisini keyptar frá serlæknum fyri at minka um átrokandi bíðilistar.

Eitt annað av týðandi tilmælunum í Menningarætlanini fyri sjúkrahúsverkið gjørdist veruleiki, tá ið Landssjúkrahúsið í vár lýsti leys fimm sonevnd KBU-størv til føroysk læknalesandi í Danmark at søkja. Stóra broytingin var, at føroyingar høvdu framíhjárætt at søkja hesi størv. Áður var tað so, at føroyingar vóru saman við dønnum í lutakasti um KBU-plássini í Føroyum. Hetta er týðandi í mun til at fáa fleiri læknar at starvast í føroyska heilsuverkinum. At knýta bond við læknar undir útbúgving økir heilt vist um móguleikan fyri, at teir velja Føroyar aftur seinni á starvsleiðini.

Endurvenjingarmiðstøð á Klaksvíkar sjúkrahúsi

Avgerð er tikin um at seta á stovn deild á Klaksvíkar sjúkrahúsi til endurvenjing (neurorehabilitering). Hetta er nýbrot í Føroyum, og frameftir fara vit at bjóða eina tæna, sum vit í dag keypa uttanlands. Játtadar verða í alt 6 mió. kr. til endamálið 2018–2019.

Nýggjur meginbygningur til Landssjúkrahúsið

Byggingin av nýggja bygninginum til landssjúkrahúsið gongur væl. Nýggi bygningurin skal hýsa nýggjum psykiatriskum depli, nýggjari medisinskari seingjadeild, nýggjari føði- og barnsburðardeild. Allar deildir fara at hava einastovur. Eisini fer bygningurin at hýsa nýggjari rehabiliteringseind og nýggjum køki umframt goymslu og parkeringskjallara. Flutt verður inn í bygningin í 2021.

Antibiotikapolitikkur

Tíðin er komin til, at vit í Føroyum hava eina heildarætlan fyri antibiotikanýtslu. Landsstýriskvinnan í heilsumálum setti tí fyrr í ár ein arbeiðsbólk at orða antibiotikapolitikk fyri heilsuøkið. Bólkurin, sum er mannaður við fakkfólki úr sjúkrahúsverkinum og kommunulæknaøkinum og við umboðum fyri Heilsu- og innlendismálaráðnum, handar landsstýriskvinnuni eina virkisætlan beint eftir summarferiuna, og við støði í hesum er ætlanin hjá landsstýrinum at seta í verk átøk at tryggja skynsama antibiotikanýtslu í heilsuverkinum.

Kommunulæknaskipan

Kommunulæknaøkið er uppraðfest munandi, síðani henda samgongan tók við. Fleiri nýggj kommunulæknastørv eru skipað; játtanin til serlæknaútbúgving innan almenn medisin er økt, og KBU-skipanin er broytt. Talið á kommunulæknastørvum hevur ongantíð verið so stórt sum nú. Fýra nýggj kommunulæknastørv eru skipað – tvey í Suðurstreymoy, eitt í Eiðis læknadømi og eitt á Skálafjørðinum. Komandi ár er ætlanin at skipa eitt starv afturat í Norðoyggjum, so tað verða 35 kommunulæknastørv tilsamans í Føroyum. Samstundis er játtanin til at útbúgva læknar økt. Hetta merkir, at alt fleiri kunnu fara undir útbúgving til serlækna í almenn medisin.

Í eina tíð hevur verið arbeitt við at menna heilsutænastur í nærumhvørvinum hjá borgarunum. Hetta arbeiðið heldur fram. Tørvur er á at arbeiða víðari við at fara frá verandi kommunulæknaskipan, har kommunulæknar sita einsamallir runt um í landinum, til eina skipan við at veita borgarum heilsutænastur í heilsuøkjum kring landið. Ætlanin er at skipa ábyrgdarøkið undir landið.

Fólkaheilsumyndugleiki og landslæknaembætið

Ætlanin er at skipa ein fólkaheilsumyndugleika, sum eftir ætlan skal hava uppgávuna at ráðgeva landsstýriskvinnuni og føroysku heilsumyndugleikunum í fakligum heilsuviðurskiftum. Ætlanin er, at landslæknaembætið skal vera partur av fólkaheilsumyndugleikanum.

Sálarlig heilsa og fyribyrging

Sálarheilsa sett á breddan

Stór menning hevur verið á psykiatriska økinum seinna árinum, og tilboðini til teirra, ið stríðast við sálarsjúku, eru støðugt vordin fleiri. Serlæknapuljan, sum samgongan tók stig til, hevur gjørt stóran mun. Fyri fáum árum síðani var bara ein psykiatari í føstum starvi í Føroyum. Nú eru tilsamans fimm, trýggir í vaksopsykiatriini og tveir barna- og ungdómspsykiatarar. Komið er á mál við at skipa økispsykiatri um allar Føroyar sum liður í at bjóða psykiatriska tænnastu til fleiri og nærri at borgarunum.

Nýtt dagtilboð til børn og ung við millum annað ótta, tunglyndi og etingarólag verður skipað á Landssjúkrahúsinum. Hetta kann vera við at byrgja fyri innleggingum av børnum og ungum. Eisini eru verandi karmar á Psykiatriska deplinum umvældir og nútíðargjördir. Karmarnir um viðgerðina av teimum við sálarsjúku batna enn meira, tá ið nýggi H-bygningurin verður tikin í nýtslu í 2021. Men tað snýr seg eisini um at hava sjóneykuna á tað, ið styrkir okkara sálarliga heilsu. Fólkaheilsuráðið er farið undir stórfingna verkætlan rópt ABC fyri sálarliga heilsu. Tvørfakligur arbeidsbólkur hevur gjørt heildarætlan fyri sálarliga heilsu. Málið er, at øll við sálarsjúku skulu fáa eina javnbjóðis, dygdargóða og tryggja viðgerð og tænaðu so tætt at gerandislívinum, sum til ber.

Etiska ráðið farið til verka

Etiska ráðið er nú av álvara farið til verka og hevur skipað sítt arbeiði við einum fóstum skrivara. Tað er eingin loyna, at granskingin og nýggir viðgerðarhættir seta okkum í etiskar tvístøður. Hesar tvístøður skulu vit nú kjakast um á einum dyggum grundarlagi. Etiska ráðið skal ikki siga okkum, hvat er rætt og skeivt, men fer hinvegin at lýsa málini úr ymiskum sjónarhornum og búgva okkum onnur til víðari kjak og støðutakan.

Rúsdrekka- og rúsevnaðkið

Á heysti 2017 var aðalorðaskifti um rúsdrekka- og rúsevnispólitikk í Føroyum. Eitt av málunum, sum vórðu reist í orðaskiftinum, var at fáa til vega eitt greiðari regluverk kring rúsdrekka- og rúsevnaviðgerð á sama hátt, sum tað er í okkara grannalondum. Heilsu- og innlendismálaráðið hevur í samráð við viðgerðarstovnarnar sett sjøtul á tað fyrireikandi arbeiðið við atlit til at fáa skipað greiðar lógarkarmar kring viðgerðirnar fyri rúsdrekka- og rúsevnatrupulleikar.

Í 2017 fingur Frælsi og Blákrossheimið játtan til at fara undir nýtt tilboð um viðgerð til ung. Málbólkurin hjá Viðgerðarstovninum Frælsi er ung 18–25 ár, og nýggja tilboðið hjá Blákrossheiminum, sum verður rópt DAT-ung, er ætlað børnum og ungum millum 15 og 18 ár.

Demensætlanin

Verulig gongd er komin á at seta tilmælini í ætlanini í verk. Demenssamskiparar eru settir í starv á Landssjúkrahúsinum, sum er fremsta tilmælið í álitinum “Tað demensvínarliga samfelagið”. Ætlanin er stigvíst at fáa sett fleiri demenssamskiparar í starv. Hetta verður eitt øki, sum støðugt fokus verður sett á, til vit eru komin á mál við tilmælinum í demensætlanini.

Fyribyrgjandi heilsutænastur til børn og ung

Øll børn og ung í undirvísingarskyldugum aldri hava rætt til tvær heilsukanningar hjá kommunulækna. Tað eru framvegis sera fá børn, sum taka av tilboðnum. Henda støða er ikki nøktandi. Tí varð lógin broytt í vár, so eisini heilsufrøðingar fáa møguleika at gera nevndu heilsukanningar eins og kommunulæknar. Fyrimunurin við at lata heilsufrøðingar kanna børnini og tey ungu er, at heilsufrøðingar longu eru á skúlunum og koma tí í samband við øll børn og ung í Føroyum. Neyðugt er at raðfesta fyribyrgjandi arbeiðið hjá børnum í aldrinum 2 til 5 ár. Hol er sett á hetta við øktari játtan. Í nýggju ættleiðingarlógini er ásett, at GIGNI skal veita ráðgeving og uppfylging til familjur, ið ættleiða.

Í 2017 varð Gigni lagt undir Heilsutrygd. Við at skipa stovnarnar undir einum ber til at fáa eina røð av fyrimumum, og møguleikar eru fyri effektiviseringum.

Fyritíðarpensjónistar fáa somu rættindi sum pensjónistar í heilsutrygd

Fyrr var einans pensjónsaldur avgerandi fyri, nær borgarar finga tann hæggra stuðulin frá Heilsutrygd. Í vár varð Heilsutrygdarlógin broytt, so at fyritíðarpensjónistar nú eru javnsettir við fólkapensjónistar í Heilsutrygd. Hetta er ein munandi fíggarligur lætti fyri teir fyritíðarpensjónistar, sum hava tørv á nógvum heilivági.

Umhvørvi, kortmyndugleiki, kommunur og útoyggjar

Náttúruvernd

Samgongan hevur ynskt at uppræðfesta umhvørvis- og náttúruvernd til gagns fyri verandi og komandi ættarlið. Uppskot til lóg um náttúrumargfeldi hevur verið til ummælis hjá viðkomandi þortum. Uppskotið verður lagt fyri Løgtingið í næstum. Endamálið við nýggju lógini er fyrst og fremst at verja og varðveita ta føroysku náttúruna við øllum hennara margfeldi til frama fyri fólkið í Føroyum og komandi ættarlið. Ætlanin er eisini at broyta náttúrufríðingarlógina, soleiðis at fríðingarnevndirnar og yvirfríðingarnevndin verða avtiknar og uppgáurnar lagdar til Umhvørvisstovuna. Næsta stig er at gera eina planlóg. Lógin skal verða grundarlagið undir stýringini og samskipanini av allari yvirskipaðari planlegging í Føroyum. Arbeiðið byrjar í heyst.

Dagførd kunngerð um fyrirbygging og týning av rottu er lýst. Kunngerð um luftdálking frá skipum er lýst, og arbeið verður við møguligari kunngerð um larm. Kunngerð um sigling við skjótt gangandi bátum er sett í verk fyri Ramsar-oyggjarnar. Kunngerð um krøv til oljutangar verður lýst í næstum.

Yvirtøka av málsøkinum kort- og landmátíngarmyndugleiki

Arbeið verður við at yvirtaka kortmyndugleikaøkið á landi og sjógvi og somuleiðis at fáa til vega nýtt topografiskt teldutøkt korttilfar fyri Føroyar. Komið er so langt við fyrireikingunum, at lógaruppskotini hava verið í hoyring og eru klár at leggja fyri Løgtingið í næstum. Samstundis verður fundast við danskar myndugleikar um, hvussu yvirtøkan kann fremjast í praksis. Partur av fyrireikingunum til yvirtøkuna er at gera hesi kortdátu ókeyppis í Føroyum.

Heimild fingin til vega at seta tiltøk í verk mótvegis kommunusamstørvum

Løgtingið hevur við stórum meiriluta samtykt uppskot, sum ger tað møguligt at seta í verk tiltøk mótvegis kommunalum samstørvum, ið eru ásett við lóg. Higartil hevur landsstýrismaðurin ikki havt heimild at seta tiltøk í verk mótvegis kommunalum samstørvum, ið eru beinleiðis ásett við lóg. Dømi um slík samstørv eru kommunal samstørv á eldraðkinum og á barnaverndarøkinum.

Útoyggjamenning á breddan

Oljuflutningurin til Fugloyar er skipaður soleiðis, at tað slepst undan oljutunnunum. Arbeið verður eisini við eini skipan fyri Mykines. Játanin til útoyggjamenning er hækkað eitt vet í ár, og stórir áhugi

er fyri at gera tiltøk, sum virka mennandi fyri útoyggjarnar. Hetta ber boð um stórt virkisfýsni kring oyggjarnar. Í ár er stuðul latin 18 verkætlanum.

Orkupolitikkur

Ferð á grøna orku

Samgongan hevur sett sær glæsilig mál á orkuøkinum. Í samgonguskjalinum hava vit sett sum mál, at í 2030 skal øll elorka á landi stava frá varandi orku, og at longu í 2025 skal helvtin av øllum sethúsum og bygningum verða hitað við grønar orku. Til tess at røkka framsøknu málunum á orkuøkinum skulu nógv átøk gerast bæði viðvíkjandi framleiðslu, flutningi og nýtslu.

Arbeiðast skal í tveimum sporum. Framleiðsla er annað. Nýggjar vindmyllulundir verða í næstum settar upp í Suðuroy og á meginøkinum, sum fara at trífalda vindorkumáttin. Men vit mugu samstundis fáa brúkaran við. Gongd er sett á skiftið á framleiðslusíðuni og viðvíkjandi upphiting og ferðslu, og hevur samgongan longu gjørt fleiri átøk, sum gera tað lættari hjá brúkarunum at velja grøna orku. Fyrr í summar varð frágreiðingin “Orkupolitisk ætlan – hvussu vit røkka málunum fram til 2025 og 2030” handað landsstýriskvinnuni í orkumálum. Í frágreiðingini vísir arbeiðsbólkur á, hvussu til ber at røkka málunum, ið samgongan hevur sett.

Tíðliga í heyst verður aðalorðaskifti um orkumál.

UNDIRVÍSINGAR- OG MENTAMÁL

Dagstovnaekið

Youtube og telduspøl, hópin av ensktmæltum tilfari og nógvir tímar á stovni hvønn dag er dagsins veruleiki hjá børnum í Føroyum.

“It takes a village to raise a child”, “Tað krevur eina bygd at uppala eitt barn” verður sagt. Vit hava øll ábyrgd av, at børnini fáa gott í beinið, sjálvandi fyrst og fremst foreldrini, men eisini vit onnur: Familjulimir, grannaløg, frítíðarfeløg, landið og kommunurnar.

Hóast kommunurnar verða av dagstovnaøkinum, hevur landið framvegis evstu námsfrøðiligu ábyrgdina, sum skal tryggja, at børn kring alt landið fáa eitt javnt og dygdargott námsfrøðiligt tilboð.

Í vár samtykti Løgtingið lóg um dagstovnaráð, sum skal ráðgeva øllum dagstovnaøkinum, og í næstum verða útbúgvingar fyri dagstovnaleiðarar og pedagoghjálpapar bodnar út.

Málmennning hjá børnum

Granskarar og starvsfólk hava leingi gjørt vart við, at málsligu førleikar barnanna vikna í hvørjum. Hetta skulu vit øll somul taka í størsta álvara. Eitt livandi og fjølbroytt mál er hjartastrongur fólksins – bæði sum einstaklingar, samfelag og tjóð. Tí hevur landsstýrið avrátt, at 2018 skal vera ár fyri málmennning hjá børnum. Hópur av tiltøkum og tilfari er skipaður, bæði fyri starvsfólk og foreldur, og í heyst fáa fyrstu nýføðingarnir nýggju Barnasangbók Føroya í vøggugávu frá Føroya fólki. Um vit øll somul gerast meira tilvitað um týðningin av málmennning hjá børnum, eru vit longu komin eitt stig fram á leið.

Útbúgving

Eitt høgt útbúgvingarstøði er tað, sum ger, at vit í Norðurlondum eru fremst í heiminum á nærum øllum økjum. Ein orsök er okkara søguliga siðvenja við ókeypis fólkaskúla til allar borgarar.

Fólkaskúlin er demokratiski hornasteinurin, har vit longu sum børn mæta fólki úr øllum samfelagsløgum, og har vit læra at rúma og virða, at vit øll eru ymisk.

Skúlaleiðslurnar ganga á odda í menningini av einstaka skúlanum, og skjótt fáa fyrstu skúlaleiðslurnar prógv í námsfrøðiligari leiðslu, sum givið fer at gagna øllum skúlaverkinum í mong ár fram.

Samgongan feignast um, at samfelagsfrøði er sett á tímatalvuna, og vit síggja fram til, at Løgtingið í heyst fer at viðgera ávísar tillagingar í fólkaskúlalógini. Umrøtt verður at savna 10. flokk í størri eindir, eitt nú á Tvøroyri, har eftirskúlatilboð verður fyrireiðað í samráð við kommunurnar í Suðuroynni.

Harumframt er ætlanin at seta í starv aftur lærugreinaráðgevar hjá Námi, bæði fyri fólkaskúlan og miðnám.

Læra alt lívið

Lívlong læra er alneyðug fortreyt fyri burðardyggum búskaparvøkstri og kappingarføri landsins.

Neyðugt er, at partarnir á arbeiðsmarknaðinum og landsmyndugleikarnir ganga saman um skipan fyri vaksnamannaútbúgvingar, lestrarvegleiðingar og trygd fyri lærupláss, eisini í verri tíðum. Vónandi ber hetta samstarv ávokst, eins og vit kenna tað frá so mongum øðrum økjum, har fakfeløg, vinna og myndugleikar lyfta í felag, eitt nú tá ið vit fingur skipanina við ALS, barsilsgrunn og samhaldsfasta. Fyrimyndarligar og einfaldar skipanir, lagaðar til føroyska arbeiðsmarknaðin, har vit hava prógvað, at stóru vælferðarøkini lyfta vit í felag – vit sum hava ábyrgd!

Glisir

Um fáar dagar verður nýggi stásiligi skúlin úti í Marknagili, Glasir, tikin í nýtslu. Hóast byggingin stundum hevur elvt til høvuðbryggj, verður spennandi at sleppa inn at síggja og royna bygningin.

Her er vert at nevna týdningin av, at vit fingur eina grøna orkuloysn til bygningin – ja, vónandi er tann síðsti almenni bygningurin bygður, sum ikki hevur eina varandi orkuloysn.

Yrkisútbúgvingar og gymnasialt miðnám í Havn fara nú at húsast undir somu tekju – útbúgvingar, sum nú eru eftirmettar og eftir ætlan verða endurskoðaðar í hesi tingsetu.

Útbúgvingar kring landið

Samhaldsfesti er eitt aðalmál hjá samgonguni. Ikki bert fíggjarligt samhaldsfesti, men eisini samhaldsfesti millum partarnar í landinum. Tí hevur samgongan lagt seg eftir at bjóða útbúgvingar út kring alt landið. FHS og Búskaparbreyt eru skipað í Suðuroy, har komandi pedagoghjálparaútbúgvingin eisini verður staðsett. Ferðaleiðaraskeið og eftir ætlan eisini ferðavinnuútbúgving í Vestmanna. Stór útbygging er játtað til miðnám á Kambsdali, har FabLab eisini er latið upp í samstarvi við vinnuna á staðnum. Húsarhaldsskúli í Klaksvík, eftirskúli á Tvøroyri og Ítróttarháskúlin í Vági, har ætlanin er, at Bústaðir byggja næmingabústaðir til allar eindirnar.

Nýggjar útbúgvingar

Hóast fólkatalið í dag er størri enn nakrantíð, eru vit als ikki komin skeiklaðu aldursmansetingini til lívs. Vit hava framvegis alstóran tørv á at laga samfelagið til, so ung fólk velja Føroyar sum heimlandið,

har tey festa røtur og seta við. Neyðugt er við nógvum og fjølbroyttum útbúgvingum fyri at røkka málinum um burðardyggan fólkavøkstur.

Síðan 2015 eru 8 nýggjar útbúgvingar settar á stovn á Setrinum. Tær eru:

1. Hjánám í støddfrøði
2. Diplømnám í námsfrøðiligari leiðslu
3. Bachelor í búskaparfrøði
4. Master í søgu
5. Master í fólkheilsu/heilsuvísindum
6. Master í politikki og umsiting
7. Master í sosialvísindum og samfelagsplanlegging
8. Master í West Nordic Studies, Governance and Sustainable Management

Higartil hava 203 valt at fara undir eina av hesum útbúgvingum, og aftur í august í ár verða nýggj lesandi tikin inn.

Arbeitt verður støðugt við at menna útbúgvingartilboðini aftan á fólkaskúlan. Nýggjastu útbúgvingarnar eru byggifrøði á Glasi, sum byrjar nú í august, nýggj og forkunnug diplomútbúgving innan listarligt arbeiði á Setrinum í januar, umframt pedagoghjálparaútbúgvingina í Suðuroy eisini í januar.

Fróðskaparsetrið

Tað var gleðiligt at hoyra, at Fróðskaparsetrið nú, eftir at hava fingið Sjóvinnuhúsið, hevur nóg nógvar fermetrar at húsast í nøkur ár fram. Vánaligu hølismstøðurnar vóru mest átrokandi málið á setrinum, tá ið vit tóku við. Men enn er ikki komið á mál: Arbeitt verður framhaldandi við at skipa økið sum ein veruligan lestrarbý, har útbúgving, gransking og bústaðir eru í sama grannalagi. Og har er bústaðarparturin púra avgerandi fyri trivnaðin – uttan bíligar lestrarbústaðir onki livandi lestrarumhvøvi. Vónað verður, at ferð kemur á bústaðarpartin í økinum sum skjótast. Tórshavnar kommuna er ein týðningarmikil viðleikari.

Útbúgvingarstuðul

Útbúgvingarpolitikkur snýr seg ikki bara um útbúgving og bústaðir. Fíggjarligi parturin skal eisini fylgja við. Øll lesandi á hægri lestri fáa nú útbúgvingarstuðul í 12 mánaðir, stuðulin er hækkaður við 500 kr. um mánaðin, og forsyrjarar fáa nú 1000 kr. um mánaðin í stuðli fyri hvørt barnið. Framstig, sum gera tað hugaligari at lesa í Føroyum.

Livandi mentan og list

Ofta hava vit kanska lyndi til at taka alt fyri givið. At vit eru gávað við ovurstórum náttúruríkidømi og methøgum búskaparvøkstri. At vit búgva í heimsins vakrasta og tryggasta landi, sum fólk í øllum heiminum nú ferðast til í hópatali. At vit hava tøtt familjubond, fríska luft, reint vatn, dagliga mettu og hita í húsunum.

Men alt hetta er onki vert uttan tað einastandandi fólk, sum her býr. Eitt sjáldsama skapandi og virkið fólk, sum tekur lut í øllum samfelagslívinum. Vit hoyra tað hvønn dag, longu frá morgunstundini, tá ið vit tendra fyrri útvarpinum – øll hesi fólkinum, sum taka eitt tak fyrri okkum sum land – sum púra ósjálvsøkið leggja tíð og orku í felagsskapir, frítíðarlív og tiltøk, ið ríka okkum sum land og fólk. Tøkk fái teirra ótroyttliga íkast til felagsskapin Føroyar.

Partur av samfelagsliga undirstøðukervinum er okkara livandi mentan og list – bæði tað siðsøguliga, sum verður savnað og sýnt fram, og okkara skapandi listafólk. Eisini her taka vit tað kanska fyrri givið – líka til ein útlendingur steðgar á og spyr, hví so nógvir føroyingar eru skapandi og kreativir á so høgum støði – og tað á øllum økjum, líka frá myndlist og tónlist til filmslist og matmentan. Og vit vita ikki rættliga, hvat vit skulu svara – kanska er tað bara tað føroyska ljósið ... siga vit trilvandi. Listafólkasambandið, LISA, fer at fáa innivist í Hoydølum. Hetta fer at skapa sera góðar umstøður hjá listini at mennast og blóma enn meira.

Tjóðsøvnini

Tá ið umræður søvnini, kunnu vit fegnast um, at tilgongdin at skilja Søvn Landsins sundur aftur nú er av. Tey trý søvnini hava nú øll fingið nýggjan samleika og skulu finna fótafesti hvørt á sín hátt. Tjóðsavnið, sum stendur frammarlaga at fáa betri hølismstøður í løguætlan landsins, arbeiðir við fleiri sýnispallum – eitt nú á Skansanum, har framsýning verður fyrireikað í lötuni. Eisini verður arbeitt víðari við, at Hvalastøðin við Áir verður spennandi ferðamál hjá søguáhugaðum – ja, portrið til ferðavinnuna í Norðstreymoy. Og deild av Tjóðskjalasavninum er stovnst sett á Tvøroyri. Avgjørt er, at fyrisingin hjá Tjóðsavninum verður savnað og staðsett í Hoydølum. Sostatt verður størsti parturin av Tjóðsavninum savnaður undir somu lon. Hetta er eitt stórt framstig í mun til verandi støðu, har húsast verður á fleiri ymiskum støðum.

Mentanargrunnurin styrktur

Samgongan setti sær fyrri at økja játtanina til Mentanargrunnin munandi. Málið uppá 10 mió. kr. verður rokkið í komandi fíggjarlóg. Skipan við listafólkalønnum kemur nú at virka, har trý listafólk árliga fáa trý ára listafólkaløn. Hetta er stórt framstig – at fleiri listafólk fáa arbeiðsnáðir í longri tíðarskeið.

Upphavsrettarøkið

Eisini er tað at fegnast um, at skipan av upphavsrettarøkinum er farin at virka undir Fjølrit, so listafólk fáa eina virðiliga samsýning fyrri arbeiði sítt.

Tjóðpallurin

Glið er veruliga er komið á tilgongdina at byggja føroyingum ein hóskaði tjóðpall, har okkara dugnaligu leiklistafólk fáa karmar at gáva okkum við síni leiklist á okkara vakra móðurmáli. Landið hevur sett seg fyrri 60 mió. kr. Tórshavnar kommuna letur økið á Skálatrøð, og í heyst verður miðvíst farið undir at finna aðrar samstarvpartar til verkætlanina.

Ítrótt

Arbeitt verður miðvíst saman við ÍSF fyri, at Føroyar fáa limskap í Altjóða Olympisku nevndini (IOC). Stuðulin til ítróttin er øktur, og eyka stuðul er veittur í samband við luttøku í altjóða kappingum t.d. innan hondbólt. Stuðulin til føroyska telving er hækkaður og arbeitt verður við stórmeistaraskipan.

Fjølmiðlar

Arbeitt verður við tillagingum í kringvarpslógini, sum hevur virkað í 3 ár. Eitt nú at smærri vinnurekandi skulu rinda lægri gjald.

Umhugsað verður at skipa tvær tíðindadeildir í Kringvarpinum fyri at fáa ein meiri fjølbroyttan tíðindaflutning.

Miðlastuðul til privatar miðlar eru latin fyri fyrstu ferð í fjør.

LØGLISTI

LØGMANSSKRIVSTOVAN

Uppskot til ríkislógartilmæli um fyriskipan um at broyta lógina um ríkisborgararætt (I/2019)

Lov om indfødsret, sum er galdandi í Føroyum, er ikki broytt síðani 2014. Hesa tíðina er lógin broytt sjeý ferðir í Danmark. M.a. verður broyting gjørd, sum loyvir dupultum ríkisborgararætti; hetta er ein broyting, sum fleiri hava biðið um at fáa setta í gildi í Føroyum.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í revsilógini kap. 14-19 (II/2019)

Kapitlarnir verða dagførdir og umsettir til føroyskt. Hesir kapitlar fevna um hesi brotsverk: Kap. 14 um brotsverk ímóti almennum myndugleikum o.a., kap. 15 um brotsverk ímóti almennum friði og skilhaldi, kap. 16 um brotsverk í tænastrávi ella starvi hjá tí almenna o.a., kap. 17 um falska frágreiðing og falska ákæru, kap. 18 um brotsverk viðvíkjandi gjaldsmiðlum og kap. 19 um brotsverk viðvíkjandi próvskjølum.

Uppskot til løgtingslóg um vernd av persón dátum (Persónsdátuverndarlógin) (II/2019)

ES hevur samtykt eina nýggja persónsdátufyriskipan, sum kemur í staðin fyri higartil galdandi direktiv 95/46. Fyriskipanin kom í gildi í ES- og EØS-londunum tann 25. mai 2018. Í Føroyum er galdandi løgtingslóg nr. 73 frá 8. mai 2001 um viðgerð av persónsupplýsingum, sum í stóran mun er grundað á ES direktivið 95/46 eins og onnur líknandi lóggáva í norðurlondum. Við avgerð hjá ES kommissiónini 5. mars 2010 vóru Føroyar góðkendar sum trygt triðjaland. Nú ES hevur fingið nýggja fyriskipan um persónsupplýsingar, mugu vit endurskoða okkara lóggávu um persónsupplýsingar fyri at staðfesta, hvørjar broytingar skulu gerast í føroysku lóggávuni, um Føroyar framhaldandi skulu vera góðkendar sum trygt triðjaland.

Uppskot til ríkislógartilmæli um nýggja rættargangslóg fyri Føroyar (II/2019)

Nýggj rættargangslóg fyri Føroyar verður sett í gildi. Í lógini verða reglurnar dagførdar, soleiðis at reglurnar í høvuðsheitum eru tær somu í Føroyum sum í Danmark; m.a. fer lógin at seta í gildi skipan við dómsmonnum í rættarganginum.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um ræði á málum og málsøkjum (yvirtøka av málsøkinum kort- og landmátarmyndugleiki)

Endamálið við lógaruppskotinum er formliga at yvirtaka málsøkið land- og sjó kort. Sí § 1, stk. 2, nummar 9 í Løgtingslóg nr. 41 frá 10. mai 2006 um ræði á málum og málsøkjum, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 55 frá 26. mai 2011.

FISKIMÁLARÁÐIÐ

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um fyrisiting av sjófeingi

Smærri tillagingar og nágreiningar skulu gerast í lógini.

Uppskot til løgtingslóg um veiðigjald

Samgongan hevur sett sær fyri, at ein skipan við veiðigjaldi skal setast í verk. Endamálið við uppskotinum er at gera eina skipan, har veiðigjald verður lagt á eyka stóran vinning hjá eigarum av rættindum til føroyskt sjófeingi. Uppskotið verður lagt fram av nýggjum.

Uppskot til samtyktar um umsitingarættan og veiðireglur

Samsvarandi § 33 í løgtingslóg um fyrisiting av sjófeingi skal landsstýrismaðurin leggja fyri Løgtingið uppskot til samtyktar um umsitingarættan og veiðireglur. Uppskotið verður lagt fyri Løgtingið í heyst.

Gildistíð á rættindum

Samsvarandi § 21, stk. 1 í løgtingslóg nr. 161 frá 18. desember 2017 leggur landsstýrismaðurin á hvørjum ári uppskot fyri Løgtingið, um gildistíðin á rættindum skal leingjast við einum ári. Uppskotið verður lagt fyri Løgtingið í heyst.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um Búnaðargrunn

Arbeitt verður við einari ættan um at seta greið mál fyri landbúnaðin, eins og at vísa á, hvussu málini fremjast í verki. Í hesum sambandi kann vera neyðugt at gera broytingar í lógini um Búnaðargrunn.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um landsjørð

Arbeitt verður við einari ættan um at seta greið mál fyri landbúnaðin, eins og at vísa á, hvussu málini fremjast í verki. Í hesum sambandi er ættanin at broyta lógina lógini um landsjørð.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um tilbúgving (Tilbúgvingarlógin)

Ættandi verður aðalorðaskifti um tilbúgving á heysti 2018. Við grundarlagi í millum annað hesum aðalorðaskifti verður tilbúgvingarlógin eftirmett, og møguligar dagføringar verða gjørdar í lógini.

Frágreiðing um støðuna í fyrisitingini av sjófeingi til aðalorðaskiftis

Samsvarandi § 21, stk. 3 í løgtingslóg um fyrisiting av sjófeingi skal landsstýrismaðurin, áðrenn 1. oktober á hvørjum ári, leggja fyri Løgtingið frágreiðing um støðuna í fyrisitingini av sjófeingi og teimum veiðirættindum, Føroyar hava uttan fyri føroyskan sjógv, og hvørjar ættanir hann hevur í hyggju at fremja.

Frágreiðingin verður latin Løgtinginum áðrenn 1. oktober 2018.

Frágreiðing um tilbúgving til aðalorðaskiftis

Frágreiðingin lýsir, hvussu tilbúgvingin í síni heild er skipað. Landsstýrismaðurin skal leggja frágreiðing fyri Løgtingið um, hvørt lógin virkar eftir ættan, herundir um broytingar mugu gerast í lógini.

Frágreiðing um landbúnað til aðalorðaskiftis

Arbeitt verður við einari ættan um at seta greið mál fyri landbúnaðin, eins og at vísa á, hvussu málini fremjast í verki. Málið er, at Føroyar í størri mun gerast sjálvveitandi við landbúnaðarvørum eins og

egnum fóðri. Arbeiðið hevur verið skipað í fyra høvuðsbólkar: (1) sjálvveitan av staðbundnum landbúnaðarvørum, (2) royndir, gransking og útbúgving, (3) brúkksskylda, lendi og lendisætlan, at velja upp úr nýggjum og (4) fígging. Frágreiðingin verður skrivað við grundarlagi í hesum høvuðsbólkum.

FÍGGJARMÁLARÁÐIÐ

Búskapargrunnur og Landsbankin

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um Búskapargrunn Føroya

Broytingin hevur til endamáls at nágreina samspælið millum fæ grunsins og minstagjaldføri, tá ið landskassaskuld skal afturrindast.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um Landsbanka Føroya og Føroya váðaráð

Dagføringar av lógini.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um Búskaparráð

Dagføringar av lógini.

Fíggjarmál

Uppskot til løgtingslóg um broyting av løgtingslóg um landsins játtanarskipan

Sum liður í eini eftirmeting av játtanarskipanini verða ymsar dagføringar og broytingar gjørdar.

Uppskot til løgtingsfíggjarlóg fyri 2019

Samsvarandi stýrisskipanarlógini leggur landsstýrið fyri 1. oktober á hvørjum ári fyri Løgtingið uppskot um løgtingsfíggjarlóg fyri komandi álfmanakkaár.

Uppskot til játtanarkarmar 2020–2024

Sambært játtanarskipan landsins leggur landsstýrismaðurin í fíggjarmálum fram uppskot til løgtings-samtykt fyri 1. apríl, sum fevnir um ein samlaðan játtanarkarm fyri fíggjarlógina fyri komandi ár.

Skattur

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um Toll- og skattafyrising (fyrisingarlógin)

Broytingar í sambandi við verkætlan at fyrirbygja sonevndari “transfer pricing” og aðrari skattahugsan.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um landsskatt og kommunuskatt (skattalógin)

Broytingar í sambandi við verkætlan at fyrirbygja sonevndari “transfer pricing” og aðrari skattahugsan.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um skatting av kapitalvinningi (kapitalvinningsskattalógin)

Lógarverkið er eftirmett sum heild, og neyðugt er við dagføringum av lögtingslógini.

Uppskot til lögtingslóg um at skifta linkingarhátt í norðurlendsku dupultskattaavtaluni frá eksemptión til kreditt

Broyting av linkingarhátti í sambandi við norðurlendsku skattaavtaluna soleiðis, at farið verður frá eksemptións- til kredittlinking.

Tollur og avgjöld

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um toll

TAKS hevur mælt til ymiskar umsitingarligar broytingar í tolllógini. Millum annað verður mælt til dagføringar, ið geva tollvaldinum heimild til at fáa atgongd til ferðafólkalistar fyri at styrkja eftirlitið við smugling av rúsevnum.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um meirvirðisgjald

Dagføring í sambandi við herðing av reglum fyri leigubilar, leingjan av mvg-afturbering av el-og vetnisbilum, umframt møguligar aðrar dagføringar.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um skásetingargjald á motorakførum

Leingjan av frítøku fyri el-og vetnisbilar, umframt møguligar aðrar dagføringar.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um avgjald á framleiðslu og innflutningi

Dagføring av lógini viðvíkjandi grannskoðaraváttan v.m. Harumframt verða galdandi satsir dagførdir.

Uppskot til lögtingslóg um ferðagjald

Dagføring viðvíkjandi grannskoðaraváttanum.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um tollsatsir (toll- og vøruskráin)

Árliga dagføringin av vørunumrum, umframt aðrar tillagingar.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um skráseting av útflutningi

Dagføring av lógini við atliti til talgilda fráboðan v.m.

Fíggjarstovnar

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um Føroya realkreditstovn

Dagføring av lógini. Endamálið er, at lógarásetingarnar gerast betri og meira tíðarhóskandi eitt nú viðvíkjandi eftirliti, bygnaði og eigarapolitikki landsins.

Uppskot til ríkislógartilmæli um at seta í gildi fyri Føroyar “anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om ændring af lov om finansiel virksomhed”

Lógin um figgjartiligt virkseml skal dagførast fyri Føroyar. Tá ið dagføringin verður framd, skal heimildin hjá Føroya Váðaráði at heinta upplýsingar beinleiðis úr føroysku peningastovnunum staðfestast í lógini, sambært avtalu við danskar myndugleikar.

Almenn starvsfólk

Uppskot til lótingslóg um varskógvaraskipan fyri almenn starvsfólk

Nýggj lóg, ið tryggjar almennum starvsfólkum møguleikan at boða frá møguligum óreglusemi umvegis varskógvaraskipan.

Pensjónsskipan

Uppskot til lótingslóg um broyting í lótingslóg um eftirløn

Lógartøkniligar og umsitingarligar broytingar í sambandi við pensjónsnýskipan.

Uppskot til lótingslóg um broyting í lótingslóg um arbeiðsmarknaðareftirlønargrunn

Lógartøkniligar og umsitingarligar broytingar í sambandi við pensjónsnýskipan.

Talgilding

Uppskot til lótingslóg um Talgildan samleika

Í sambandi við Talgildu Føroyar verkætlanina verður lagt fyri tingið lógaruppskot um Talgildan Samleika.

Uppskot til lótingslóg um nettrygd fyri Føroyar

Í lötuni er ongin lóggáva á økinum. Ætlanin er at koma í tingið við lógaruppskoti fyri økið.

UTTANRÍKIS- OG VINNUMÁLARÁÐIÐ

Uppskot til lótingslóg um broyting í lótingslóg um parta- og smápartafeløg, vinnufyrítøkulógini og vinnugrunnalógini

Uppskotið snýr seg um skráseting av upplýsingum um veruligar eigarar, og at handhavapartabrøv ikki longur verða givin út. Lógaruppskotið skal tryggja, at Føroyar kunnu lúka altjóða krøv, og skal skapa størri gjøgnumskygni í føroyskum fyrítøkum.

Uppskot til lótingslóg um tónleikaútflutningsstovu

Ætlanin er at skipa tónleikaútflutningsstovu eftir sama leisti sum Filmshúsið. Hetta er eitt av átøkunum í politikkinum fyri skapandi vinnur.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um trygd á sjónum, lögtingslóg um manning av skipum, lögtingslóg um starvsviðurskifti o.a. hjá sjófólki

Endamálið er at seta í gildi reglurnar í ILO-sáttmála nr. 188, sum hefur til endamáls at áseta minstukrøv til starvsviðurskifti umborð á fiskiskipum. Saman við uppskotinum verður ILO-sáttmáli nr. 188 lagdur fyri Løgtingið til støðutakan.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um góðkendar grannskoðarar og grannskoðanarvirkir

Endamálið er at dagføra lógina soleiðis, at hon verður í samsvari við seinastu broytingarnar í ES direktivi 2006/43/EF um lógálagda grannskoðan av ársroknskapum og konsolideraðum roknskapum. M.a. hefur hetta við sær, at eftirlitsskipanin verður broytt og revsiltøkini fyri smærri brot, ið henda fyrstu ferð, verða gjørd meiri lagalig v.m., men fyri meiri týðandi brot verða revsiltøkini herd.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um parta- og smápartafeløg, vinnufyrítøkulógini og vinnugrunnalógini

Talan er um fylgibroytingar í sambandi við broytingar, sum samstundis verða gjørdar í grannskoðaralógini. Snýr seg m.a. um val og uppsøgn av grannskoðara.

Uppskot til lögtingslóg um matstovu- og gistingarhúsvirksemi

Endamálið er at skipa reglur viðvíkjandi loyvisveitan til matstovu- og gistingarhúsvinnuna í einari lóg og harvið gera tað lættari at fara undir hesa vinnu, eins og tað verður lættari hjá teimum myndugleikum, sum skulu hava eftirlit við vinnuni, at meta um, hvørt ásettar treytir verða hildnar.

Uppskot til lögtingslóg um at seta reglurnar um landspartafeløg í vinnufelagalógini og ársroknskaparlógini í gildi

Serligu reglurnar um partafeløg hjá landinum í vinnufelagalógini og ársroknskaparlógini verða eftir uppskotinum settar í gildi fyri at skapa størri gjøgnumskygni og opinleika í hesum feløgum.

Uppskot til lögtingslóg um at einskilja P/f Posta

Heimild til landsstýrið at einskilja P/f Posta.

Frágreiðing um eigarapolitikk landsins til aðalorðaskiftis

Aðalorðaskifti við støði í frágreiðing og tilmæli um eigarapolitikk landsins, sum snýr seg um, hvussu eigaraviðurskiftini í partafeløgum og líknandi vinnufeløgum hjá landinum, sum liggja uttanfyri fígjarlógina, eiga at verða umsitin, og um leiðsluna av hesum feløgum.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um Rúsdrekkasølu Landsins

Loyvi til matstovur v.m. undir serstøkum treytum at innflyta vín.

Uppskot til lögtingslóg um integrasjón

Endamálið er við lóg at áseta rættindi og krøv um integratiónsfremjandi tiltøk til útlendingar í Føroyum. Lógin skal fevna um átøk, fyriskipan, ábyrgdarbýti og fígging.

Uppskot til ríkislógartilmæli um broyting í útlendingalógini

Endamálið er at fremja tillagingar í útlendingalógini sum liður í fyrireikingini til yvirtøku av útlendingaøkinum. Tillagingar verða m.a. gjørdar í mun til treytir í sambandi við varandi upphaldsloyvi.

SAMFERÐSLUMÁLARÁÐIÐ

Uppskot til løgtingslóg um innkomuveg til Tórshavn

Endamálið við uppskotinum er at geva landsstýrismanninum materiella heimild til at gera neyðugar avtalur o.a. í sambandi við gerð av innkomuvegi til Tórshavn.

Uppskot til løgtingslóg um um keyp av avloysaraskipi til Strandfaraskip Landsins

Endamálið við uppskotinum er at geva landsstýrismanninum materiella heimild at gera sáttmála um keyp av avloysaraskipi til Strandfaraskip Landsins.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg frá 2008 um landsvegir (landsvegalógin)

Endamálið við uppskotinum er at broyta lógina soleiðis, at heimild verður fyri, at gomlu landsvegirnir, sum hava størstan týðning fyri samferðsluna, verða varðveittir sum landsvegir, sjálvt um tunnil hevur “avloyst” gomlu vegirnar millum bygdur.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg frá 2009 um tunlar norður um Fjall

Endamálið við lógaruppskotinum er at dagføra játtanarkarmin.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslógarkunngerð um ferðslu

Í farnu tingsetu varð uppskot um broyting í Ferðslulógini lagt fyri Løgtingið, sum hevði til endamáls at gera tað lættari at fáa atgongd til akfarsskránnar við atliti til verju av persónsupplýsingarlógini. Uppskotið kom tó ikki aftur úr nevnd og datt sostatt burtur.

Uppskot til løgtingslóg um hýruvognar

Endamálið við uppskotinum er at gera eina nýggja hýruvognslóg, sum skal koma í staðin fyri galdandi lóg um hýruvognar, sum er frá 1982.

Uppskot til løgtingslóg um broyting í løgtingslóg um trygging móti avleiðingum av arbeidsskaða

Endamálið við uppskotinum er at leggja uppgávarnar hjá Vanlukkutryggingarráðnum til Arbeids- og brunaeftirlitið at umsita.

Uppskot til løgtingslóg um bruna

Endamálið við uppskotinum er at gera eina nýggja brunalóg, soleiðis at lóggávan um tilbúgving og bruna verður atskild.

Uppskot til lögtingslóg um at banna mismuni og tryggja javnviðgerð á arbeiðsmarknaðinum.

Endamálið við uppskotinum er at tryggja javnviðgerð og at banna mismuni á arbeiðsmarknaðinum vegna kyn, kynsliga sannføring, rasu, húðalit, átrúnað, trúgv, politiska áskoðan, aldur, brek, ella orsaka av tjóðskaparligum, sosialum ella fólkaeyðkenniligum uppruna.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um arbeiðsumhvørvi

Endamálið við uppskotinum er at broyta revsireglurnar í lógini, soleiðis at møguleiki er fyri strangari revsing enn nú.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um arbeiðsloysistrygging og arbeiðsávísing

Endamálið við uppskotinum er at fáa ALS-lógina at samsvara við norðurlenska sáttmálan um almannatrygd.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um barsilsskipan

Uppskotið hevur tvey endamál. Annað er at fáa barsilslógina at samsvara við norðurlenska sáttmálan um almannatrygd. Hitt er í ávísum førum at geva pápum rætt til barsilspening í upp til tvær vikur, áðrenn kvinnan er sett at eiga.

ALMANNAMÁLARÁÐIÐ**Uppskot til lögtingslóg um almannatrygd (vælfærlógin)**

Endamálið við uppskotinum er at tryggja rættindini hjá borgarum, sum bera brek.

Reglurnar skulu áseta innihaldið av teimum tæmastum umframt almannahjálp, sum Almannerkið, sjálvsognarstovnar og sjálvbodnir felagsskapir skulu bjóða borgarum, og geva myndugleikunum greiðari karmar at virka undir.

Nýggja lóggávan tekur støði í brekpolitisku grundreglunum um kompensatió, geiraábyrgd, samhalds-festi og javnviðgerð, sum eru staðfest av ST og sum eru karmur undir breksáttmálanum, sum Føroyar tóku undir við í 2009, eins og sjálvsavgerðarrættur borgarans og ábyrgdarbýtið millum einstaklingin, familjuna og tað almenna verða staðfest í lógini.

Lógin avloysir Forsorgarlógina, sum við uppskotinum verður sett úr gildi.

Uppskot til lögtingslóg um tvingsil og onnur inntriv í sjálvsavgerðarrættin

Reglurnar skulu veita einstaka borgaranum trygd fyri, at tvingsilsinntriv ikki verða nýtt uttan greiða lógarheimild, og at tvingsil einans verður nýttur sum síðsti útvegur. Lóggávan skal harafturat áseta, hvørji tvingsilsinntriv eru lóglig, og nær og hvussu tey kunnu setast í verk. Lógin verður galdandi fyri tvingsil sambært vælfærlógini og eldralógini.

Uppskot til broyting í lögtingslóg um barnavernd

Í samband við lógaruppskotið um tvingsil og onnur inntriv í sjálvsavgerðarrættin verður lagt fyri Løgtingið, verður barnaverndarlógin tillagað, so ávísar ásetingar í tvingsilslógini verða settar inn í

barnaverndarlógina. Tað eru ásetingar um, hvussu biðjast skal um loyvi at nýta tvingsil, og hvussu fráboðast skal, tá tvingsil hevur verið nýttur.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um heimatænastu og eldrarøkt v.m.

Eftir umbøn frá Kommunufelagnum er ætlanin at broyta lógina, tí tørvur er á at fáa greiðar og rættvísar reglur fyri, hvør ið ber kostnaðin í sambandi við at røktarkrevjandi borgarar flyta kommunu. Harumframt verður tað neyðugt at gera ávísar broytingar í sambandi við lógaruppskotið um almanna-trygd, so greitt ábyrgdarbýti fæst millum kommunalu eldrarøktina og tær tænarur, ið landið veitir fólki við serligum tørvi.

Uppskot til broyting í lögtingslóg um familjuískoyti og lögtingslóg um barnagjald til einsamallar upphaldarar o.fl.

Giftar kvinnur, ið eru fyri harðskapi, og biðja um skjól til sín og børnini á kreppumiðstöðini í Kvinnuhúsinum, hava ikki móguleika at fáa familjuískoyti ella serligt barnagjald, áðrenn tær og børnini hava flutt bústað. At fáa bústaðin hjá børnum fluttan í sambandi við sundurlesing kann taka drúgva tíð, og tí ynskir samgongan at heimila undantak frá bústaðarkravinum í hesum serligu førum, so lógin kann liva upp til sítt endamál um at veita hjálp til stakar upphaldarar.

Uppskot til lögtingslóg um at byggja barnaheim

Endamálið við lógini er at geva landstýrskvinnuni heimild at fara undir at byggja nýtt barnaheim í Tórshavn. Ætlanin er, at nýggja barnaheimið skal hava áleið 25 búpláss, umframt familjueind, útslúsing og eftirvernd.

Uppskot til lögtingslóg um at byggja bústaðir til fólk við menningartarni

Endamálið við lógini er at geva landstýrskvinnuni heimild at fara undir at byggja vardan bústað til fólk við menningartarni. Talan verður um eina búeind við áleið 18 búplássum. Við hesi ætlan verður móguligt hjá búfólkunum á Eirargarði 16 at flyta í nýggjan tíðarhóskandi bústað, væntandi í 2022. Samstundis verður lögtingslóg um at dagføra Eirargarð sett úr gildi.

Uppskot til lögtingslóg um at byggja bústaðir til fólk við seinheilaskaða

Endamálið við lógini at geva landstýrskvinnuni heimild at fara undir at byggja bústaðir til fólk við seinheilaskaða. Talan verður um eina búeind við áleið 14 búplássum, umframt umlættingareind og móguligt dagtilhald, sum kann takast í nýtslu í 2023.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um dagpening

Endamálið við uppskotinum er at tryggja hóskandi samsvar millum arbeidsskaðalógina og dagpeningalógina, soleiðis at ávísir starvsbólkar ikki detta niðurímillum.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um almannapensjón

Endamálið við uppskotinum er at fáa greiðari reglur um pensjónsrættin og eksportættin til pensjónina hjá útlendingum. Eisini er ætlanin gera umsitingina av fyriritðarpensjónini einfaldari við at leggja saman lægstu og miðal fyriritðarpensjón. Broytingin hevur ikki sosialar ella týðandi figgjartilgar avleiðingar.

HEILSU- OG INNLENDISMÁLARÁÐIÐ**Uppskot til lögtingslóg um eftirgjørdan gitnað**

Tørvur er á, at áseta reglur í lóg, soleiðis at tað verður greitt, hvør hevur rætt til eftirgjørdan gitnað frá føroyska sjúkrahúsværkinum og undir hvørjum treytum.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um sjúkrahúsværkið (ávísing uttanlands)

Seinastu árin eru broytingar framdar viðvíkjandi serviðgerð uttanlands, sum hava havt við sær, at uppgávarnar hjá Visitasjónsnevndini í dag eru avmarkaðar til at gera og dagføra leiðreglur umframt at viðgera ítøkilig visitasjónsmál. Tí verður ikki mett, at grundarlag er fyri einari Visitasjónsnevnd, sum landsstýrismaðurin skal seta sum eitt lið millum stjórnarráðið og sjúkrahúsini. Endamálið við broytingini er, at uppgávarnar, sum enn liggja hjá nevndini, verða fluttar til sjúkrahúsini at umsita.

Uppskot til lögtingslóg um viðgerð fyri rúsdrekka- og rúsevnismisnýtslu

Sum ein liður í strembanini eftir støðugt at betra um viðgerðartilboðini til teirra, ið hava tørv á viðgerð fyri rúsdrekka- og rúsevnismisnýtslu, verður sett í gildi lóg, har ásetingar verða um krøv til viðgerðarstøð; krøv um fakligar førleikar og fakliga menning hjá starvsfólkum á viðgerðarstøðum; skipan; rakstur o.s.fr.

Uppskot til ríkislógartilmæli um at seta í gildi fyri Føroyar ”Lov om ioniserende stråling og strålebeskyttelse”

Tørvur er á at dagføra ”lov nr. 147 af 15. april 1930 om Brugen af Røntgenstråler.” Av tí, at ivamál hevur verið um, hvørt henda lóg er galdandi í Føroyum, hevur í fleiri ár verið arbeitt við at fáa dagfórdu lógina setta í gildi í Føroyum. Nýggj ”strålebeskyttelseslov” er nú sett í gildi í Danmark: ”Lov nr. 23 af 15.01.2018 om ioniserende stråling og strålebeskyttelse.” Lógin kann setast í gildi fyri Føroyar við kongligari fyriskipan, og arbeiðið er í lötuni í gongd at tilevna uppskot til kongliga fyriskipan, soleiðis at lógin kann setast í gildi fyri Føroyar.

Uppskot til broyting í Lov om børns retsstilling

Endamálið er at broyta lógina, so tað frameftir ikki er eitt krav, at møguligir pápar skulu møta upp persónliga á nýggju Familjufyrisingini fyri at viðurkenna faðirráttin. Soleiðis, sum støðan er í dag, skulu pápar møta upp á ymisku politistøðunum kring landið. Frameftir verður bert ein Familjufyrising, og tað tykist órímligt at krevja, at eitt nú pápar í Suðuroy ella Norðoyggjum skulu til Havnar á Familjufyrisingina at skriva undir persónliga.

Uppskot til lögtingslóg um verjumál

Endamálið er at samanskriva og føroyska lógina. Ein av broytingunum er, at mál frameftir skulu kunna kærast til Familjufyrisingina. Í dag verða mál kærð til Tryggingaeftirlitið. Í sambandi við hetta lógararbeiði skulu kunngerðir umskrivast, og nýggj verjuvegleiðing skal gerast.

Uppskot til broyting í Anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om ægteskabs indgåelse og opløsning

Endamálið við broytingini er at avtaka undantaksmøguleikan í sambandð við giftu, tá ið persónur er undir 18 ár.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um kommunulæknaskipan og uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um fyribyrkjandi heilsutænastur fyri børn og ung

Uppskotið er ein liður í arbeiðinum at nútíðargera kommunulæknaskipanina. Ætlanin er at broyta uppgávubýtið ímillum land og kommunur soleiðis, at landið yvirtekur skyldurnar hjá kommununum og verður frameftir einasti ábyrgdarhavari í kommunulæknaskipanini.

Uppskot til ríkislógartilmæli um at seta í gildi fyri Føroyar “Lov om Stedbestemt Information”

Endamálið er at fáa dagfórda lóggávu á økinum, samstundis sum økið verður yvirtikið. Galdandi lóg, Lov nr. 82 af 31. marts 1928 om Geodætisk Institut, er ikki tíðarhóskandi. Við dagføringini fylgir eisini heimild hjá donskum myndugleikum at leysgeva kortdata viðvíkjandi Føroyum.

Uppskot til lögtingslóg um fyrisiting av margfeldinum í náttúruni (náttúrumargfeldislógin)

Endamálið við lógaruppskotinum er at verja og varðveita ta føroysku náttúruna við øllum hennara lívfrøðiliga margfeldi, lívøkjum, vistskipanum, djóra- og plantulívi, landsløgum, jarðfrøði o.ø. til frama fyri fólkíð í Føroyum og komandi ættarlið.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um náttúrufriðing

Endamálið við lógaruppskotinum er at avtaka alt tað, sum Náttúrumargfeldislógin fer at fevna um, men at at varðveita tær ásetingar, sum hoyra heima í eini komandi planlóg, m.a. “sonufriðingarnar við áir og strendur.” Ætlanin er at avtaka friðingarnevndirnar og yvirfriðingarnevndina og leggja hesar uppgávur til Umhvørvisstovuna.

Uppskot til lögtingslóg um eindarskrá

Endamálið við lógaruppskotinum er at stovna eina løggilda eindarskrá, sum skal innihalda grundardátur um lögfrøðiligar eindir og framleiðslueindir, tilluta eintýðuga talmerking av skrásettu lögfrøðiligu eindunum og framleiðslueindunum og gera grundardátur tøk. Øðrum nýtist ikki at hava sína egnu eindarskrá, allir almennir stovnar brúka felags eindarskrá, og dáta eru altíð dagfórð. Umhvørvisstovan skal umsita eindarskránnu, tí tað er ein fyrimunur fyri menning og rakstur, at grundardátuskráirnar eru samlaðar á einum stað.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um framleiðslu, flutning og veiting av ravmagni (Elveitingarlógin – serligir elprísir til hitapumpur og elbilar)

Endamálið við broytingini er at heimila landsstýrismanninum at loyva SEV at áseta serligar prísir fyri el til hitapumpur og elbilar. Hetta er eitt átak at fremja skiftið frá fossilum orkukeldum til grønar.

Uppskot til broyting í lögtingslóg um sterkstreymisútbúnað (sterkstreymislógin)

Sterkstreymislógin heimilar at seta nærri reglur í gildi við kunngerð. Hesar reglur eru altjóða reglur og normar. Víst hevur verið til danska stærkstrømsbekendtgørelsen, sum vísir til hesar altjóða reglur. Av tí at danska stærkstrømsbekendtgørelsen verður sett úr gildi, fer ikki longur at bera til at vísa til hana. Nýggj føroysk lóggáva við yvirskipaðum reglum verður tí gjørd, sum heimilar við kunngerð at seta viðkomandi normar í gildi.

Frágreiðing til aðalorðaskifti um Orkupolitikk Føroya

Útgangsstøði fyri orðaskiftinum verður “Orkupolitisk ætlan – hvussu vit røkka málanum fram til 2025 og 2030.”

MENTAMÁLARÁÐIÐ**Uppskot til lögtingslóg um musealt virksemi**

Nýggj lóg um virksemið hjá Tjóðsavni Føroya v.m., sum kemur í staðin fyri lógirnar um Føroya Fornminnissavn og Føroya Náttúrugripasavn. Uppskotið verður ætlandi lagt fyri Løgtingið í mars 2019.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um fólkaskúlan

Ymsar dagfóringar og møguligar bygnaðarlígar broytingar, sum hava gildi frá august 2019.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um frískúlar

Viðvíkjandi greiðari skipan fyri játtan og umsiting av stuðli til frískúlar og gjald fyri forskúlar hjá frískúlum.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um gymnasialar miðnámsútbúgvingar

Tillagingar verða gjørdar í lógini út frá eftirmeting, sum er gjørd.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um yrkisútbúgvingar

Tillagingar verða gjørdar í lógini út frá eftirmeting, sum er gjørd.

Lögtingslóg um námsfrøðiliga hjálparfólkaútbúgving

Ætlanin er at skipa nýggja útbúgving á Heilsuskúlanum í Suðuroy frá januar 2019.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um gransking

Bygnaður og vav innan granskingarvirksemið.

Uppskot til lögtingslóg um broyting í lögtingslóg um kringvarp

Tillagingar og dagfóringar av kringvarpslógini. Gildi frá 1. januar 2019.

Uppskot til verklagslóg um Tjóðpall Føroya

Uppskot til karmar og fíggingarleist til bygging av Tjóðpalli Føroya.

Frágreiðing um fólkaskúlan til aðalorðaskiftis

Viðgerð av málum og virkseminum hjá fólkaskúlanum.

Frágreiðing um vaksnamannaútbúgving og arbeiðsmarknaðardepil til aðalorðaskiftis

Útgangsstøði fyri orðaskiftinum verður Álit um vaksnamannaútbúgving og arbeiðsmarknaðardepil.

Verður ætlandi lagt fyri Løgtingið í september 2018.

HAGTØL

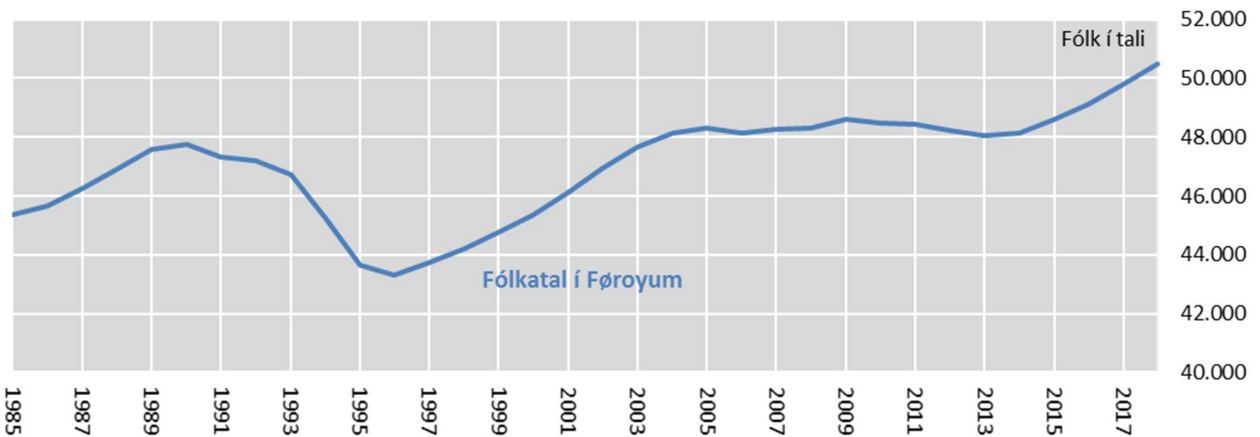

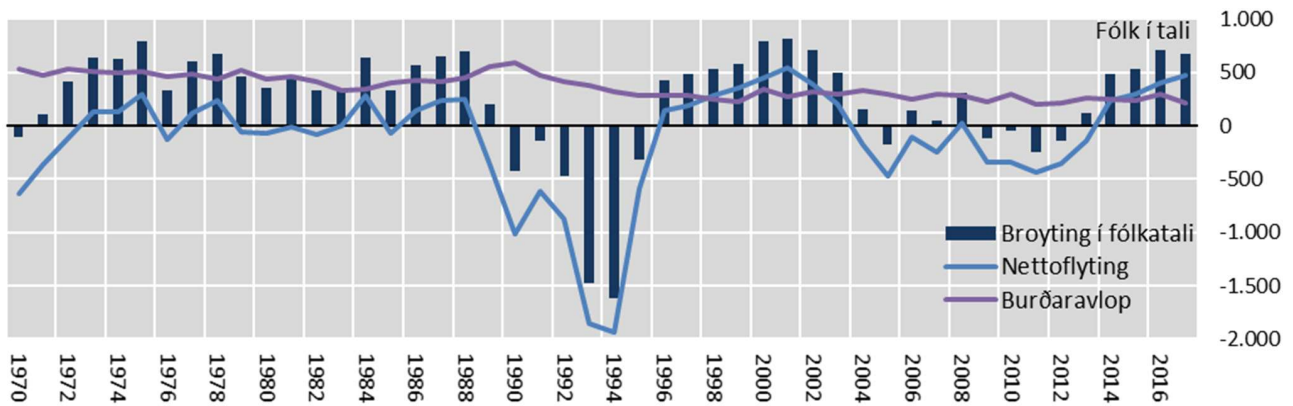
Mynd 1:	Fólkatalið í Føroyum 1. januar, 1985 til 2018	74
Mynd 2:	Broytingar í fólkatalinum, 1970 til 2017	74
Mynd 3:	Fólk flutt til og úr Føroyum, januar 2007 til mai 2018	74
Mynd 4:	Árstíðarjavnað arbeiðsloysi í % av arbeiðsfjøld, jan. 1996 til apríl 2018	75
Mynd 5:	Løntakarar í tali og arbeiðsloysi í % (árstíðarjavnað), januar 1985 til apríl 2018	75
Mynd 6:	Lønargjaldingar mánaðarliga (árstíðarjavnað), jan. 1985 til juni 2018	75
Mynd 7:	Lønargjaldingar 12-mðr rullandi, jan. 1985 til juni 2018	76
Mynd 8:	Bruttotjóðarúrtøka í ársins prísnum og árlig broyting í %, 1998-2018	76
Mynd 9:	Brúkaraprístalið, 1. ársfj. 2001 til 2. ársfj. 2018. Indeks 1. ársfj. 2001 = 100	76
Mynd 10:	Avreiðingar av feskfiski í virði, 12 mánaðir samanlagt, 1993 til mai 2018	77
Mynd 11:	Avreiðingar av feskfiski í nøgd, 12 mánaðir samanlagt, 1993 til mai 2018	77
Mynd 12:	Laksur og síl tikin skift á ár og slag, 1996 til 2017	77
Mynd 13:	Innflutningur og útflutningur, 1988 til 2017	78
Mynd 14:	Innflutningur av ódrúgvum, drúgvum og hálvdrúgvum nýtsluvørum og útgoldnar lønir, jan. 1998 til mai 2018	78
Mynd 15:	Úrslit landskassans, 1997 til 2018	78
Mynd 16:	Lands- og kommunuskattur, fyribilsskattur, mió. kr., 1985 til 2016	79
Mynd 17:	Landskassans langfreistaða skuld og innistandandi og í % av BTÚ, 1997 til 2017	79
Mynd 18:	Konjunkturvísital fyri húsarhaldini, januar 2006 til juni 2018	79
Mynd 19:	Konjunkturvísital fyri húsarhald og vinnu tilsamans, juni 2006 til juni 2018	80
Mynd 20:	Konjunkturvísital fyri byggivinnuna, juni 2006 til juni 2018	80
Mynd 21:	Konjunkturvísital fyri handilsvinnuna, juni 2006 til juni 2018	80
Mynd 22:	Konjunkturvísital fyri tænaðarvinnuna, juni 2006 til juni 2018	81
Mynd 23:	Konjunkturvísital fyri ídnaðar- og tilfeingisvinnur, juni 2006 til juni 2018	81

Mynd 1: Fólkatalið í Føroyum 1. januar, 1985 til 2018

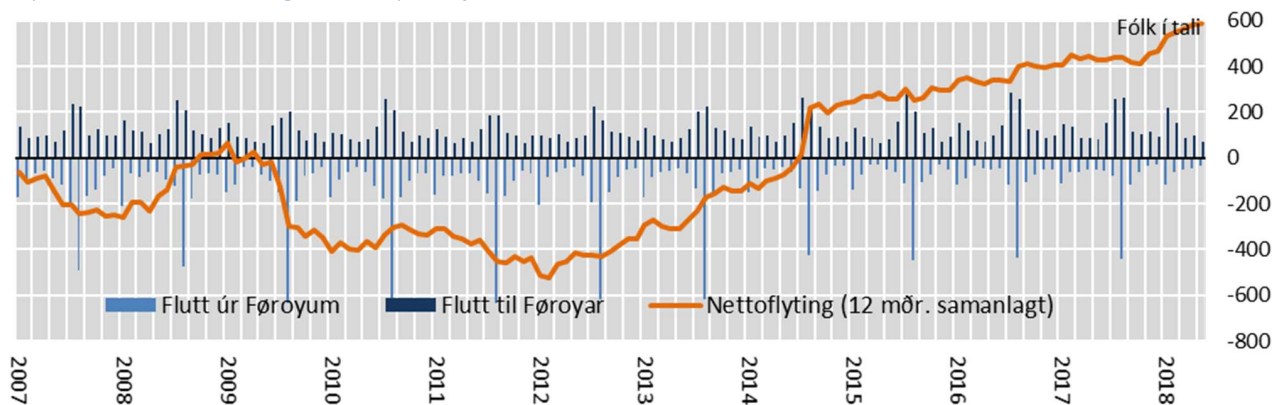
Kelda: Hagstovan.

Mynd 2: Broytingar í fólkatalinum, 1970 til 2017

Kelda: Hagstovan.

Mynd 3: Fólk flutt til og úr Føroyum, januar 2007 til mai 2018

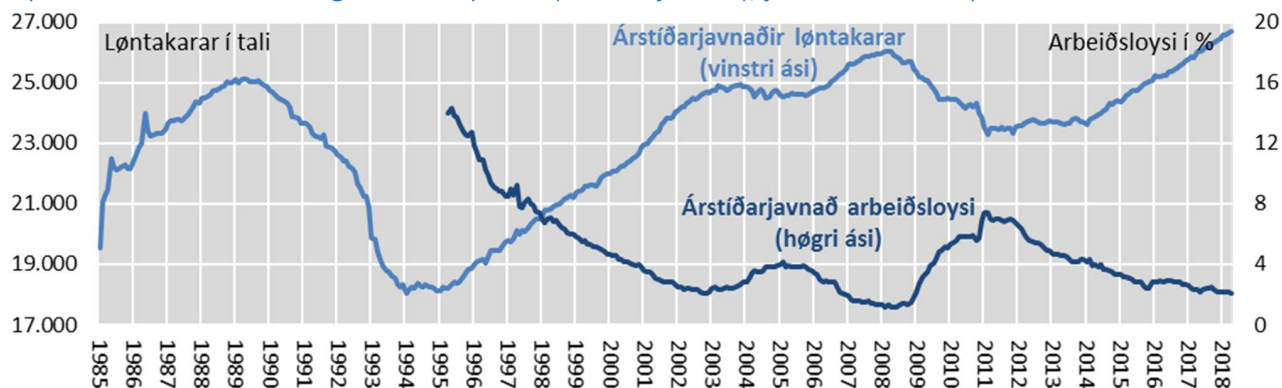
Kelda: Hagstovan.

Mynd 4: Árstíðarjavnað arbeiðsloysi í % av arbeiðsfjöld, jan. 1996 til apríl 2018

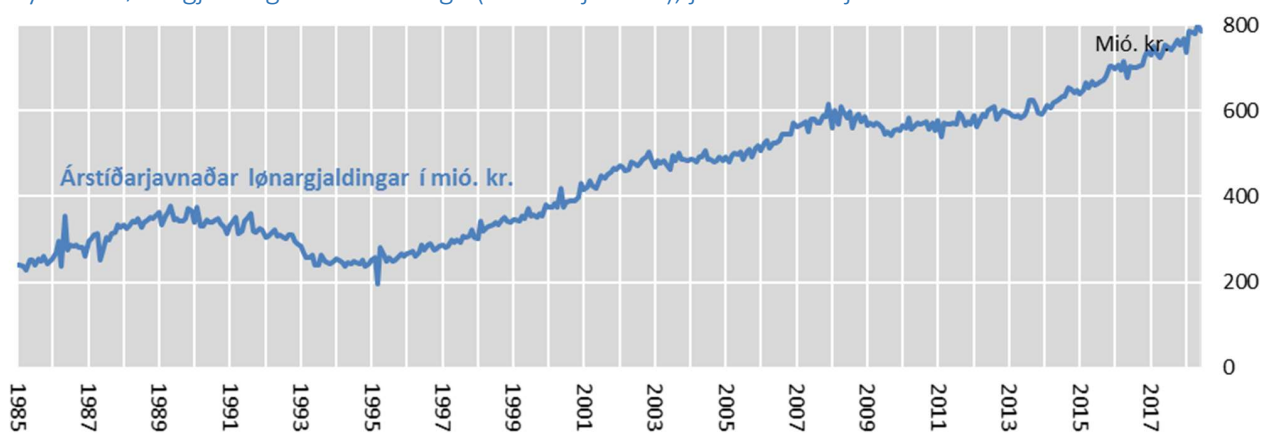
Kelda: Hagstovan.

Mynd 5: Løntakarar í tali og arbeiðsloysi í % (árstíðarjavnað), janúar 1985 til apríl 2018

Kelda: Hagstovan.

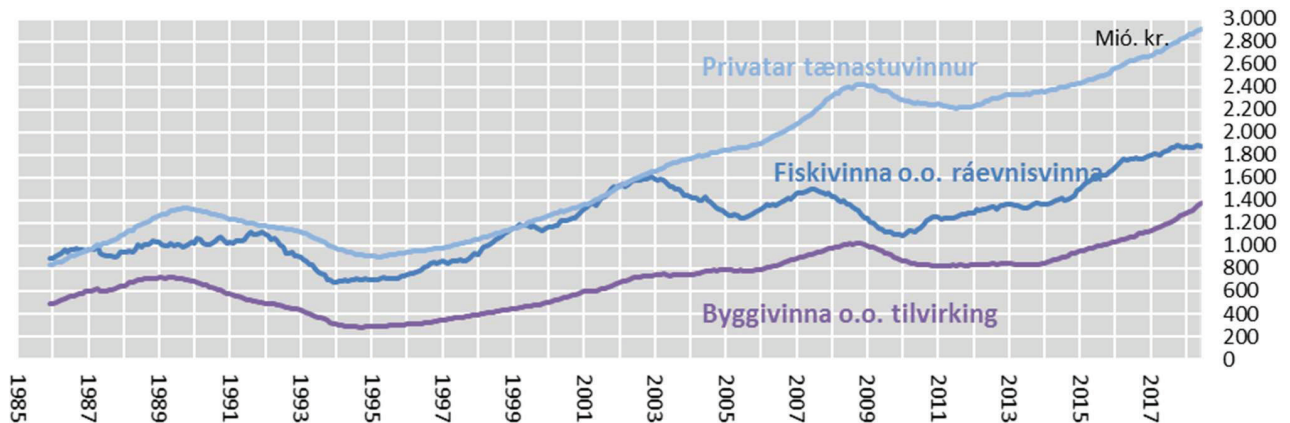
Mynd 6: Lønargjaldingar mánaðarliga (árstíðarjavnað), jan. 1985 til juni 2018

Kelda: Hagstovan.

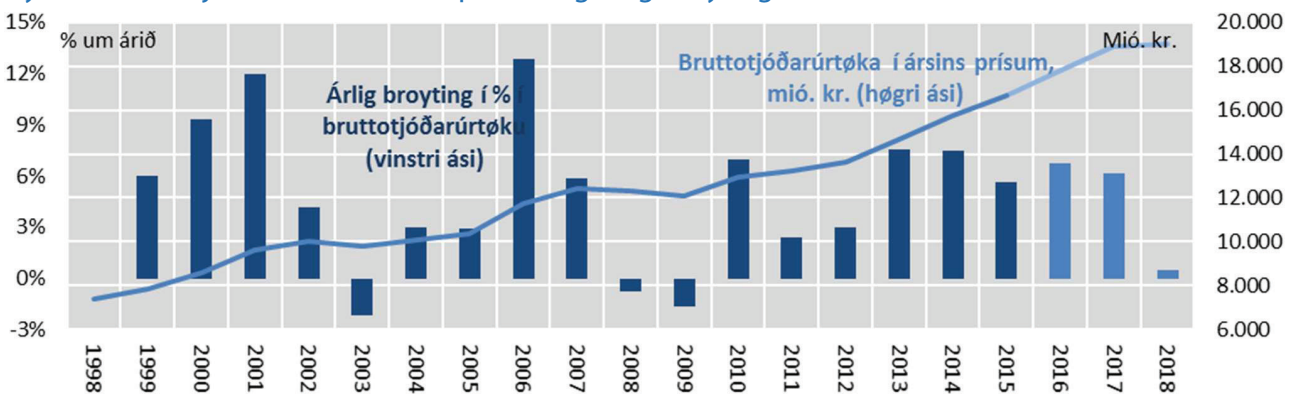

Mynd 7: Lønargjaldingar 12-mðr. rullandi, jan. 1985 til juni 2018

Kelda: Hagstovan.

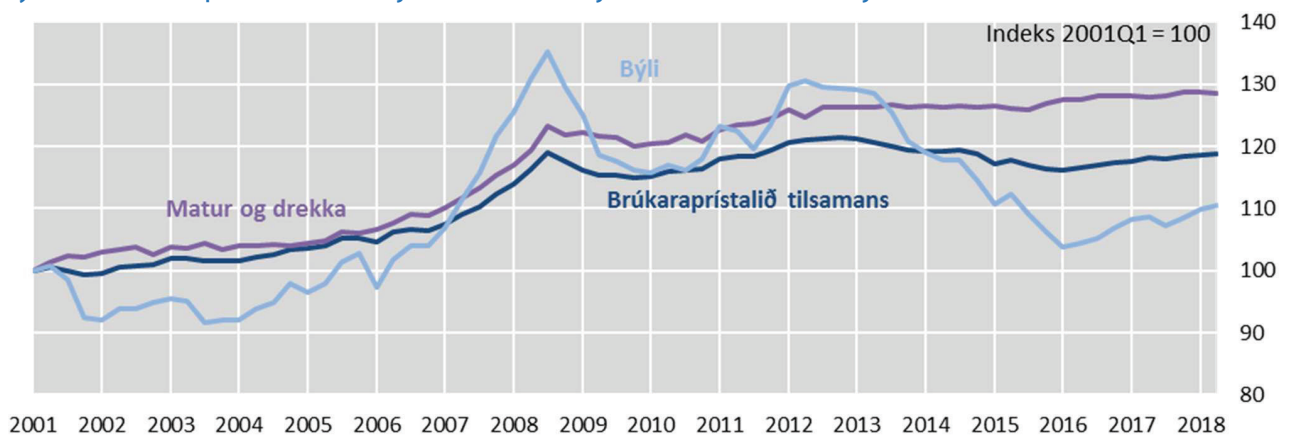
Mynd 8: Bruttotjóðarúrtøka í ársins prísnum og árlig broyting í %, 1998-2018

* Töluni fyrri 2016-18 eru framrokning hjá Hagstovuni og Búskaparráðnum.

Kelda: Hagstovan.

Mynd 9: Brúkaraprístalið, 1. ársfj. 2001 til 2. ársfj. 2018. Indeks 1. ársfj. 2001 = 100

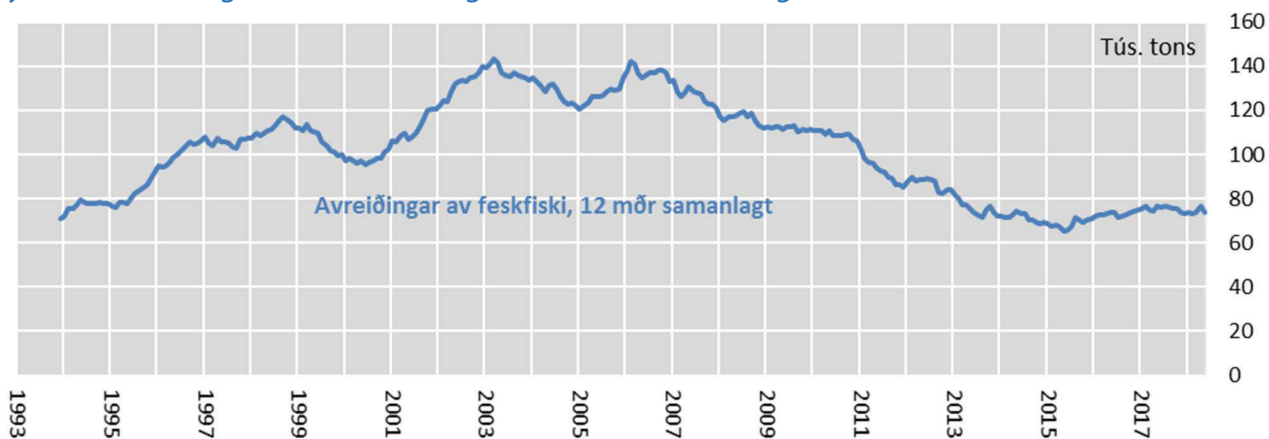
Kelda: Hagstovan.

Mynd 10: Avreiðingar av feskfiski í virði, 12 mánaðir samanlagt, 1993 til mai 2018

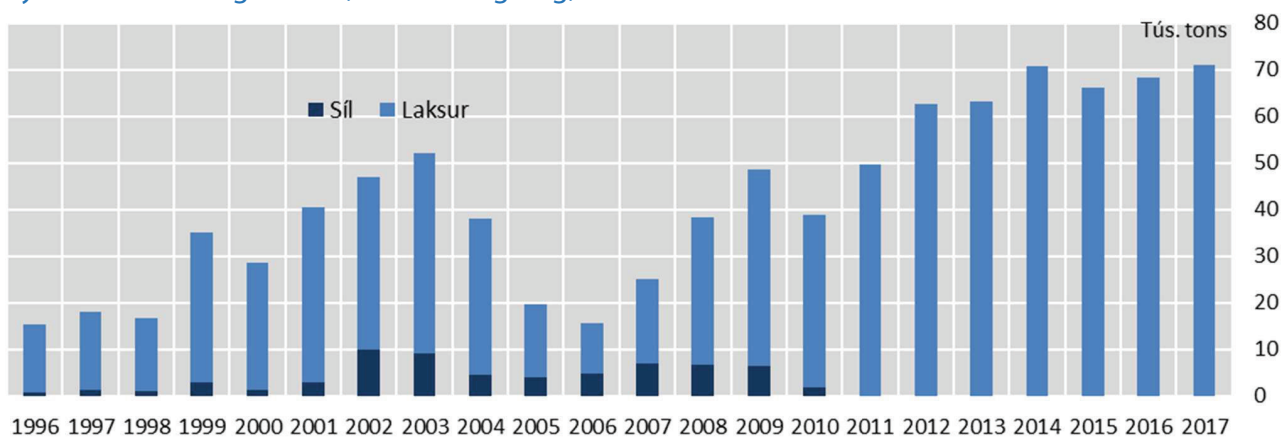
Kelda: Hagstovan.

Mynd 11: Avreiðingar av feskfiski í nógð, 12 mánaðir samanlagt, 1993 til mai 2018

Kelda: Hagstovan.

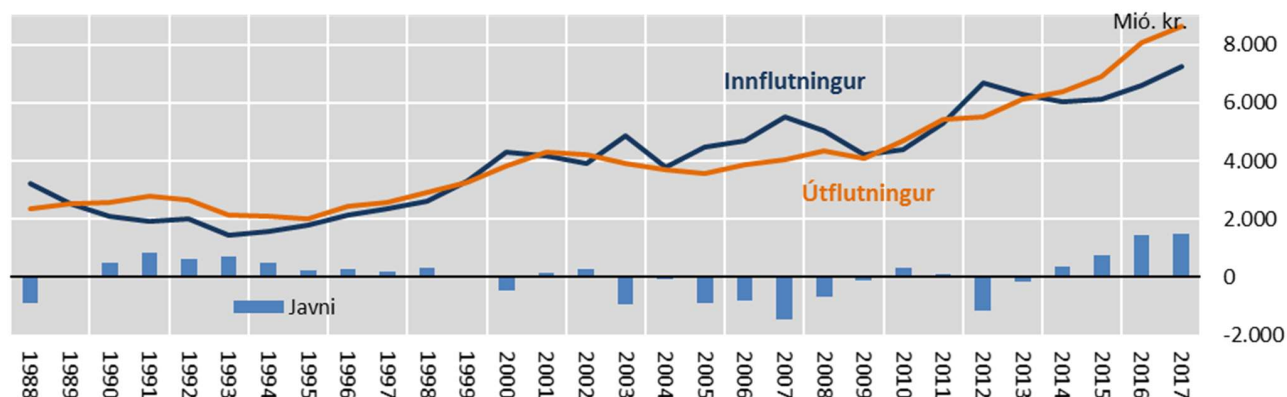
Mynd 12: Laksur og síl tikin, skift á ár og slag, 1996 til 2017

Kelda: Hagstovan.

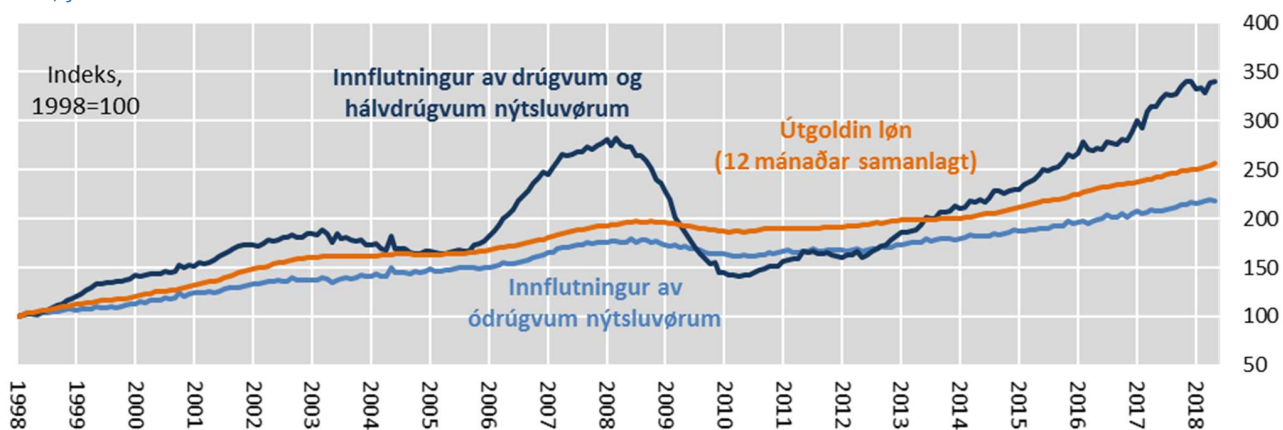
Mynd 13: Innflutningur og útflutningur, 1988 til 2017

Viðm.: Handilsjavnin fevnr bara um vörur; tænastru eru sostatt ikki við.

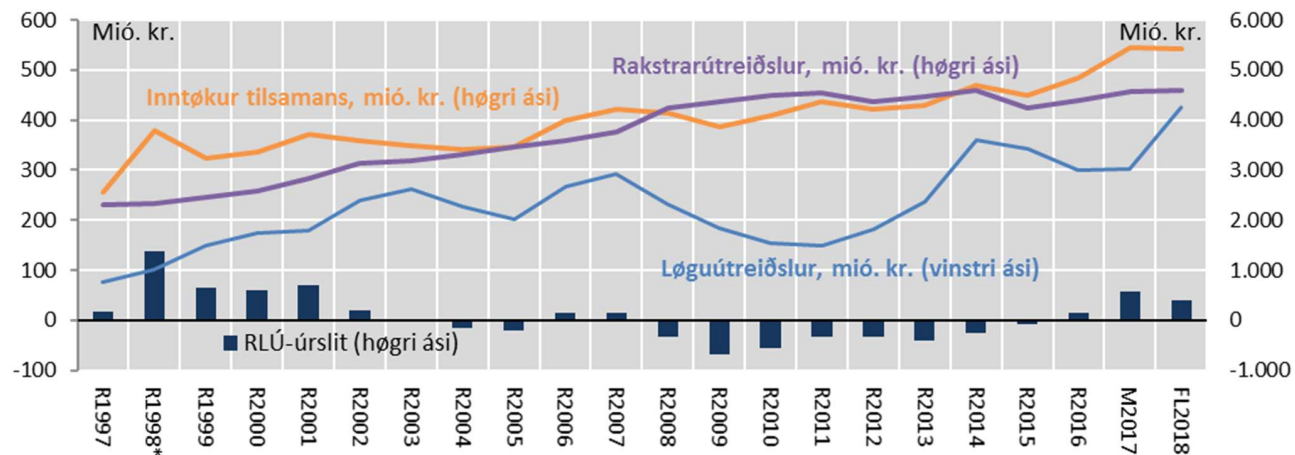
Kelda: Hagstovan.

Mynd 14: Innflutningur av ódrúgvum, drúgvum og hálvdrúgvum nýtslurvörum og útgoldnar lønir, jan. 1998 til mai 2018

Kelda: Hagstovan.

Mynd 15: Úrslit landskassans, 1997 til 2018

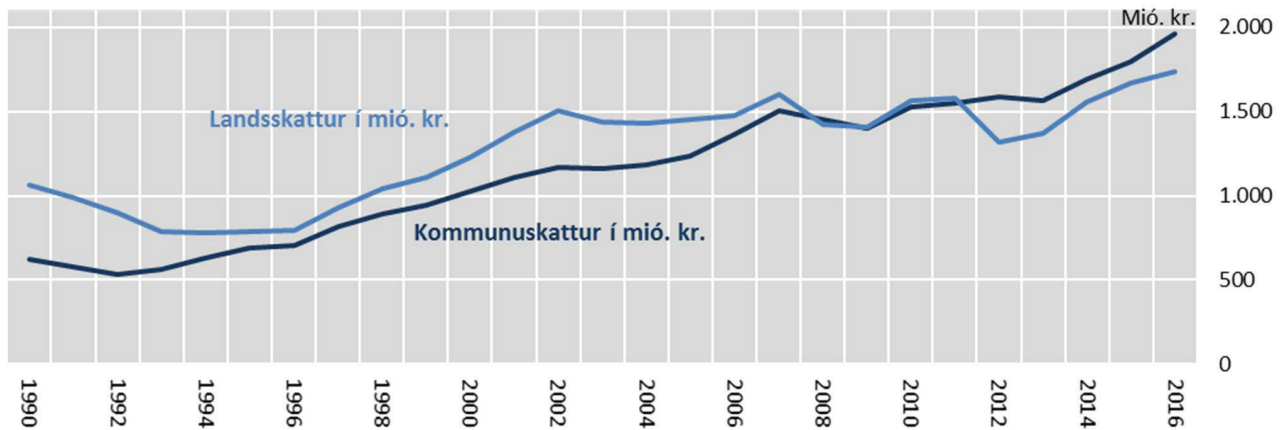

Viðm.: Tølini fram til og við 2017 eru roknskapartø. Tølini fyrri 2018 eru figgjarløgartø.

* Úrslitið fyrri 1998 er ávirkað av eftirgeving av donskum ríkislánum til Føroyar á 900 mió. kr.

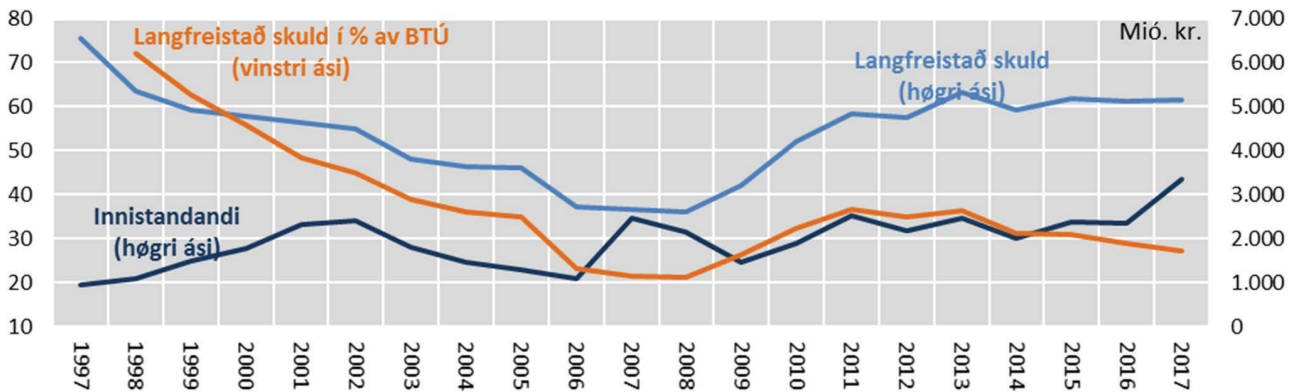
Kelda: Gjaldstovan.

Mynd 16: Lands- og kommunuskattur, fyribilsskattur, mió. kr., 1985 til 2016

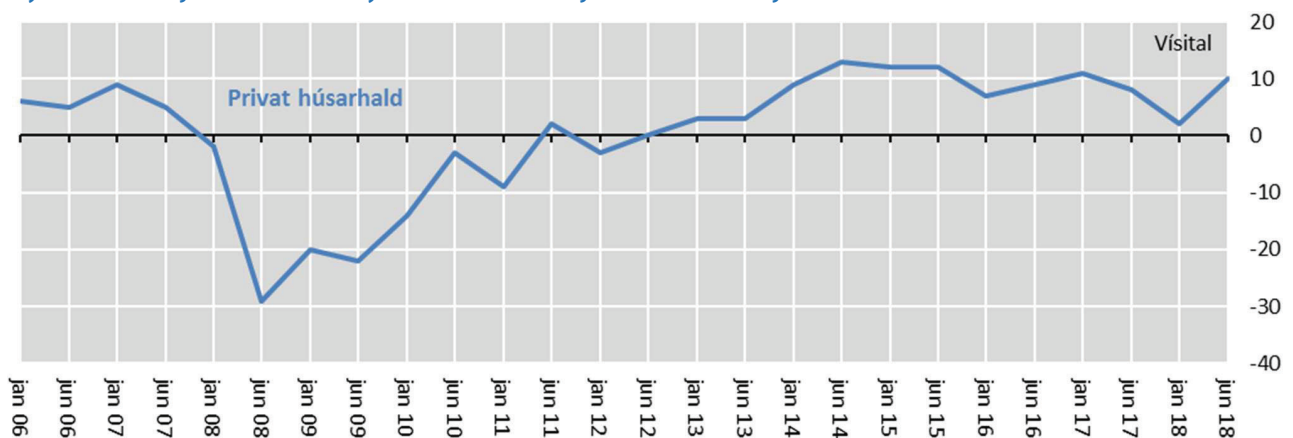
Kelda: Hagstovan.

Mynd 17: Landskassans langfreistaða skuld (í kr. og % av BTÚ) og innistandandi (í kr.), 1997-2017

Kelda: Gjaldstovan.

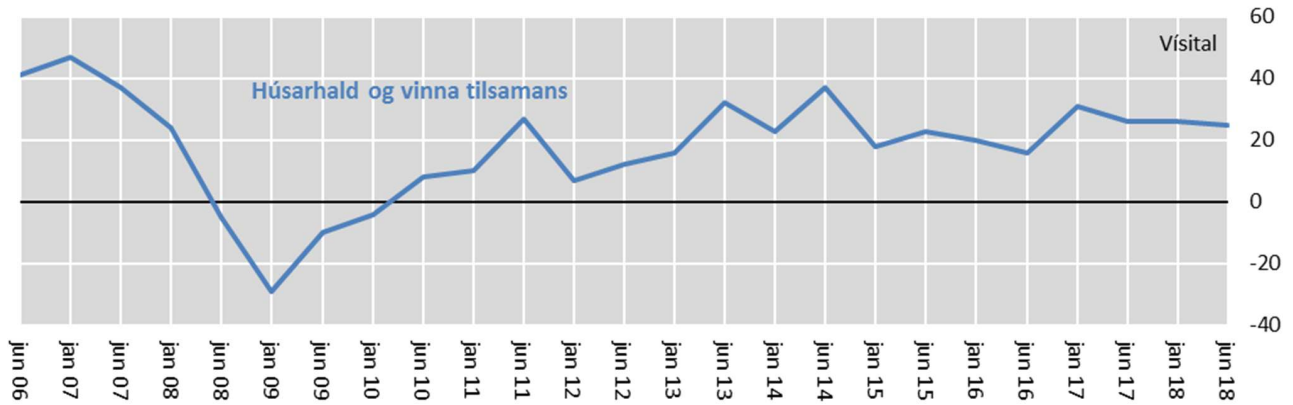
Mynd 18: Konjunkturvísital fyrir húsarhaldini, januar 2006 til juni 2018

Kelda: Hagstovan.

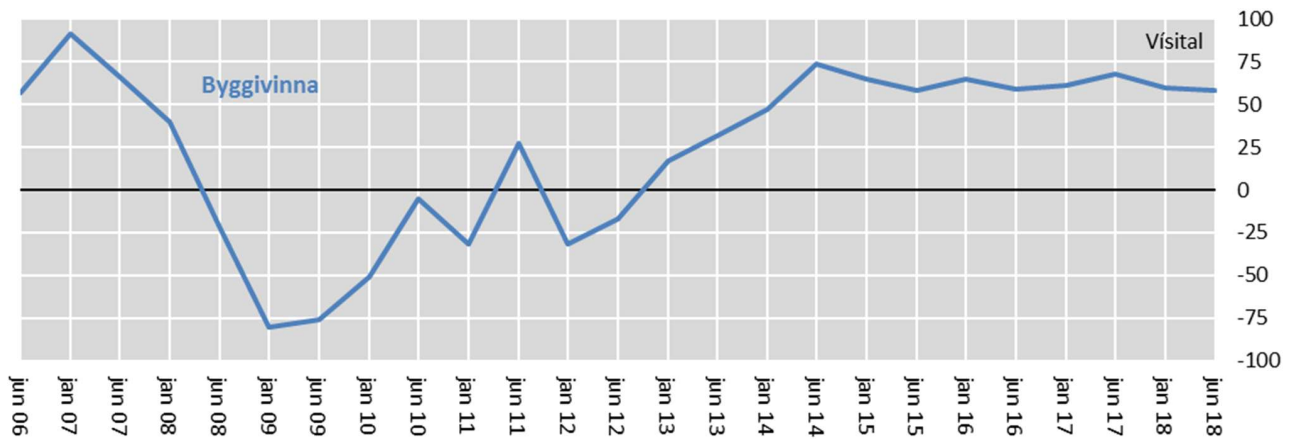

Mynd 19: Konjunkturvísital fyrir húsarhald og vinnu tilsamans, júní 2006 til júní 2018

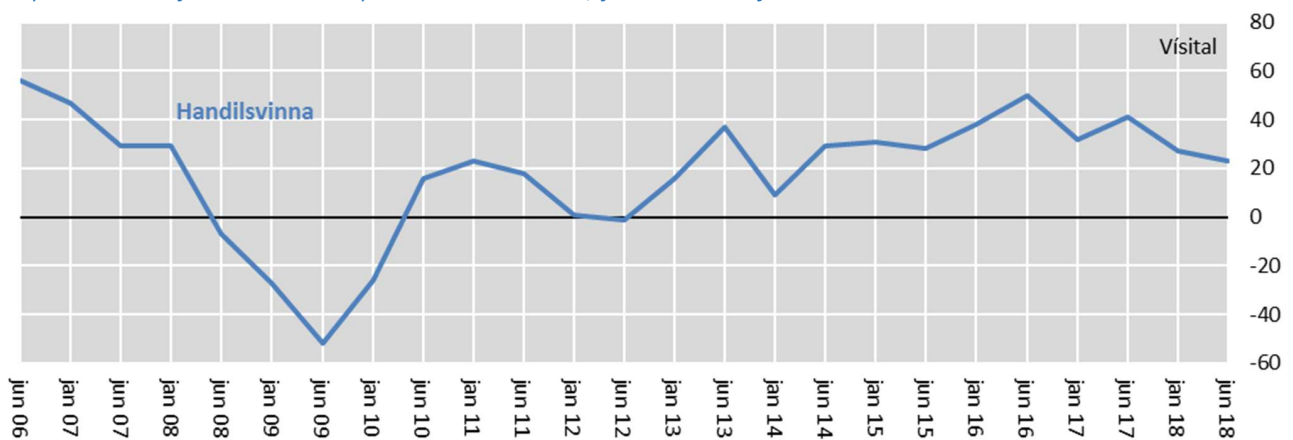
Kelda: Hagstovan.

Mynd 20: Konjunkturvísital fyrir byggivinnuna, júní 2006 til júní 2018

Kelda: Hagstovan.

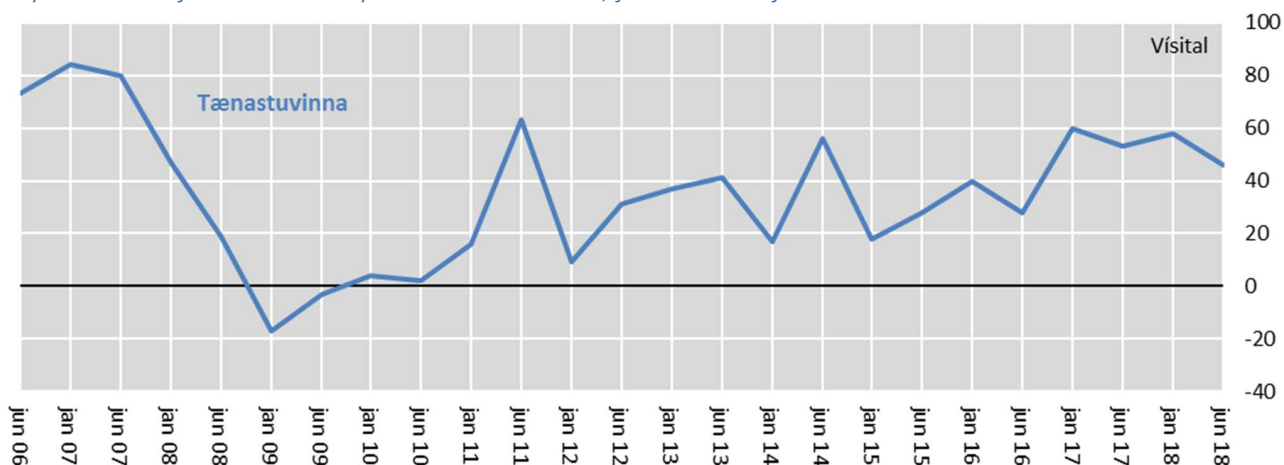
Mynd 21: Konjunkturvísital fyrir handilsvinnuna, júní 2006 til júní 2018

Kelda: Hagstovan.

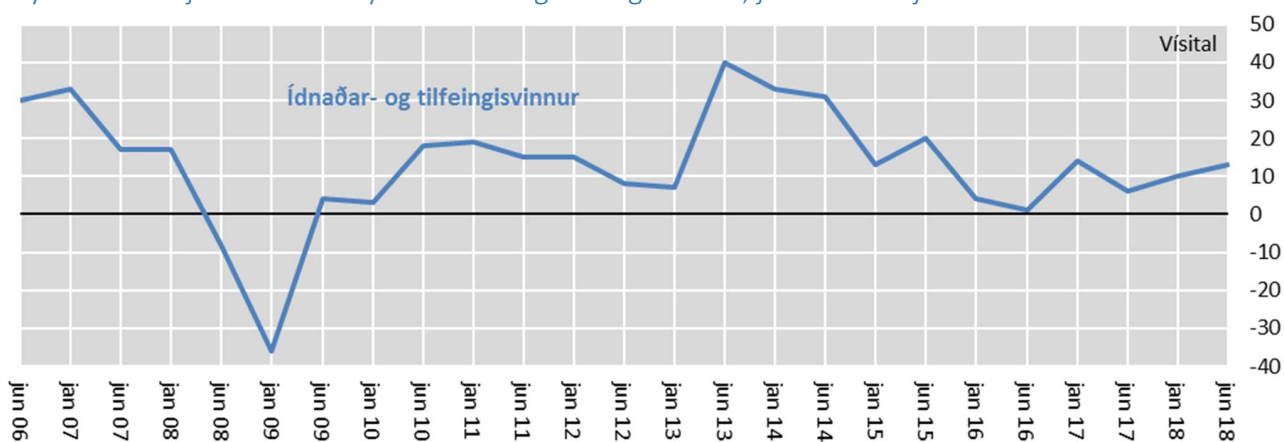

Mynd 22: Konjunkturvísital fyrir tænastruvinnuna, júní 2006 til júní 2018

Kelda: Hagstovan.

Mynd 23: Konjunkturvísital fyrir ídnaðar- og tilfeingisvinnur, júní 2006 til júní 2018

Kelda: Hagstovan.

